

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ DRUHÝ ROČNÍK

4

Vojenská mysl je teoretický časopis
diskusní povahy

Uvádí osobní názory autorů,
které nelze považovat za oficiální
názory ministerstva národní obrany

K politickovýchovné činnosti v ČSLA po XIV. sjezdu KSČ

XIV. sjezd KSČ znamenal nejen význačný podnět pro rozmach pracovní aktivity našeho lidu, ale i naléhavou výzvu ke zkvalitnění účinnosti politickovýchovné práce. Zejména tím, že stanovil hlavní úkoly vojenské politiky strany do XV. sjezdu KSČ a tím, že podtrhl vzrůstající nároky na výchovu nové generace, představuje XIV. sjezd závažnou obsahovou směrnicí pro vojenské vychovatele naší mladé generace. Na nich spočívá nezastupitelná odpovědnost za světonázorovou, morálně politickou a charakterovou orientaci této dospívající generace, která postupně nastupuje k řízení závažných politických a hospodářských úkolů v našem státě.

Naléhavý požadavek dalšího zkvalitnění komunistické výchovy v armádě XIV. sjezd KSČ zvýraznil jako žádoucí předpoklad zvýšení nároků na bojovou připravenost naší armády. Politickovýchovné působení v armádě je povinno trvale objasňovat a rozvíjet tezi o socialistické armádě jako o politickomocenském nástroji socialistického státu. Stát je nástrojem třídní moci. Socialistický stát plní funkci nástroje třídní moci dělníků, rolníků a ostatních pracujících. Socialistická armáda jako součást pracujícího lidu chrání jeho

zájmy. Stupeň její bojové pohotovosti je i výrazem účinnosti politickoideové a politickovýchovné práce. Požadavek oddanosti socialistickému zřízení má tedy svůj hluboký třídně politický obsah. Předznamenává světonázorové nároky na politickovýchovný systém socialistické armády, jehož podstatou a klíčovým požadavkem je marxisticko-leninská světonázorová orientace velitelského sboru armády. V tomto smyslu i zásada spolupráce všech armád socialistického světa je budována na jednotném marxisticko-leninském světonázorovém systému, jehož nositelem je především velitelský sbor každé jednotlivé armády, která tvoří obranný systém socialismu.

Na velitelském sboru záleží, zda socialistická armáda splní své poslání, nakolik její příslušníci budou oporou socialismu jako vojáci i jako občané, nakolik bude svěřená součástí nositelem porozumění s ostatními bratrskými armádami při společných cvičeních nebo při spolupráci jiného druhu.

Přesto, že řada stranických a státních činitelů, autoři s vědeckou i pedagogickou erudicí, se ke zvláštnostem vývojového stadia, kterým prochází mladý člověk po

dobu vojenské základní služby, vyslovovali, setkáváme se rok od roku s opakujícími se nedostatky, i místy s menší zodpovědností za politický a duchovní vývoj mladého člověka u vojenských vychovatelů, než požadujeme v socialistické armádě.

Drtivá většina naší mládeže přichází do armády s odhodláním upevnit své socialistické přesvědčení, převzít zkušenosti svých velitelů a politických pracovníků, respektovat jejich názory na soudobý svět a jeho zákony, naučit se pokrokově, z třídních hledisek dělnické třídy řešit své vlastní postoje v zásadních otázkách. Nebývá vždy vinou mladého člověka, že odchází z vojenské základní služby s rozpaky nad svými původními představami a v rozporu se svým předsevzetím.

Domnívám se, že zamyšlení nad aktuální politickovýchovnou problematikou, tak jak ji hutně vyjádřil XIV. sjezd KSČ a nepochybně bude hodnotit její výsledky sjezd budoucí, není nikdy dost.

Náléhavým úkolem politickovýchovného působení v armádě je požadavek rozvíjení komunistické výchovy našich vojáků. Zjevné výsledky a účinnost komunistické výchovy se ukáží ve stupni pevnosti morálního politického stavu vojsk, v pochopení a projevech socialistického vlastnictví, oddanosti socialismu a proletářskému internacionalismu a ve vztahu k poslání a cílům Varšavské smlouvy.

Komunistická výchova je složitým procesem, v němž působí, se zatím nedocelenou účinností, bezpodmínečný osobní příklad a morálně politické kvality vojenského vychovatele, jeho náročnost a ukázněnost, příkladnost v rodinném životě, pochopení podstaty a psychiky člověka a mentality jedince s jeho neopakovatelnými rysy a nároky na konkrétní přístup. Je zbytečné hovořit o komunistické výchově, není-li při teoretické a ideologické přípravě našich vojáků věnován dostatečný důraz a čas na osvětlení předností socialismu a komunismu, historických podmínek, za kterých vznikla jeho idea i skutečnost a boj dělnické třídy za jeho uskutečnění,

bez znalostí problematiky politických a vojenských tradic státu a armády. Obsah a smysl komunistické výchovy připomněl XXIV. sjezd KSČ a pokud jde o armádu, podnětné myšlenky představitelů Sovětské armády¹⁾ ukazují neoddělitelné sepětí výchovné práce, komunistického přesvědčení s bojovou pohotovostí Sovětské armády a v tomto smyslu představuje tento pohled metodologický návod i pro náš vlastní postup v ČSLA. Ukazují-li oba význační autoři na význam bojové pohotovosti armád Varšavské smlouvy v třídně rozděleném světě, znamená to i pro nás úkol docenit význam vojenských, bojových kvalit jako významné složky působení na vojáka a kritérium ocenění jeho komunistických kvalit. Doceňme v komunistické výchově ten prvek, který spojuje armádu se společností, připravuje vojáka pro budoucí život v socialistické společnosti, kterou chceme, aby svými nejlepšími fyzickými a duševními schopnostmi budoval. Bude-li obsah a etapa komunistické výchovy v armádě promyšleně využita, budou morálně politické postoje, kázeň a vysoká bojová připravenost přirozenými důsledky pochopení obsahu, smyslu, přesvědčivosti a upřímnosti našeho armádního výchovného vlivu.

Značná úloha připadá v komunistické výchově učitelům, kteří „jsou nezastupitelní v odpovědnosti za výchovu mladé generace a mají rozhodující úlohu při plnění výchovných a vzdělávacích úkolů každé školy“.¹⁾ Učitel musí splňovat náročné politické a odborné parametry stanovené usnesením předsednictva ÚV KSČ Ke kádrové a personální práci ze dne 6. 11. 1970 v obecně platných kritériích pro hodnocení kádrů²⁾. Učitel na úseku marxismu-leninismu a společenských věd má být

1) A. A. Grečko: Projev na shromáždění pracovníků ideologické fronty Sovětské armády dne 15. října 1971, *Kommunist vooruzonnych sil* 1971, č. 22, str. 3–14, Moskva 1971.

A. Jepišev: Za vysokou účinnost ideologické práce, *Kommunist vooruzonnych sil* 1971, č. 23, str. 3–11, Moskva 1971.

1) Srv. Protokol XIV. sjezdu KSČ, Svoboda Praha 1971, str. 583.

2) Usnesení předsednictva ÚV KSČ Ke kádrové a personální práci ze dne 6. 11. 1970, str. 6. Vydalo odd. ÚV KSČ spolu s redakcí *Života strany*, Praha 1970.

angažovaný pracovník, nesmiřitelný, teoreticky fundovaný ideový odpůrce všech marxismu-leninismu cizích a nepřátelských názorů. Angažované postoje vyžaduje učitel v učebně výchovném procesu, v badatelské, propagandistické, publikační a jiné činnosti. Neměl by ovšem spolehat na to, že jeho výklad na posluchárně či učebně posluchači či žáci automaticky pochopí. Lidské chápání, obsahové ztotožnění s přednášenou látkou je několikaetapový rozčleněný proces, který začíná přednáškou, pokračuje vlastním prostudováním přednášky či zadané literatury, opakováním, memorováním a vyúsťuje teprve tehdy v osvojení přednášené myšlenky. Učitelé na vojenské škole a vojenských středních odborných školách by měli více než dosud pracovat se svěřenými posluchači či žáky v mimovýukové době, znát jejich otázky, odpovídat na ně a vážit si toho, že jsou právě jim dotazy k odpovědi předkládány. Zatím všichni učitelé ve vojenských školách nedoceňují trvalou součinnost s náčelníky, s výborem ZO KSČ nebo SSM o individuálních přednostech a těžkostech soudruha, kterého lidé jeho věku a zálib znají blíže z kolektivu, ve kterém žijí a pracují. Životní a pracovní podmínky v armádě neobvykle účinně působí na výsledky výchovy. Vojenský kolektiv je jejich spolutvůrcem.

Učitelé na úseku marxismu-leninismu a společenských věd v armádě zatím namnoze nedoceňují vojenská hlediska výchovy posluchačů, nenašli si dosud čas na formy a metody promýšlení a rozpracování naléhavých vojenskopolitických otázek. Nejde jen o osvětlování postulatů marxisticko-leninského učení o válce a armádě, o vojenské stránky mezinárodně politických a mezinárodně ekonomických vztahů, ale o další osvětlování nových politických a ekonomických jevů, spjatých s rychlým rozvojem vojenství, metodologická hlediska přístupu k novým jevům ve vojenství, dialektický pohled na úlohu armád a vojáků v soudobé válce z hledisek třídních cílů ozbrojeného zápasu a jistě mnoha dalších.

Komunistickou výchovu v armádě však neuskutečňují pouze učitelé marxismu-leninismu a společenských věd, i když jejich místo v systému výuky a výchovy je nezastupitelné a neobvykle významné. Komunistická výchova není jen politické školení a vzdělávání, které jsou jen důležitým předpokladem výchovy. Bohaté formy a metody účinné výchovné práce při formování vojáků čs. lidové armády je povinen si osvojit každý velitel, náčelník, politický pracovník i vedoucí politického školení mužstva. Učitelé vojenských škol, ač teoreticky formulují pojetí komunistické výchovy šířeji, často opomíjejí různorodost jejich forem a metod.

Zatím u některých vedoucích politického školení bývá situace opačná ve srovnání s učiteli marxismu-leninismu a společenských věd vysokých škol. Doceňují vojenské stránky výcviku, jsou pro ně samozřejmé, a neadekvátně je někteří přenášejí i do forem a metod politické výchovy, která má jiné obsahové a pochopitelně i metodické nároky než jiný úsek činnosti v armádním organismu. Obnovení služební marxisticko-leninské přípravy přináší již kladné výsledky v chápání důležitosti ideologické a politickovýchovné práce v armádě. V novém výcvikovém roce však více než doposud by měli účastníci marxisticko-leninské přípravy se vracet k dílům klasiků marxismu-leninismu a studovat jejich vědecké a teoretické práce zejména díla V. I. Lenina. Politickovýchovné působení se často míjí účinkem pro ten prostý fakt, že výchovu uskutečňuje vojenský vychovatel stereotypně, oplývá frázemi a formalismem. Hluboce podceňuje své podřízené ten velitel, náčelník nebo vedoucí PŠM, který se domnívá, že brzy nejsou odhaleny jeho vlastní mezery ve znalostech, či formalistický přístup k výchově podřízených. Nedílná velitelská pravomoc a platné řády v ČSLA skýtají našim velitelům a náčelníkům bohaté možnosti politickovýchovného působení od otcovské rozmluvy až po kolektivní formy práce. V těchto zvolených opatřeních

necht velitel, či náčelník nepřestane být funkcionářem své úrovně [mám na mysli, že způsob dosahování politickovýchovného efektu za cenu podbízení je nedůstojný], ale ať je při nich komunistou nebo mládežníkem či vojenským vychovatelem, který rozumí nejen vojenské organizaci, ale i smyslu, existenci a poslání socialistické armády, rozumí politice KSČ a dokáže ji obhájit a o její správnosti přesvědčit — prostě slovy XIV. sjezdu KSČ — dokázat zvítězit v boji o myšlení svých podřízených. Doceňme skutečnost, že při výchově vojáka spolupůsobí celé prostředí, v němž žije a pracuje. Na tuto důležitou okolnost účinné komunistické výchovy mají rozhodující vliv velitelé, političtí pracovníci, ale nemalé místo je svěřeno stranickým organizacím a organizacím mládeže. Výchova prací při každodenním výcviku a zaměstnání, soustavné usměrňování a vedení vojáků osobním příkladem, kritikou, hodnocením a radou, prověřuje, jak se poznatky a zkušenosti uplatňují v praxi.

Požadavek neustálé bojové pohotovosti socialistické armády zahrnuje jak svoji vojenskoodbornou tak politickovýchovnou stránku. Rovina vojenskoodborná nárokuje vypěstování návyků vojenskoodborné a vojenskotechnické povahy, zdůrazňuje odborné stránky kázně, vytrvalosti, bdělosti a ostražitosti, zatím co vojenskopolitická hlediska bojové pohotovosti zhrnují především stupeň světonázorové výchovy vojáků jako realizaci jednoho z hlavních požadavků vojenské politiky strany v ČSLA, politická kritéria vojenské kázně, bdělosti a ostražitosti a řadu dalších ukazatelů, vycházejících z postulátů vojenské politiky strany. Vojenská politika strany také vymezuje všechny funkce, které socialismu oddaná a na jeho obranu připravená armáda má plnit, jak již připomenul XIV. sjezd KSČ.

Považujeme pro bojovou pohotovost v ČSLA za rozhodující hluboké pochopení marxismu-leninismu především veliteli a náčelníky tak, aby přispělo k trvalému a

účinnému uplatňování vedoucí úlohy strany na všech stupních života naší armády.

Jestliže XIV. sjezd KSČ v těchto souvislostech neopomenul zdůraznit požadavek dalšího zkvalitňování stranickopolitické práce v armádě, znamená to přesvědčení strany, že její vojenská politika bude v ČSLA realizována, a to především cestou intenzivní a konkrétní politické práce ve veliteli, náčelníkovi, stranických organizací a orgánů, v družném úsilí všech těchto článků a složek, které vedoucí úlohu strany v armádě jsou povinny prosazovat a mají důvěru strany k tomuto poslání.

Udělejme vše, aby všichni činitelé vytvářeli podmínky pro vedoucí úlohu Komunistické strany v armádě. Tak bude i obsahově splněn smysl existence armády za socialismu — být politickomocenským nástrojem socialistického státu, hlavním účinným a především pohotovým třídním prostředkem naší státní nezávislosti a socialistického zřízení.

Kdybychom měli závěrem shrnout aktuálnost myšlenek a závěrů XIV. sjezdu KSČ pro politickou výchovu v armádě, můžeme stručně rekapitulovat to, co bylo řečeno. Necht si každý vojenský vychovatel uvědomí své význačné výchovné poslání dané tím, že má právo vychovávat občany socialistického státu. Necht docenit, že vychovává své budoucí podřízené jako soudruhy v boji v politickém i vojenském slova smyslu. Jen díky síle Sovětského svazu, jeho ozbrojeným silám a zahraniční politice nemusela naše armáda po II. světové válce dosud bojovat. Třídně rozdělený svět a politika imperialismu však nabádá k bdělosti a ostražitosti a pohotovosti. Naše armáda zabezpečí klidnou budovatelskou práci našeho lidu, avšak nepodcení ani svou politickou připravenost, jak žádal XIV. sjezd naší strany a jeho závěry.

Mnohé již bylo od XIV. sjezdu KSČ v armádě vykonáno, politická výchova však představuje natolik klíčový a nepřetržitý proces, že jej nelze přejít jakýmkoli stupněm sebeuspokojení.

Jednota — — zdroj společných úspěchů a dalšího rozvoje armád států - účastníků Varšavské smlouvy

14. května t. r. uplynulo 17 let od doby, kdy vedoucí představitelé evropských socialistických zemí podepsali ve Varšavě smlouvu o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci. Uplynulá léta jednoznačně ukázala ohromný význam organizace Varšavské smlouvy nejen pro zabezpečení klidného budování socialismu v zemích členských států, ale i pro udržení míru v celé Evropě. Přesvědčivý důkaz o této skutečnosti podalo i pražské zasedání Politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy v lednu t. r. a přijatá Deklarace o míru, bezpečnosti a spolupráci v Evropě.

Co dává možnost účastníkům Varšavské smlouvy, aby si kladli tak náročné cíle v době, kdy ve světě trvá napětí a hrozba války, kdy mezinárodně politická situace zůstává značně složitá?

Odpověď na tuto otázku nalézáme především v materiálech posledních sjezdů komunistických a dělnických stran členských států; podrobně je však rozvádějí v různých vystoupeních a projevech jednotlivých členů Politického poradního výboru, ministrů obrany a vedoucích funkcionářů velení Spojených ozbrojených sil států Varšavské smlouvy. V Rezoluci XXIV. sjezdu KSSS ke zprávě o činnosti ÚV KSSS nalézáme k této otázce celou řadu skutečností, v nichž se na čelném místě uvádí: „V důsledku kolektivních opatření se u-

pevnila vojenská organizace členských zemí Varšavské smlouvy. Ozbrojené síly spojeneckých států jsou na vysokém stupni pohotovosti a jsou spolehlivou zárukou mírové práce bratrských národů“. Ministr národní obrany ČSSR genplk. ing. Martin Dzúr na konferenci k 15. výročí vzniku Varšavské smlouvy k této otázce řekl: „Koaliční vojenská síla evropských socialistických států zorganizovaná v systém Varšavské smlouvy je reálným vojensko-politickým a vojensko-technickým faktorem současných evropských a světových vzáhv. Evropské socialistické státy zjednotené vo Varšavské smlouvě mají svoje trvalé místo v jednotném protiimperialistickém společenství světových revolučních sil a sú politickým základem i vojenskou obranou záštitou tohto zväzku“.¹⁾

Upevňování bojové síly a soustavné zvyšování efektivity Spojených ozbrojených sil je trvalým průvodním jevem rozvoje organizace Varšavské smlouvy. Je zvlášť výrazné od roku 1969, kdy v souladu s rozhodnutím budapeštské schůzky Politického poradního výboru vznikl Výbor ministrů obrany. Tento Výbor připravuje a koordinuje návrhy a doporučení Politickému poradnímu výboru k otázkám zvyšování obranyschopnosti členských států

1) Za internacionální obranu socialismu. MNO, Naše vojsko 1970, str. 18

Varšavské smlouvy a k zvyšování bojové pohotovosti Spojených ozbrojených sil.

Chceme-li hlouběji pochopit hlavní zdroje společných úspěchů a tendence dal-

šího rozvoje Spojených ozbrojených sil, je třeba sledovat vznik a rozvoj organizace Varšavské smlouvy alespoň v základních souvislostech historické kontinuity.

Vznik a rozvoj obranného systému Varšavské smlouvy

Již při založení Varšavské smlouvy v r. 1955 nelze nevidět skutečnost, že vzniká v době, kdy se podstatně zostřejuje mezinárodní napětí a kdy roste agresivní činnost imperialismu. V roce 1949 vznikl z iniciativy a pod vedením hlavní imperialistické velmoci USA Severoatlantický blok, jehož ostří od samého vzniku bylo namířeno proti Sovětskému svazu a státům, které se daly cestou demokratického a socialistického vývoje. Jak vážně již byla narušena ustanovení Jaltské a Postupimské konference v této době, nejvýrazněji ukázal právě rok 1955, kdy Západní Německo se stalo členem NATO a kdy dochází k rozšiřování válečného budování bundeswehru. Za vydatné pomoci amerického kapitálu byl rychle obnovován, modernizován a rozšiřován průmyslový potenciál NSR. Revanšistické a militaristické kruhy znovu zformovaly své řady a stávaly se významným činitelem jak při výstavbě bundeswehru, tak v celém politickém a hospodářském životě Západního Německa. Agresivita Severoatlantického paktu začleněním NSR prudce vzrostla. NATO nebylo jedinou hrozbou míru — vojenský blok SEATO v jihovýchodní Asii a obdobné vojenské uskupení CENTO na Středním východě tvořily ve svém celku závažnou hrozbu jak světovému míru, tak demokratickému a zejména socialistickému rozvoji všech zemí. Jen spojené a sjednocené síly socialistických států mohly zastavit další růst agresivní činnosti světového imperialismu a opět vyrovnat poměr sil míru a války ve světovém měřítku. Proto musela být uzavřena Varšavská smlouva, proto její charakter od samého začátku je však diametrálně rozdílný od agresivního bloku NATO.

V základě obranné organizace socialistických států od samého počátku se odráží leninské učení o obraně socialistické revoluce a socialistické vlasti. Proto Varšavská smlouva má výhradně obranný charakter. Je dobrovolným svazkem socialistických států, uzavřeným na základě naprosté rovnosti svých členů. Nikoho neohrožuje, je v plném souladu se zásadami Charty OSN. Jejím jediným cílem je zajistit bezpečnost, svobodu, nezávislost socialistických států a nedopustit novou válku. Účastníci Varšavské smlouvy nevidí proto v ustavení obranné organizace a jejím trvalém fungování konečný cíl svého snažení. Jasně to vyjadřuje již sám text smlouvy, v níž ve článku 11 se kromě jiného uvádí: „Bude-li v Evropě vytvořen systém kolektivní bezpečnosti, a bude za tím účelem uzavřena Celoevropská smlouva o kolektivní bezpečnosti o něž budou smluvní strany vytrvale usilovat, pozbude tato smlouva platnosti dnem, kdy vstoupí v platnost Celoevropská smlouva.“²⁾

Formy vojenské spolupráce mezi socialistickými zeměmi — účastníky Varšavské smlouvy a jejich armádami, metody řešení společných úkolů při zajišťování budování socialismu, způsoby upevňování bojové družby spojeneckých armád a jednotlivá opatření realizovaná v těchto směrech procházejí nepřetržitým vývojem, který je vlastním moderním systémem vojenské síly a branných potenciálů společenství samostatných socialistických států, budovaných na shodnosti sociálně ekonomického a politického zřízení a na jednotě marxisticko-leninské ideologie, třídních zájmů, cílů a úkolů.

Koaliční vojenská doktrína států Varšavské smlouvy

Společné principy se plně odrážejí ve společné koaliční vojenské doktríně států Varšavské smlouvy. Tato doktrína výrazně přispívá k názorové jednotě členských států a jejich ozbrojených sil na základní problémy soudobé války, na způsoby přípravy a budování jejich obranných systémů, zejména na přípravu a výstavbu ozbrojených sil, jakož i na způsoby vedení ozbrojeného zápasu a války v celku.

Koaliční doktrína zabezpečuje nejen jednotu myšlení, ale především účelně ko-

ordinovanou jednotu úsilí při plnění rozhodujících úkolů obrany jak jednotlivých zemí, tak koalice v celku.

Analýza hlavních zásad, stanovisek a názorů společné koaliční doktríny států Varšavské smlouvy a jejich konfrontace s národními vojenskými doktrínami účastnických států této smlouvy je velmi pře-

²⁾ ČSSR—SSSR, přátelství, spolupráce, vzájemná pomoc.

Studijní materiály HPS ČSLA, Praha, Naše vojsko 1971, str. 59

svědčivým důkazem o principiální jednotě rozhodujících činitelů uplatňovaných v bojovém svazku bratrských národů a jejich armád.

Národně vojenské doktríny všech zemí Varšavské smlouvy ve své sociálně politické stránce stejně jako jejich základ

— vojenská doktrína vedoucí síly této vojenské koalice — Sovětské armády a koaliční doktrína Varšavské smlouvy vycházející z marxisticko-leninského učení o válce a armádě. Opirají se o marxisticko-leninský rozbor soudobé epochy a současného poměru mezinárodních sil. Nevylučují možnost, že i při plném úsilí socialistických zemí a pokrokových sil celého světa o zachování míru mohou imperialisté rozpoutat novou světovou válku. Taková válka byla velmi úporná a třídním charakterem by se stala rozhodným ozbrojeným sražením dvou naprosto protichůdných společenských soustav — kapitalismu a socialismu. Každá strana by v ní sledovala nerozhodnější cíle. Proto by taková válka byla velmi úporná a měla dosud nebývalý ničivý a vyhlazovací charakter. Byla by to dále válka koaliční, v níž by socialistické státy stály proti společnému nepříteli — imperialismu, který již vytvořil mohutná agresivní uskupení NATO, SEATO a CENTO. Válka by měla mezikontinentální charakter a zachvátila by prakticky celou zeměkouli.

Vojenské doktríny všech členských států Varšavské smlouvy se plně ztotožňují s názorem koaliční doktríny, že imperialisté mohou rozpoutat i války omezené, jak co do používání prostředků ničení, tak co do rozsahu území, války lokální, že však tyto války mohou velmi rychle měnit svůj rozsah a kvalitu a že se mohou za určitých podmínek změnit i ve válku světovou.

I když sociálně politická část koaliční doktríny plně přihlíží k závěrům vojenskotechnické stránky — kvalitativním změnám ve vedení ozbrojeného zápasu v důsledku hromadného používání raketových jaderných zbraní, zdůrazňuje, že soudobé války budou vést celé národy, že průběh a konečný výsledek soudobých válek bude především záviset na poměru lidských mas k vedení válce. Vítězství ve válce lze zajistit jen krajním, všestranným vypětím a koordinovaným úsilím ozbrojených sil a lidu, fronty a zápolí. I při nesmírném významu raketových jaderných zbraní a veškeré nejmodernější techniky pro vedení války neztrácí lidský činitel, jeho kvalita své rozhodující místo při vybojování vítězství. Proto všechny státy Varšavské smlouvy věnují výraznou pozornost ideově výchovnému působení mezi

obyvatelstvem a mládeží s cílem dosáhnout toho, aby každý občan cítil vysokou odpovědnost za osud své socialistické vlasti, aby byl neustále připraven postavit se za obranu, aby v případě potřeby bojoval za její svobodu a nezávislost, za její pokrokové společenství a státní zřízení, za konečné vítězství socialismu a komunismu.

Obdobně hlavní závěry vojenskotechnické stránky vojenské doktríny států Varšavské smlouvy tvoří další část jednotného základu vojenských doktrín všech účastnických zemí. Tyto části národních doktrín vycházejí především z hledisek koaliční doktríny na povahu použitých prostředků v možné válce, na vlivy postupující vědeckotechnické revoluce a jejich odraz v soudobém vojenství.

Kvalitativní změny v ozbrojeném zápasu, ať v strategickém, operačním či taktickém měřítku, přináší zejména hromadné používání raketových jaderných zbraní. Rozhodující úlohu v možné válce by mělo především raketové vojsko strategického určení, které by řešilo nejdůležitější strategické a strategicko-operační úkoly. Koaliční i národní vojenské doktríny členských států se plně ztotožňují se závěry sovětské vojenské doktríny, že přes skutečnost, že hromadné jaderné údery zejména tohoto druhu ozbrojených sil mohou do jisté míry rozhodnout o průběhu a konci války, definitivního vítězství nad agresorem lze dosáhnout jen společným úsilím všech druhů ozbrojených sil, všech jejich druhů vojsk. Ohromná ničivá síla jaderných zbraní může podstatně zkrátit dobu války. Na druhé straně se však za určitých podmínek nevylučuje ani její dlouhodobý charakter.

Doktrinální názory koaliční doktríny a vojenských doktrín členských států Varšavské smlouvy jsou také jednotné v názorech na způsob rozpoutání války imperialisty. Berou v úvahu, že imperialisté přikládají veliký význam překvapení jak v jaderné, tak i v konvenční válce. Proto armády všech států Varšavské koalice staví na první místo v přípravě a budování ozbrojených sil zásadu neustálé bojové pohotovosti.

Soudobá vojenská technika dovoluje rozvinout bojovou činnost současně jak na frontě, tak i v zápolí. Zejména v jaderné válce nebude rozdíl mezi frontou a zápolím. Proto všechny země Varšavské smlouvy kladou vysoké nároky na systém civilní obrany, její neustálé zdokonalování v rámci celého branného systému státu.

V přípravě Spojených ozbrojených sil států Varšavské smlouvy má nesmírný vý-

znam i totožnost názorů na další základní vojenskoteoretické problémy. Koaliční vojenská doktrína stejně jako vojenské doktríny zemí Varšavské smlouvy vycházejí z názoru sovětské vojenské doktríny na prvovýznam aktivní útočné činnosti pro docílení úplné porážky nepřítelů a vybojování vítězství. Jen rozhodnou útočnou činností lze zbavit nepřítel možnosti dalšího odporu, obsadit jeho území, životně důležitá politická, ekonomická a strategická centra a donutit ho ke kapitulaci.

Společné principy vojenské výstavby

Také v oblasti vojenské výstavby, jak v oblasti sociálně politických a organizačních principů, tak i ve výchově a výcviku, můžeme demonstrovat jednotu armád států Varšavské smlouvy celou řadu totožných principů. Jejich základ tvoří leninské principy výstavby a řízení socialistické armády odrážející jak obecné zákonitosti rozvoje socialistické společnosti, zákonitosti války a ozbrojeného zápasu, tak i specifické zákonitosti armády jako zvláštní ozbrojené instituce. Jednota názorů na principy vojenské výstavby vyplývá především ze shodné sociálně politické podstaty účastnických států — z charakteru socialistické společnosti a socialistického státního zřízení. Armády zemí Varšavské smlouvy jsou armády nového typu, armády vskutku lidové. Brání vymoženosti socialismu a ztělesňují svazek dělníků a rolníků. Jsou budovány jako vyhraněné třídní, mocenský orgán socialistického státu. Jejich vedoucí, inspirující a organizující silou jsou marxisticko-leninské strany.

Armády států Varšavské smlouvy jsou současně budovány jako armády přátelství a bratrství mezi národy, které společně střeží vymoženosti socialismu ve svých zemích, svobodu a nezávislost socialistických národů, sjednocených v jedné socialistické vlasti a které bojují i za věc socialismu a míru v celém světě.

Proto všechny armády zemí Varšavské smlouvy ve výchově zdůrazňují princip upevňování socialistického internacionalismu a přátelství jak uvnitř obranného svazku, tak se všemi pokrokovými silami světa.

Vedoucí úlohu v budování ozbrojených sil členských států má třídní princip. Jeho uplatňování projevuje se diferencovaně, různými formami v závislosti na stupni rozvoje socialistické společnosti v té které členské zemi.

V organizační výstavbě ozbrojených sil vycházejí všechny země Varšavské smlou-

laci. Tato skutečnost nesmí však v žádném případě vést k podceňování a nevěnování pozornosti v přípravě velitelů a štábů a ve výcviku vojsk v obraně, v taktickém a operačním stupni, neboť obrana zůstává jedním ze základních druhů bojové činnosti, jež mnohdy podmiňuje dosažení cílů útoku v širším měřítku. I když je vynucenou formou boje, musí být zvládnuta stejně dobře, aby jí mohlo být úspěšně využito v těch případech, kdy není útok možný anebo je nevýhodný.

vy z leninských ustanovení o nutnosti kádrové armády pro socialistický stát. Tento princip plně potvrzuje i soudobá revoluce ve vojenství, charakter možné raketové jaderné války a nutnost zmařit agresivní záměry imperialistů zahájit válku s překvapením.

Společné doktrinární názory na charakter možné války jsou základem i přijetí dalšího organizačního principu sovětské vojenské vědy a doktríny v organizační výstavbě armád států Varšavské smlouvy — harmonického rozvoje a nepřetržitého zdokonalování všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk. Není třeba zvlášť zdůrazňovat, že právě tento důležitý princip může být ve svém celku realizován jen v rámci Spojených ozbrojených sil díky skutečnosti, že jejich rozhodující síla — Sovětská armáda, disponuje všemi druhy ozbrojených sil a všemi druhy vojsk včetně raketového vojska strategického určení, vysoce efektivních protivzdušných raketových systémů, dálkových nadzvukových bombardovacích letounů a včetně ponorek s jaderným pohonem vybavených mezikontinentálními balistickými raketami, odpalovanými pod vodou.

Dalším významným principem, jednotně uplatňovaným v organizační struktuře a v řízení armád účastnických států Varšavské smlouvy, je centralismus. Zabezpečuje nejen maximální organizovanost, ukázněnost a pružnost, ale i efektivnost a rychlou činnost vojsk. Charakter soudobého boje a operace, požadavek neefektivnějšího využití zbraní hromadného ničení, vysoká pohyblivost a manévrovost vojsk vyžadují centralizovaný systém řízení a velení vojskům. Princip centralismu v armádách států Varšavské smlouvy je specifickou formou demokratického centralismu v podmínkách ozbrojených sil a je podmínkou pro úspěšné plnění náročných úkolů v soudobém boji a operaci. Výrazný charakteristický jeho rys tvoří i soustavné rozvíjení a podpora tvůrčí iniciativy vojáků.

Armády Varšavské smlouvy ve své organizační výstavbě se řídí i dalšími leninskými principy výstavby sovětských ozbrojených sil — **principem nedílné velitelské pravomoci a přísné vojenské kázně**. Nedílná velitelská pravomoc, zejména v podmínkách soudobé války, se stala objektivně nutností jednoty vůle mas lidí a možností její realizace v činnosti vojsk. Je jednou z podmínek přesného, pružného a efektivního velení v boji i operaci, zabezpečuje nejúčelnější využití živé síly i bojové techniky v bojové činnosti a k dosažení stanovených cílů. Nedílná velitelská pravomoc je uskutečňována na stranickém základě. Proto velitelé a náčelníci v armádách Varšavské smlouvy při její realizaci se plně opírají o stranické a mládežnické organizace. Využívají všech forem masové práce a rozvíjejí iniciativu a aktivitu všech podřízených při řešení všech úkolů bojové a politické přípravy, zejména při dodržování vojenského pořádku a upevňování vojenské kázně.

Také **princip pevné a uvědomělé vojenské kázně** byl ve všech armádách zemí Varšavské smlouvy přijat a je realizován jako jedna ze základních podmínek úspěchu při budování ozbrojených sil. Ideovým základem této kázně je socialistická uvědomlost, vědomí povinnosti a odpovědnosti za obranu socialistické vlasti a věci socialismu. Ne všechny armády spojených ozbrojených sil zděrazňují růst jejího významu v soudobých podmínkách boje a operace. Rychlé změny situace, náročné úkoly v možné raketové jaderné válce budou vyžadovat maximální vypětí všech morálních, fyzických i psychických sil každého vojáka. Nekázeň, narušení přísné vojenské organizovanosti i jednotlivci by mohly vést v takových podmínkách k velkým ztrátám a nejtěžším následkům.

Za hlavní metodu výchovy vojáků k uvědomělé a pevné kázní se jednotně požaduje metoda přesvědčování a cílevědomě organizovaná výchovná práce. Kázeň se dosahuje důsledným dodržováním vojenských řádů, nařízení, přísným plněním rozkazů velitelů a náčelníků a náročnou kontrolou nadřízených.

Na růst bojové síly Spojených ozbrojených sil států Varšavské smlouvy má podstatný vliv i **jednota názorů na rozhodující otázky výchovy, výcviku a na celkovou vojenskoodbornou připravenost vojáků**. Pevným ideovým a jednotícím základem uceleného systému výchovy a výcviku v armádách účastnických států Varšavské smlouvy je marxismus-leninismus. Vysoký politickomorální stav, vojenské mistrovství a dobrá fyzická připravenost tvoří ve

svému souhrnu cílovou kvalitu přípravy příslušníků armád ve všech zemích Varšavské smlouvy. Politické uvědomění, oddanost věci socialismu a komunismu, aktivní podpora politického a státního vedení, socialistický internacionalismus, nenávisť k nepříteli, pevná vojenská kázeň, statečnost, pracovitost, tvůrčí aktivita, iniciativa a vzorné plnění vojenských povinností jsou společně hlavní cíle výchovy všech příslušníků Spojených ozbrojených sil zemí Varšavské smlouvy.

Také **formy a metody výchovy**, i když plně přihlížejí k národním zvláštnostem v každé účastnické zemi, jsou ve svých základech shodné. Při plném respektování principu humanismu používají se ve vojenské výchově metody přesvědčování i přinucení. Dominantní metodou je přesvědčování, na přinucování se pohlíží sice jako na dosud nutnou, ale jen pomocnou metodu.

Za nejúčinnější prostředek výchovy je shodně považován osobní příklad, neboť umožňuje velmi rychle a efektivně působit na podřízené jak ideologicky, tak psychologicky i odborně. Slučuje v sobě jednotu teorie i praxe, jednotu slov i činů. Také společenské mínění, zejména mínění vojenského kolektivu, v němž voják žije, je pokládáno ve všech armádách Varšavské smlouvy za velmi účinný výchovný prostředek. Stejný názor je i na úlohu velitele ve výchově podřízených. Velitel má vedoucí úlohu i když se při jejím plnění opírá o stranickou a mládežnickou organizaci.

V současné době ve výchově vojáků armád účastnických zemí Varšavské smlouvy má prvořadý význam **výchova k socialistickému internacionalismu**. Hlavní velitel Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy, dvojnásobný hrdina SSSR, maršál SSSR Jakubovskij velmi výstižně ukázal a zdůvodnil tento požadavek: „Bratrská jednota a spolupráce národů tvoří jeden ze zdrojů pevnosti každého socialistického státu a družby těchto států. Upevnění jednoty světového socialistického systému na základě idejí marxismu-leninismu, **socialistického internacionalismu, je nutnou podmínkou dalších úspěchů všech socialistických států**. Internacionální výchovu budovatelů a ochránců nové společnosti považuje KSSS a marxisticko-leninské strany ostatních zemí Varšavské smlouvy za jednu z nejdůležitějších částí své činnosti. Leninské ideje proletářského internacionalismu, které jsou teoretickým základem výchovy vojáků **spojeneckých armád** v duchu bratrské a bojové družby, byly vždy a budou praporem i vítěznou

zbraní zemí Varšavské smlouvy při společné ochraně úspěchů socialismu.³⁾

Rozebíráme-li základní **principy výcviku** spojeneckých armád, sledujeme, že cíle, úkoly a ve značné míře i prostředky a metody výcviku jsou stejné. Společným cílem výcviku je v organické jednotě s výchovou všestranně připravit vojáky k obraně socialistické vlasti v rámci obranného společenství států Varšavské smlouvy, vypěstovat u nich potřebné morálně bojové a psychické vlastnosti, dát jim důkladné vojenskotechnické znalosti, vypěstovat u nich potřebné návyky a naučit je bojovat jak v podmínkách při používání jaderných zbraní, tak v podmínkách bojové činnosti jen klasickými prostředky. Vojška musí být vlně vycvičena již v mírové době, aby mohla kdykoli odrazit nečekaný útok agresora a přejít k rozhodné aktivní bojové činnosti.

V soudobém výcviku vojáků se shodně stále více zdůrazňuje charakter specifického pedagogického procesu, který musí být uskutečňován v podmínkách stálé bojové pohotovosti vojsk. Výcvik se musí proto stát organickou složkou života každé jednotky a útvaru, v němž úkoly bojové pohotovosti a každodenní služby plní funkci výuky.

Úspěšné splnění tohoto složitějšího úkolu bude možné jen tehdy, bude-li se výcvik opírat o vědeckou metodologii, půjde-li jeho rozvoj cestou dalšího zdokonalování jak obsahu výcviku, programů bojové přípravy, tak i zaváděním nových metod a forem výcviku včetně plnějšího využívání efektivních, technických prostředků výcviku. V metodických systémech výcviku druhů ozbrojených sil a druhů vojsk se zdůrazňuje dále požadavek, aby harmonicky odrážely jak obecné, tak i specifické požadavky jednotlivých vojenských odborností (profesí) toho kterého druhu vojska.

Všestranný, systematický, náročný výcvik, maximálně se přibližující bojovým podmínkám se realizuje především v polním výcviku. Polní výcvik je významným prostředkem i v psychické přípravě vojáků, neboť je učí překonávat těžkosti, vyžaduje je značnému fyzickému a nervovému vypětí a přispívá k zvýšení jejich fyzické připravenosti. Významnou měrou pomáhá tak formovat volní, charakterové a morálně psychické vlastnosti vojáků.

Základ principů vojenského výcviku a výchovy ve všech armádách Spojených ozbrojených sil států Varšavské smlouvy tvoří hlavní principy sovětské vojenské pedagogiky:

— komunistická stranickost a vědeckost výcviku,

— spojoval výcvik s výchovou v úkoly bojové pohotovosti a učít vojska tomu, čeho je třeba ve válce k dosažení vítězství v jakýchkoli podmínkách,

— uvědomělost a aktivita v procesu výcviku a výchovy,

— spojení kolektivních forem výcviku a výchovy s diferencovaným přístupem a s individuální prací,

— vysoká náročnost výcviku spojená s péčí o vojáky,

— názornost a dostupnost výcviku, — stálost znalostí, návyků a dovedností.

Cíle, úkoly, metody a formy výcviku a výchovy ve všech armádách států Varšavské smlouvy se koncentrují stále výrazněji do zabezpečení **neustálé bojové pohotovosti ozbrojených sil**.

Názory se shodují v tom, že řešení dalšího zdokonalování forem a metod přípravy vojáků, jejich vojenského mistrovství, tělesné vytrvalosti, formování jejich vysokých morálně politických a psychologických vlastností se jeví v současné době jedním z nejnáléhavějších úkolů ve všech spojeneckých armádách.

Za rozhodující úkol výchovné práce ve všech armádách států Varšavské smlouvy je považována příprava velitelského sboru, vojáků z povolání. Také požadavky na jejich hodnoty jsou v podstatě shodné — eddanost socialismu, vysoké stranické kvality a výtečné vojenské odborné znalosti, dokonalé znalosti marxisticko-leninské teorie a široký rozhled ve vědních oborech, jichž budou používat ve své praxi. Zdůrazňuje se dále jejich všestranná příprava, zejména technická průprava, schopnost a dovednost vést a řídit podřízené, umět pracovat s lidmi, organizovat jejich práci a vychovávat je. Názory se shodují i v tom, že důstojníci a generálové musí mít návyky samostatně systematicky studovat a že mají ovládat závažné výsledky soudobé vědy a techniky. Zvýšená pozornost se věnuje znalostem základů pedagogiky a psychologie.

Vysoké nároky na vojáky z povolání v armádách států Varšavské smlouvy se jednotně odrážejí v realizaci snahy soustavně zvyšovat vzdělanost a kulturu velitelských, politických a technických kádřů. Vojenská učiliště středního typu jsou proto postupně převáděna na vojenské vysoké školy (vyšší vojenská učiliště), kde se důstojníkům dostává již pro jejich základní důstojnické funkce (velitelů čet) vyššího vojenského a speciálního vzdělání. Ve všech armádách států Varšavské smlouvy se tak rychle zvyšují počty důstojníků s vysokým vojenským a odborným vzděláním. Se stále početnější a ná-

3) Vojennaja mysl č. 3/1971, str. 14.

ročnější bojovou technikou zaváděnou do vojsk rostle i potřeba techniků a velitelů s inženýrským vzděláním. Názory se shodují ve stanovisku, že se v současné době ve vojenském povolání výrazně prosazuje tendence, aby se v činnosti velitelů a náčelníků stále více uplatňovala harmonická jednotka stránky vojenské, velitelské a technické. Proto v přípravě vojáků z povolání nesmí být výrazná dělící čára mezi veliteli jako představiteli vojenského umění a vojenskými techniky a inženýry jako pouhými vykonavateli jen určených úkolů, omezených zpravidla pouze na takticko-technické či ryze technické problémy. Tento požadavek nemůže však být v žádném rozporu s obecně platnou zásadou Sovětské armády, že ve vojenské organizaci velitel zůstává nadále vedoucí postavou jako kvalifikovaný vojenský odborník a vychovatel podřízených.

Ve výstavbě a vojenské organizaci armád států Varšavské smlouvy se jednotně uplatňuje **zásada závislosti bojové síly vojsk — vedle lidského činitele, na kvalitě a množství zbraní a bojové techniky.** Jejich účinnost je podmíněna především možnostmi ničení (palby) a pohybu. Za hlavní prostředek ničení se uznává jaderná síla, která určuje manévry ráz bojové činnosti a ozbrojeného zápasu v celku. Prakticky neomezené možnosti manévru palbou zabezpečují raketové zbraně. Ope- rační a taktická pohyblivost vojsk je zabezpečována především motorizací a mechanizací ozbrojených sil. Za stále významnějšího činitele pohyblivosti vojsk se považuje letectvo a využívání třetí dimenze jak v soustředování vojsk, tak i v průběhu jejich bojové činnosti. Taktická, operační a strategická pohyblivost vojsk je závislá ve značné míře i na kvalitách procesu velení vojskům, na rychlosti získávání informací, přijímání rozhodnutí a předsávání rozkazů a nařízení vojskům.

Armády členských států Varšavské smlouvy jsou vyzbrojovány moderní bojovou technikou a výzbrojí, které významně zvyšují jejich bojovou sílu jak v úderné a palebné síle, tak v možnostech manévru. Díky Sovětskému svazu, jeho mohutnému vojenskoekonomickému a vědeckotechnickému potenciálu, mají dnes armády států Varšavské smlouvy k dispozici všechny moderní bojové prostředky, které v rámci celkové činnosti Spojených ozbrojených sil jim umožňují řešit všechny úkoly souborného boje a operace. Jednotné typy hlavních druhů zbraní, unifikace a standardizace výzbroje a výstroje, jednotné názory na vedení boje a operace — to ve

svém souhrnu je rozhodujícím základem jak nejužší součinnosti všech armád států Varšavské smlouvy na taktickém a operačním stupni, tak i vysoké ekonomičnosti zbrojní výroby. Společná cvičení různého rozsahu a druhu, která každoročně Spojené velení plánuje a řídí, jsou toho nejlepší důkazem.

V rozvoji vojenství — a tedy i vojenské síly Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy, má **věda a technický pokrok mimořádný význam.** Věda v socialistické společnosti musí řešit jak úkoly socialistické výstavby, tak i úkoly její obrany před agresí imperialistů. Proto názorům na význam vědy, na její úkoly a zaměření v branných systémech věnují značnou pozornost jednotlivé účastnické státy Varšavské smlouvy. I v této oblasti jsou názory totožné. Vzhledem ke skutečnosti, že vojenská výstavba je problém značně složitý a komplexního charakteru, zahrnující prakticky všechny rozhodující stránky přípravy země na možnou válku, musí být problematika vojenské výstavby socialistického státu předmětem vědeckého zkoumání téměř všech věd. V souborném vojenství se mohou úspěchy kteréhokoli vědního oboru svým způsobem odrazit v rozvoji branného systému státu a zejména jeho ozbrojených sil. Zbraně a vojenská technika jsou přímo závislé na technickém rozvoji. Na něm se podílejí nejen technické vědy, ale i fyzika, chemie, biologie, matematika a další vědní obory včetně společenských věd. Teoretické vyřešení mnoha zásadních problémů v těchto vědách je i předpokladem realizace prostředků ničení, zvyšování mobility vojsk a možností velení vojskům.

Rozvoj socialistické vojenské vědy, která plně vychází a staví na poznatcích sovětské vojenské vědy, má pro armády zemí Varšavské smlouvy zcela mimořádný význam. Stojí před ní velmi složité a náročné úkoly vyplývající z charakteru možné války, z kvalitativních změn, k nimž došlo ve vojenství v důsledku probíhající vědeckotechnické revoluce i sociálně ekonomických přeměn ve společnosti. Armády zemí Varšavské smlouvy uznávají, že socialistická vojenská věda musí v daleko širším měřítku využívat nových metod výzkumu a nových technických prostředků jako jsou elektronické počítače apod. Shodný názor mají na vztah teorie vojenského umění a praxe, která zůstává jak kritériem její správnosti, tak i zdrojem jejího dalšího rozvoje. Možnosti prověřování správnosti závěrů vojenské vědy v míru jsou značně omezené. Velikým přínosem v tomto směru jsou pro socialistickou vojenskou vědu spojenecká cvičení a manévry.

V současné době stojí před socialistickou vojskovou vědou celá řada náročných úkolů.⁴⁾ Mezi nejdůležitější patří:

- problém, jak udržet stálou pohotovost ozbrojených sil s cílem rozdrtit agresora za jakýchkoli podmínek,
- rozpracování boje, operace a války vcelku vzhledem k dalšímu rozvoji prostředků ozbrojeného zápasu,
- odhalování objektivních zákonů vojenského umění v nových podmínkách vedení boje a operace,
- vypracovat vědecky zdůvodněné operačně taktické a strategické zásady odpovídající soudobým a perspektivním prostředkům ozbrojeného zápasu,
- způsoby dalšího zvyšování mobilizační pohotovosti ozbrojených sil,
- rozpracování nejefektivnějších a

nejvýhodnějších organizačních struktur útvarů a orgánů velení,

— zdokonalování kvantitativních a kvalitativních vztahů mezi lidmi a technikou ve vojscích,

— nejučelnější proporce mezi druhy ozbrojených sil a mezi druhy vojsk,

— vědecké metody velení vojskům na základě nových technických prostředků.

Rozsáhlost a složitost těchto úkolů na jedné straně — a aktuální potřeba jejich řešení na druhé straně, vyžaduje cílevědomou, plánovitou jejich delimitaci vzhledem ke konkrétním podmínkám a možnostem v jednotlivých zemích Varšavské smlouvy. Základní předpoklad úspěšného řešení těchto problémů tkví v úzké spolupráci vědeckých aktivit všech spojeneckých armád.

Odraz jednoty ve vojenské síle a dalším rozvoji Varšavské smlouvy

Vojskovou silou každého státu a koalice určuje jak souhrn kvalit vztahů a podmínek ekonomických, vědeckého a morálně politického potenciálu, tak ve značné míře celkový potenciál vojenský. Koaliční vojenský potenciál však netvoří pouze prostý aritmetický součet dílčích potenciálů účastníků koalice. V jeho celkové hodnotě má mimořádný vnitřní pevnost spojeneckého svazku, která je dána především jednotou třídních zájmů, cílů a úkolů, shodou sociálně ekonomického a politického zřízení účastnických států.

Pevnost, celková kvalita a efektivnost Spojených ozbrojených sil států sdružených v koalici je dále závislá na jednotě principů, podle nichž je řízena vojenská výstavba, organizace a příprava armád v jednotlivých zemích koalice.

Přistupujeme-li z tohoto hlediska k dřívě ukázaným cílům a úkolům Varšavské smlouvy, jakož i k podmínkám jejich splnění, vidíme, že tato obranná organizace socialistických evropských zemí má všechny předpoklady splnit svůj historický úkol — bděle střežit a zabezpečit pokojnou práci lidu členských států při budování socialismu a komunismu ve svých zemích a zmařit agresivní záměry imperialistů.

Spojení ozbrojené síly Varšavské smlouvy jsou významným činitelem v tomto úkolu. Jejich síla a příprava plně odpovídá

objektivním potřebám soudobé války a požadavkům ozbrojeného zápasu.

Jednotná společná koaliční doktrína je přímým odrazem shodných názorů členských států koalice jak na charakter soudobé války a na její požadavky, tak na problémy vojenské výstavby včetně výstavby a přípravy ozbrojených sil i na způsoby vedení války. Koaliční vojenská doktrína je plně závazná pro všechny členské státy, neustále se zdokonaluje a rozvíjí. Přihlíží k zvláštnostem národních vojenských doktrín, které ji obohacují rozpracováním svých specifických úkolů při plném respektování společných zásad vyplývajících z leninských principů vojenské výstavby socialistického státu.

Pokud nebude v Evropě vytvořen systém kolektivní bezpečnosti a nebude za tím účelem uzavřena celoevropská smlouva, bude se obranný systém Varšavské smlouvy dále rozvíjet a zdokonalovat. Tento rozvoj půjde cestou komplexního zkvalitnění celého vojenského potenciálu koalice, v souladu s rozvojem vědeckotechnické revoluce ve vojenství.⁵⁾ I tehdy zůstane jednotu států Varšavské smlouvy rozhodným činitelem, který v zájmu kolektivní obrany znásobí jak možnosti ekonomické, vědeckotechnické a morálně politické účastnických států, tak i bezprostřední vojenskou sílu Spojených ozbrojených sil.

⁴⁾ Viz maršál SSSR A. A. Grečko: Na stráž míru a výstavby komunismu, Ideologická zpráva HPS ČSLA, Naše vojsko.

⁵⁾ Za internacionální obranu socialismu, MNO, Naše vojsko, 1970, str. 19

Aktuálnost boje s vlivy ideologické diverze v ČSLA

Jedním z nejvýznamnějších poučení, které vyvodil XIV. sjezd KSČ z období krizového vývoje, je nezbytnost důsledné a systematické ideologické práce. Ve vztahu k ČSLA zvláště zdůraznil, že rozvíjení stranickopolitické práce a politickoideové výchovy je základním předpokladem dalšího zvyšování bojovosti armády. Význam politickoideové výchovy příslušníků naší armády zvýrazňuje skutečnost, že socialistická armáda je mocenskopolitickým nástrojem dělnické třídy a z toho důvodu je také vysoký stupeň třídního uvědomění vojáků základním předpokladem udržování dalšího zvyšování bojové připravenosti ČSLA.

Výchova příslušníků naší armády v duchu marxisticko-leninského světového názoru je v současné době o to složitější, že probíhá v podmínkách zaostřujícího se třídního boje mezi socialismem a kapitalismem, ve kterém je nesmířitelný zápas

marxisticko-leninské ideologie a buržoazní ideologie typickým znakem. Antikomunismus se stal hlavní politickou doktrínou mezinárodního imperialismu, ideologická diverze hlavním nástrojem intervenční politiky proti socialistickým zemím a antikomunistická propaganda „čtvrtou dimenzí“ zahraniční politiky soudobého imperialismu.

V současné době můžeme rozlišit v podstatě tři základní tematické oblasti působení nepřátelské propagandy, které mohou v dlouhodobé perspektivě negativně ovlivnit ideově politickou situaci v ČSLA:

— zastírání třídní podstaty soudobých mezinárodních vztahů,

— odmítání rozhodujícího významu internacionální vojenské spolupráce pro obranu socialismu a míru a

— zastírání třídní podstaty a poslání socialistické armády.

Zastírání třídní podstaty soudobých mezinárodních vztahů

Na otázku, proč se buržoazní ideologové snaží zastírat třídní podstatu současných mezinárodních vztahů, není odpověď příliš složitá. V současné etapě třídního zápasu mezi socialismem a kapitalismem má otupování třídního vědomí zcela konkrétní význam: oslabit jednotu světového socialismu, narušit obranyschopnost Varšavské smlouvy a současně odvrátit pozornost od agresivní politiky imperialis-

tických mocností. To plně dokazuje třídní motivaci záměrů antikomunistické propagandy a vyvrací jakékoli iluze o „objektivním postoji“ buržoazních propagandistů.

Antikomunistická propaganda se především snaží povzbuzovat iluze o soudobém kapitalismu. Využívá skutečnosti, že se v poválečném vývoji kapitalismu projeví některé nové rysy, které spočívají ve snaze přizpůsobit se podmínkám boje

mezi dvěma světovými soustavami a požadavkům vědeckotechnické revoluce, a tyto omezené a dočasně působící faktory vydává za „důkazy nových možností“ kapitalismu. Jestliže se antikomunistická propaganda snaží na jedné straně „vylepšovat“ obraz kapitalistického světa tím, že antagonistické rozpory buržoazní společnosti buď zamlčuje, nebo označuje za „civilizační problémy“, o socialistických zemích se mluví způsobem, který má vyvolávat pochybnosti o reálně existujícím socialismu, a to ve všech oblastech hospodářského a společenského života. Prakticky od počátku šedesátých let jsme dokonce svědky toho, jak se nepřátelská propaganda snaží nejen vyzdvihnout kapitalistickou společnost jako „výkvet civilizace“ a připisovat socialismu trvale neřešitelné rozpory, ale navíc, vymyšlením různých nevědeckých teorií společenského vývoje vyvracet základní zákonitosti vývoje společnosti.

V ideologické rovině je jedním z charakteristických rysů zastírání třídní podstaty soudobých mezinárodních vztahů **šíření iluzí o soudobém kapitalismu**. Setkáváme se prakticky neustále se snahou využívat všech ideologických prostředků k zamlčování agresivní podstaty soudobého imperialismu a k vychvalování materiální a duchovní úrovně buržoazní společnosti za „vrchol civilizace“. Buržoazní propaganda se snaží namluvit, že vyspělé kapitalistické státy dospěly do fáze „materiálního blahobytu“, kde se antagonistické rozpory „stírají“, zatímco ostatní svět, včetně socialistických zemí, prý takovou fázi společenského vývoje má ještě před sebou. Je jen charakteristické, že buržoazní ideologové činí z některých jevů a konjunkturálních rysů soudobého kapitalismu závěry o podstatě buržoazního společenského systému. Všeobecně známe jejich výmysly o „svobodné společnosti“ nebo „svobodném světě“, které staví do protikladu s principy politického systému socialismu. Vůbec jim nevadí, že buržoazní společnost je diktaturou monopolistické buržoazie, jsou jí vlastní neřešitelné rozpory, že existující třídní antagonismus nemůže být odstraněn jinak, než v průběhu socialistické revoluce nastolením diktatury proletariátu. Žádná ideologická schémata nemohou zvrátit historicky nevyhnutelný zánik kapitalistické společnosti, a to ani v podobě „znovuobjevené“ reformistické ideologie sociáldemokratismu, jak se o to pokoušejí dnes sociální demokraté v NSR, Švédsku, Rakousku a jiných kapitalistických zemích.

Buržoazní ideologové nezůstávají pouze u starých a „osvědčených“ reformistických ideologií v boji proti mezinárodnímu revolučnímu hnutí. Jeden z předních antikomunistů Z. Brzeziński ve své nové knize „Mezi dvěma věky — společnost v technetrickém věku“ z roku 1970 již příliš nezdůrazňuje teze o kapitalismu jako „výkvetu svobody a demokracie“, neboť i on musel uznat, že po tolika brutálních akcích proti demokratickým a pokrokovým silám v USA i kdekoli na světě v poválečném období nemohou takové výmysly o soudobém imperialismu v očích světové veřejnosti obstát. Tím více ovšem vidí „příležitost“ pro západní svět v procesu vědeckotechnické revoluce. Domnívá se, že úroveň vědy a techniky v USA a ostatních vyspělých kapitalistických zemích pomůže obnovit klesající prestiž kapitalistického světa. Tak tedy ne socialistická revoluce, ne třídní boj a nastolení diktatury proletariátu je podle Brzezińskiego cestou ke společenskému pokroku, ale vědeckotechnická revoluce, která prý způsobí „zanikání třídních protikladů“. Naprosté popírání sociálně politických souvislostí vývojového procesu je zřejmým záměrem takové „revoluce“. Tato teorie, popírající nevyhnutelnost třídního boje pro jakékoli přeměny společnosti, však nedokazuje závěry ke kterým antikomunista Brzeziński dochází. Právě naopak, jde o nový důkaz třídní pozice každého buržoazního ideologa, neboť žádný z nich nemůže jinak, než obhajovat kapitalistickou společnost.

Antikomunistická propaganda, přestože realita ukazuje něco jiného, usiluje o zastírání agresivní podstaty soudobého imperialismu výmysly o „mírumilovnosti“ zahraniční politiky imperialistických zemí. Je to sice odvaha tvrdit něco takového, když si uvědomíme, kolik zločinných válek mezinárodní imperialismus již rozpoutal, ale je skutečností, že s podobnými formulacemi se běžně setkáváme i v oficiálních projevech západních politiků. Zvláště usilovně se zdůrazňuje „dějinná nezbytnost míru“ v okamžiku, kdy politika „balancování na pokraji války“, aby chom použili oblíbené formulace bývalého státního tajemníka USA J. F. Dullese, začala být nebezpečná i pro samotné Spojené státy. Změny v poměru sil ve prospěch světové socialistické soustavy totiž donutily západní politiky, aby se této nové strategické situaci přizpůsobili, pokud nechtěli sami nerealistickou politiku urychlovat nevyhnutelný proces všeobecné krize kapitalismu. Mírové soužití se tak stalo používaným pojmem i v diplomatickém slovníku západních zemí.

Avšak na rozdíl od leninského pojetí politiky mírového soužití jako formy třídního boje v mezinárodních vztazích, chápe buržoazní ideologové mírové soužití jako pouhou „koexistenci“ dvou rozdílných společenských systémů a z pochopitelných důvodů usilují o vyloučení jejího revolučního obsahu. Nemá být v jejich pojetí vytvořením podmínek pro pokračování revolučních přeměn ve světě, ale právě naopak, chtějí zneužít politiky mírového soužití v boji proti revolučním silám, k ochromení jejich jednoty a v rámci ní usilovat o udržení pozic kapitalismu ve světě. Navíc se pokoušejí rozšířit mírové soužití také na oblast ideologie. V rozporu s vlastní praxí nám v této souvislosti chtějí namluvit, že mírová spolupráce vyžaduje „odideologizovat“ mezinárodní vztahy. O co jim skutečně jde? Chtějí v podstatě nahradit marxistickoleninskou ideologii tříd a třídního boje buržoazními představami o hybných silách historického vývoje. Bývalý francouzský prezident Ch. de Gaulle vycházel z předpokladu o rozhodujícím významu „ideje národa“ a na tom také postavil celý svůj program evropské politiky. Nikoli tedy „odideologizovat“ mezinárodní vztahy, ale naopak, potlačit třídní, proletářskou ideologii a nahradit ji tím, co odpovídá třídním zájmům mezinárodní buržoazie. Když se jim to nedaří, obviňují socialistické země z „nesmiřitelného postoje“, který prý brání rozvoji vztahů mezi oběma rozdílnými systémy států. Víme však dobře a praxe to právě v posledních letech potvrzuje, že nesmiřitelnost buržoazní a marxistickoleninské ideologie nebrání normalizaci vztahů v Evropě, že to byly západní mocnosti, které dosud hromadily umělé překážky na cestě k evropské bezpečnosti a spolupráci.

Co je ještě možné za „mírumilovné akce“ pokládat slovy, dnes a denně však se dostává do rozporu s praxí zahraniční politiky imperialistických mocností. Buržoazní propaganda ani tam přirozeně nepřipouští, že imperialismus sleduje agresivní cíle. Příčiny vzniku mezinárodních konfliktů proto objasňuje nikoli z hlediska třídního boje mezi socialismem a kapitalismem, ale vyložené jako mocensko-politické střetnutí „zájmů velmocí“, nebo také existenci „nacionalistických tendencí“. Antikomunistická propaganda falsifikuje třídní pozadí mezinárodních konfliktů „teorií rovnováhy sil“, jejíž současnou aplikací je „teorie supervelmocí“. Podle nich prý hranice, kde se střetávají zájmy států, nevede mezi dvěma antagonistickými systémy, ale mezi několika „mo-

cenckými centry“ ve světě. To je ovšem úmyslná falsifikace charakteru současné epochy a jejího hlavního rozporu.

Šíření iluzí o soudobém kapitalismu není ovšem jediným směrem útoků proti třídní podstatě soudobých mezinárodních vztahů. Antikomunistická propaganda soustřeďuje nemenší pozornost na vývoj situace v socialistických zemích s cílem **zpochybnit teorii a praxi socialistické výstavby**. Antikomunisté si uvědomují, že vedou boj na dvou frontách: proti pokrokovým a revolučním silám ve vlastní zemi, avšak hlavně proti socialismu jako reálné základně mezinárodního revolučního hnutí. Protože pracující masy kapitalistických zemí naprosto reálně znají, co je kapitalismus, snaží se daleko intenzivněji diskreditovat reálně existující socialismus.

Ideový obsah nepřátelské propagandy vedené proti socialistickým zemím jasně dokazuje, že hlavním směrem útoků proti teorii a praxi výstavby a obrany socialismu je antileninismus a antisovětiismus. Ne tedy socialismus vůbec, ale socialismus reálně existující. To je vlastní podstata změn se strategií a taktikou antikomunismu ve srovnání s obdobím „studené války“. Tehdy ideologové antikomunismu proti socialismu útočili otevřeně, dnes zastírají stejné strategické záměry tím, že nám radí, jak socialismus „zdokonalit“. O skutečných cílech takových „doporučení“ nemůže být pochyb po zkušenostech z činnosti antisocialistických sil u nás v letech 1968–1969.

Antikomunisté se stále pokoušejí falsifikovat leninský teoretický odkaz proto, aby „dokázali“, že výstavba socialismu v zemích světové socialistické soustavy se „liší“ od závěrů K. Marxe a B. Engelse.

Z toho vyvozují „závěr“, podle kterého existující „model socialismu“ musí být „zdokonalen“. Jaký záměr tím sledují, je naprosto jasné. Poučení z krizového vývoje v naší straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ přesvědčuje, jak nebezpečné důsledky mělo rozšíření myšlenek teoretické revize marxismu-leninismu v praxi, v činnosti pravicově oportunistických sil. I když je dnes jasné, jaké záměry takové „recepty“ sledovaly, faktem zůstává, že se nepřátelská propaganda z neúspěchu propagace „československého modelu socialismu“ nepoučila a stále vychází z předpokladu, že iluze o „demokratickém socialismu“ nezapadly a je možné s nimi dále počítat v ideologické destrukci vědomí našeho obyvatelstva. Antikomunisté se domnívají, že soustředěním útoků proti Sovětskému svazu, jeho leninské KSSS a mírumilovné zahraniční

politice, vzhledem k objektivně rozhodujícímu postavení mezi státy světové socialistické soustavy, by mohli zasáhnout rozhodující článek celého systému, hlavní politickou, ekonomickou a vojenskou oporu revolučního hnutí současnosti. Staronovou zbraní imperialismu v boji proti jednotě a semknutosti zemí světové socialistické soustavy má být z toho důvodu podněcování nacionalistických tendencí uvnitř socialistických zemí. Podněcování rozporů mezi socialistickými zeměmi má snížit rozhodující význam světové soustavy socialismu v protimperialistickém boji a oslabit její schopnost vést úspěšný boj s mezinárodním imperialismem.

Charakteristiku současného úsilí antikomunismu o zastránání třídní podstaty současných mezinárodních vztahů doplňují **pokusy o vypracování „nových teorií“ společenského vývoje.** Na rozdíl od primitivního a vulgárního antikomunismu z období „studené války“ proti socialistickým zemím, kdy se především vyzývalo ke svržení „komunistických vlád“, v současné době s podobným tónem v nepřátelské propagandě se setkáváme celkem zřídka. Antikomunisté se „poučili“ z neúspěchů takto vedené propagandy a skrývají své diverzní záměry daleko rafinovanějším způsobem. Autoři nejnovějších antikomunistických teorií společenského vývoje v podstatě hovoří o jakési „syn- téze“ dvou rozdílných společensko-ekonomických systémů, o jejich „konvergenci“. Vyústěním celého procesu „sblížení“

má být podle antikomunistů vytvoření „jednotné industriální společnosti“. Je naprosto jasné, že jim nikdy nepůjde v této ani v jiných podobách o uznání socialistického zřízení, ale vždy o apologetiku kapitalismu a v dlouhodobé perspektivě o pohlcení socialismu kapitalismem.

Je příznačné, že zmíněná antikomunistická představa o perspektivách společenského vývoje se spojuje také s otázkou možností mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením. Teoretikové antikomunismu dokonce podmiňují možnost mírového soužití „konvergencí“ dvou rozdílných společenských systémů a naopak, pokud k takovému „sblížení“ nedojde, mírové soužití není možné.

Zabýváme se těmito nevědeckými teoriemi proto, že jsou skutečným teoretickým východiskem antikomunistické propagandy v boji proti socialistickým zemím. Příkladem může být právě úsilí nepřátelské propagandy šířit masovými sdělovacími prostředky „teorie modelů socialismu“ tedy takového „socialismu“, který by co nejvíce odpovídal představám autorů „teorie konvergence“. Pokusy spojovat možnost uplatňování politiky mírového soužití s fikcí o „nutných změnách“ v socialistické politické podstatě socialismu je nutné rozhodně odmítnout. Nejen však odmítnout, ale ukázat na jejich třídní pozadí, vidět v nich rafinovaný pokus o obhajobu kapitalistického společenského systému a jednu z nebezpečných forem zastránání třídní podstaty současných mezinárodních vztahů.

Odmítání rozhodujícího významu vojenské spolupráce socialistických zemí pro obranu socialismu a míru

Soudíme-li podle zaměření nepřátelské propagandy v této specifické oblasti spolupráce zemí socialistického společenství, buržoazní propagandisté si dobře uvědomují, co představuje vojenská síla členských států Varšavské smlouvy pro obranu socialistických vymožeností a zajištění míru v Evropě. Narušení internacionálního svazku armád Varšavské smlouvy proto pokládají za důležitou součást boje proti celé světové socialistické soustavě. Setkáváme se zejména s pokusy popírat mírumilovnou zahraniční politiku socialistických zemí a Sovětského svazu zvláště, s falsifikací mírového poslání armád Varšavské smlouvy, jakož i s úsilím diskreditovat principy vztahů mezi socialistickými zeměmi.

Antikomunistická propaganda se především pokouší **zastírat mírumilovnou podstatu zahraniční politiky socialistic-**

kých zemí. Z toho důvodu neustále oživuje známé antikomunistické teze o „mocenské hrozbě z Východu“, o „agresivitě komunismu“, o „vývozu revoluce“ apod. Když se nesplňují takové představy o cílech zahraniční politiky socialistických zemí, neváhají buržoazní ideologové nazývat politiku mírového soužití „propagační frází“, nebo i „taktikou“, která má „uspát bdělost“ kapitalistických zemí. S mimořádnou pozorností sledují zahraniční politiku Sovětského svazu. V posledním období se snaží snížit význam a zpochybnat realnost mírového programu, který přijal XXIV. sjezd KSSS. Aby toho dosáhli, snaží se postavit mírovou zahraniční politiku SSSR v očích světové veřejnosti do roviny „velmocenských zájmů“, v souladu s antikomunistickou „teorií supervelmocí“. Je smutnou skutečností, že v jedné řadě s antikomunistic-

kou interpretací zahraničně politických cílů Sovětského svazu stojí v současné době maoistické vedení KS Číny. Zatímco do jisté doby zůstávali čínští předáci u slovního odsuzování politiky mírového soužití a nazývali ji „paktováním s imperialismem“, v současné době je antisovětiismus v zahraničně politickém programu ČLR dominujícím rysem.

Cíle pokusů o falsifikaci mírumilovné podstaty zahraniční politiky socialistických zemí jsou jasné. Nepřátelská propaganda i v této oblasti spolupráce socialistických zemí podněcuje rozpory zejména tím, že zdůrazňuje rozpornost národních a internacionálních zájmů a pěstuje pocity „nerovnoprávnosti“ ve vztazích mezi zeměmi socialistického společenství, aby oslabil internacionalní soudržnost našeho svazku a obranyschopnost armád Varšavské smlouvy.

V souvislosti s prohlubováním vojenské spolupráce socialistických zemí, jehož výrazem je zdokonalování činnosti vojenské organizace Varšavské smlouvy, šíří nepřátelská propaganda **výmysly o stupňování „politiky vojenského nátlaku“** v zahraniční politice socialismu. Úsilí o zvyšování obranné síly států Varšavské smlouvy proti rostoucí agresivitě mezinárodního imperialismu je podle lživého tvrzení západní propagandy „novou výzvou“ západní mmocnostem.

Internacionální pomocí pěti států Varšavské smlouvy proti kontrarevolučním silám v ČSSR v srpnu 1968 dosud nepřátelská propaganda zneužívá k podněcování antisovětiismu u nás, ale i v mezinárodním měřítku. Po srpnu 1968 dokonce vládnoucí kruhy kapitalistických mocností předpokládaly, že se podaří reakčním silám vyvolat novou vlnu „studené války“ ve světě, ale nestalo se tak. Rozhodná akce na obranu socialismu v naší zemi umožnila v krátké době konsolidovat stranu a celou společnost, došlo k obnovení bratrských styků s ostatními socialistickými zeměmi, především se Sovětským svazem a v důsledku toho se znovu upevnilo mezinárodní postavení socialistického Československa. Nepřátelská propaganda se sice snažila a neustále snaží právě na tomto příkladě ukazovat „politiku vojenského nátlaku“, ale absurdnost takového tvrzení je očividná ve srovnání s reálnými výsledky vnitropolitické konsolidace a rozvojem vztahů mezi socialistickými zeměmi. Přijetí iniciativy členských států Varšavské smlouvy na svolání celoevropské konference jsou tečkou za spekulacemi zneužívat „československé otázky“ v antikomunistických plánech. Nepřátelská propaganda však vy-

užívá každé příležitosti k tomu, aby těžila z pozůstatků ideového vlivu pravice u nás.

Se stejným úmyslem zkreslovat cíle vojenské politiky socialistických zemí se setkáváme v době konání společných vojenských cvičení armád Varšavské smlouvy. V době, kdy se konalo např. spojenecké cvičení OPAL na území Maďarské lidové republiky, nepřátelská propaganda přišla se spekulacemi o souvislosti cvičení s vývojem situace na Balkáně. Záměr je jasný: ukázat, že „rozpory“ mezi socialistickými zeměmi dosáhly takového stupně, že je nelze zvládnout jinými prostředky. My ovšem neskrýváme, že třídní nepřítel může za určitých okolností aktivizovat své síly i uvnitř socialistické společnosti a že mocenskopolitické nástroje socialistického státu slouží k boji s ním. Lživé a vymyšlené je však tvrzení, že armády socialistického státu a ostatní mocenskopolitické složky se používají v rozporu se skutečnými zájmy pracujícího lidu.

Význam a poslání vojenské moci socialistických zemí zkresluje antikomunistická propaganda i v tak jasné otázce, jakou je odzbrojení. V souvislosti s připravovanou konferencí o evropské bezpečnosti navrhly západní mocnosti mj. jednání „o vyváženém snížení ozbrojených sil ve střední Evropě“. Mimoto, že se tento návrh v rozporu s historickými fakty vydává za „iniciativu Západu“, objevují se i další „argumenty“, které mají údajně ukázat neochotu členských států Varšavské smlouvy jednat o této otázce. Socialistické země byly vždy pro všeobecné a úplné odzbrojení a všechny dohody o odzbrojení, které by skutečně znamenaly snížení rizika vojenského konfliktu. Oprávněně však nemohou souhlasit s tím, aby jednání o odzbrojení v jakékoli dílčí otázce vedly západní mocnosti s cílem získat vojenské výhody. Západní mocnosti si totiž představují „vyvážené snížení“ asi tak, že by socialistické státy měly snížit početní stav armád a výzbroje v několika násobně větší míře, ve srovnání se snížením v západoevropských zemích, aby se údajně vyrovnala „strategická nevýhoda“ která by prý vznikla po stažení amerických vojsk z Evropy. Není to jediný příklad, který ilustruje úsilí buržoazní politiky a ideologie stavět do jedné roviny armády států rozdílného společenského zřízení, zastírat agresivní poslání buržoazních armád a jednání o odzbrojení vykládat pouze jako „technický problém“.

Bez internacionální vojenské spolupráce socialistických zemí ve Varšavské smlouvě by nemohla být zajištěna výstavba socialismu ani mír v Evropě.

S charakteristickými rysy ideově diverzního působení se setkáváme i v oblasti tak významné pro armádu socialistického státu, jakou je nesporně výstavba a řízení ozbrojených sil. Stojíme v této souvislosti před problémem očistit leninské principy výstavby nového typu od deformací, které způsobila činnost revizionistických a pravicově oportunistických sil v nedávné minulosti, současně však i před problémem, jak zabránit jejich přežívání v důsledku působení nepřátelské propagandy.

V prvé řadě jde o otázku **třídního poslání armády**. Charakteristickým odrazem iluzí o dosaženém stupni vývoje třídních vztahů v naší společnosti bylo, a to již po roce 1960, zdůrazňování pouze vnější funkce socialistické armády. V důsledku toho se výklad vnitřní funkce armády při ochraně socialistických vymožeností postupně zužoval. Za této situace ovšem nebylo daleko k tomu, aby v období celospolečenské krize v letech 1968—1969 nestaly se tyto jednostranné pohledy na třídní funkci socialistické armády východiskem pro formování antisocialistického a antisovětského programu v otázkách vojenské politiky strany. Nacionalistická hysterie přispěla nakonec k tomu, že třídní podstata našeho spojení se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi zůstávala stále více v pozadí a byla otevřeně nahrazována úzce „národními zájmy“. Tak se mohlo stát, že skutečný nepřítel — mezinárodní imperialismus dostal příležitost zaměřit za pomoci vnitřních pravicových sil ostří útoků proti našemu nejvěrnějšímu příteli a obránci, Sovětskému svazu.

Nedůslednost v třídním výkladu vnější funkce armády měla svůj negativní vliv i uvnitř naší společnosti. Kontrarevoluční síly ve snaze zabránit, aby ČSLA vystoupila na obranu skutečných zájmů dělnické třídy, demagogickými hesly se snažily stavět armádu proti lidu. To však až potom, co se jim nepodařilo získat armádu na svou stranu.

Nebylo by správné, abychom celou situaci zjednodušovali, ale nesporné je, že ideologická destrukce v otázkách třídního poslání armády v této době sehrála nemalou roli při formování vojensko-politického programu pravice.

Chránit jednoznačný leninský výklad třídního poslání socialistické armády při ochraně socialistických vymožeností, ať jsou zdrojem ohrožení vnější, či vnitřní třídní nepřátelské síly, je aktuální otázkou ideologické práce i v současné době.

Nepřátelská propaganda stejně jako dříve podněcuje nacionalismus a antisovětiismus, i dnes fakticky usiluje o to, aby znovu oživila falešné představy o „protikladnosti národních a internacionálních zájmů“ a odvracela tak pozornost od činnosti skutečných nepřátel socialismu.

Jedním z nejfrekventovanějších témat antikomunistické propagandy jsou **útoky proti vedoucí úloze strany v socialistické společnosti**. Středem pozornosti je politika KSČ ve všech oblastech výstavby socialistické společnosti. Ani dnes nevymizely pokusy o „teoretickou revizi principu vedoucí úlohy strany. Bylo by omylem se domnívat, že snad vojenská politika strany zůstává mimo pozornost našich nepřátel v západoevropských zemích. To dokazuje „pozornost“, kterou věnovala Svobodná Evropa případu V. Prchlíka, průběhu voleb v ČSLA a dokonce i novým směrnici pro práci politických orgánů a stranických organizací v ČSLA. Nicméně proto, že jde především o ilustraci dlouhodobých záměrů antikomunistické ideologické diverze, soustředíme se na některé aspekty otázky „teoretické“ revize principu vedoucí úlohy strany v socialistické společnosti.

S konkrétním pokusem o revizi principu vedoucí úlohy strany v armádě jsme se setkali v období krizového vývoje let 1968—1969 v podobě návrhu „nového systémového uspořádání stranickopolitických orgánů“ v ČSLA. Jeho zřejmým cílem bylo oslabit vliv KSČ v ozbrojených silách. Současně nechyběly ani pokusy oslabit vedoucí roli KSČ tím, že by se snížila řídicí funkce ÚV KSČ ve vztahu k ČSLA a armáda postupně přešla pod kontrolu zastupitelských orgánů. Období krize je však za námi a na významu nabývají ty otázky, které mohou být dlouhodobým zdrojem oslabování vedoucí role KSČ v armádě. Tak jako základním ideově teoretickým východiskem programu pravice byla známá idea „pluralitní demokracie“, je tomu i dnes, vycházíme-li ze základní orientace nepřátelské propagandy. Za falešnými hesly „demokracie“ a „svobody“ a „politického partnerství stran“ vidíme úsilí mezinárodního antikomunismu exportovat do socialistických zemí myšlenku „parlamentní demokracie“ jako „skutečné demokracie“. O ideově diverzní charakteru těchto abstraktních pojmů nemůže být pochyb. Nejde o nic jiného, než o rafinovaný pokus popírat objektivní nutnost vedoucí úlohy strany.

Antikomunistická propaganda vyvíjí i v současné době velké úsilí, aby udržela

mýtus o „hodnotách“ politického systému soudobých buržoazních společností. Je to tím nepochopitelnější, že průběh voleb do zastupitelských orgánů v ČSSR byl jasnou odpovědí všem, kteří pomlouvají naši stranu, zpočybňují správnost její politiky a zasévají nedůvěru v hodnoty socialismu. Nesmíme však zapomínat, že mýtus o „buržoazní demokracii“ není pouze výmyslem nepřátelské propagandy, ale udržuje se v představách dožívajících tříd a maloměšťáckých vrstev ještě z období buržoazní republiky. Antikomunistická propaganda se snaží zneužívat přežitků v myšlení určitých vrstev naší společnosti. Navíc pečlivě registruje všechny naše nedostatky v politickém hospodářském a společenském životě, aby své „teorie“ také „argumentačně“ podpořila.

Aktuálnost boje o vedoucí úlohu strany i v ideologické oblasti je zřejmá. Růst složitosti otázek výstavby a obrany socialistické společnosti nás objektivně nutí bojovat proti všem jevům a nesprávným nebo nejasným názorům, které by vytvářely prostor pro šíření buržoazní ideologie.

Nejvýrazněji vyjadřuje třídní podstatu a poslání socialistické armády **princip proletářského internacionalismu**. V současné době klade nepřátelská propaganda znovu hlavní důraz na podněcování antisovětského ve všech oblastech vzájemných vztahů.

Podle představ antikomunistických teoretiků je podněcování antisovětského v Československu stále „efektivním“ způsobem boje proti prohlubování internacionálních vztahů. Mimo otevřených útoků proti naší základní zahraniční politické orientaci, jak je možné usoudit z tónu západních sdělovacích prostředků prakticky vždy v období kolem 21. srpna, neustávají pokusy udržovat antisovětské nálady v naší veřejnosti ideově diverzními metodami. Zasévat nedůvěru v politických vztazích se snaží buržoazní propaganda především šířením výmyslu o „nerovnoprávnosti“ vzájemných vztahů. K tomu účelu byla v antikomunistických centrálech na Západě vypracována „teorie omezené suverenity“. Nejen ovšem vypracována, ale i intenzivně rozšiřována všemi kanály ideologické diverze, zejména v souvislosti s podepsáním nové československo-sovětské smlouvy z května 1970. Na otázku, co vlastně přimělo buržoazní propagandisty k vymyšlení takové „teorie“, můžeme odpovědět stručně: obnovení našich tradičně přátelských vztahů se Sovětským svazem na zásadách proletářského internacionalismu. Smluvně potvr-

zená zásada, podle které obrana socialistických vymožeností je společnou internacionální povinností všech socialistických zemí a jednoznačné rozhodnutí společně vystoupit na obranu socialismu proti vnějším i vnitřním nepřátelům, učinily rázný konec všem spekulacím antikomunistických a antisocialistických sil zastírat třídní podstatu našeho společenství se Sovětským svazem. Výmysly antikomunistů o vztazích „omezené suverenity“ nejsou ovšem nové a v různých modifikacích je šíří buržoazní propaganda již od okamžiku vytvoření světové socialistické soustavy. Teorie „omezené suverenity“ je nepochybně dlouhodobým nástrojem ideově diverzního ovlivňování nejen našich vztahů se Sovětským svazem, ale vztahů mezi socialistickými zeměmi všeobecně.

Konkrétní „argumentaci“ pro živení této teorie poskytuje antikomunistické propagandě i naše ekonomická spolupráce se SSSR. Znovu a znovu se setkáváme s tezí o „nevýhodnosti“ československo-sovětské ekonomické spolupráce. Nejčastěji se „argumentuje“ úspěšností naší ekonomiky, která prý nemá v Sovětském svazu odpovídajícího partnera. Obrovské hospodářské a vědeckotechnické úspěchy Sovětského svazu však nemůže nebrat na vědomí do nekonečna ani antikomunistická propaganda a tak buržoazním ideologům nezbývá, než „pochybovat“ o splnění grandiózních hospodářských plánů SSSR, vydávat je za „komunistickou propagandu“, hledat v nich „riziko“ apod. I když antikomunisté částečně připouštějí ekonomický rozmach Sovětského svazu, tak nikoli proto, aby zároveň uznali jejich přímou souvislost s existencí socialistického zřízení, ale proto, aby i této skutečnosti využívali k účelům antikomunistické propagandy. Příkladem může být „výklad“ podle kterého rostoucí ekonomický potenciál socialistických zemí potvrzuje „sblížení“ obou rozdílných společenských soustav a nikoli historický nevyhnutelný proces zániku kapitalismu a jeho nahrazení úspěšnější společností socialistickou. Vidíme tedy, že ekonomické úspěchy Sovětského svazu a socialismu vůbec nutí mezinárodní buržoazii, aby i v této oblasti volila nové taktické postupy, zastírala nespornou podmíněnost dalšího úspěšného rozvoje naší ekonomiky existencí socialistického společenského zřízení a internacionální spolupráce se SSSR.

Neméně významnou oblastí, ve které se antikomunistická propaganda snaží narušit internacionální vědomí příslušníků naší armády, je vojenskopolitická spolu-

práce se Sovětským svazem. Využívá celé škály „argumentů“ s jejichž pomocí má zpochybnit význam tohoto svazku pro zajišťování bezpečnosti našeho socialistického státu.

V období krizového vývoje let 1968 až 1969 jsme se dokonce setkávali s takovými „alternativami“ řešení otázky bezpečnosti našeho státu, jako byly „návrhy“ na vystoupení ČSSR z Varšavské smlouvy, vyhlášení „neutrality“ či vytvoření „středoevropské konfederace“ apod. Jejich antisovětský a antisocialistický charakter byl zřejmý. Byly to zároveň „návrhy“ hluboce odporující našim skutečným národním zájmům, historickým zkušenostem, zájmům světové socialistické soustavy i celého mezinárodního komunistického hnutí.

Zajištění samostatnosti a nezávislosti socialistického Československa je možné jediné ve spojení se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi. Tuto skutečnost si nepochybně uvědomují i naši nepřátelé, a proto se snaží ideologickou destrukcí třídní podstaty tohoto svazku učinit z ní jednu z front boje proti nám. I v tomto případě postupují

podle „osvědčeného“ receptu antikomunistické propagandy v boji proti zásadě proletářského internacionalismu: vyzdvihují „národní obranné zájmy“ a stavějí je do protikladu se „zájmy Sovětského svazu“.

Vzpomínáme si jistě, jak hysterická kampaň byla v roce 1968 rozpoutána proti spojeneckému cvičení „Šumava“, v jak nacionalistickém tónu útočily pravicové síly proti internacionální pomoci bratrských zemí v srpnu 1968 a v jak antisovětském duchu se ještě v roce 1969 vedla otevřeně i skrytě kampaň proti přítomnosti sovětských vojsk na našem území. Stojí jistě za pozornost, že ani v roce 1971 neustala nepřátelská propaganda v útocích proti přítomnosti sovětských vojsk na našem území. S pozůstatky negativního vlivu antisocialistických sil a se „zájmem“ antikomunistické propagandy o tuto skutečnost se setkáváme i dnes. XIV. sjezd KSČ proto oprávněně v závěrečné rezoluci zdůraznil zvláštní význam úsilí o upevňování vědomí socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu příslušníků armády.

I když současná koncepce ofenzivní ideologické práce předpokládá především orientaci na marxisticko-leninské řešení základních otázek rozvoje naší společnosti, nemůžeme opomíjet ani význam boje s ideologickou diverzí a podceňovat potenciální možnosti vlivu antikomunistické propagandy v ČSLA. Znalost obsahu, forem a metod boje soudobého antikomunismu proti socialistickým zemím všeobecně a proti ČSSR a ČSLA zvláště, umožňuje prohloubit pochopení marxisticko-leninské ideologie zcela konkrétně a neformálně a zvýraznit význam našeho úsilí o ideovou čistotu marxismu-leninismu právě v boji proti buržoazní ideologii.

Za další rozvoj výuky společenských věd v ČSLA

(Dokončení z minulého čísla)

Vyhodnocení dosavadních poznatků a zkušeností z politické i odborné konsolidace společenskovedních pracovišť na vojenských školách, umožnilo HPS ČSLA zformulovat a k počátku školního roku 1971/72 pro tato pracoviště vytyčit náročnou perspektivní orientaci.

Usměrnit je tak do nové etapy — otevřené XIV. sjezdem KSČ — jejímž kategorickým požadavkem je nástup do rozhodné, pozitivní, tvůrčí a vysoce politicky angažované práce. Tím postupně vybudovat ze všech kateder a učebních skupin společenských věd stranická, ideově teoretická pracoviště, schopná úspěšně se

vyrovnat s náročnými úkoly ve výchově budoucích velitelských, politických, štábních a inženýrských kádrů pro ČSLA.

Rozhodujícím, nosným programem této pracovní orientace bude komplexní, koncepčně pojatý, perspektivní výhled rozvoje jednotlivých kateder i oborů až do XV. sjezdu KSČ. Protože je to úkol považovaný HPS ČSLA za velice vážný, chceme v závěrečné části našeho článku znovu zdůraznit důležité souvislosti perspektivních výhledů a ukázat na některé rezervy vzestupu práce kateder a učebních skupin společenských věd.

Problémy, které HPS ČSLA považuje za důležité pro další práci kateder a učebních skupin na vojenských školách

Klíčovým problémem činnosti kateder zůstává definitivní **dopracování učebních programů společenských věd**. V uplynulém roce HPS ČSLA vyvíjela soustavnou snahu, aby do učebních programů bylo cílevědomě včleněno ideově teoretické a ideově politického bohatství XXIV. sjezdu KSSS a XIV. sjezdu KSČ a osvojeny jejich metodologické přístupy.

Přes nesporné a pozitivní výsledky, kterých katedry v této práci dosáhly, nemůžeme považovat úkol za skončený. Je třeba dále prohloubit ujasňování ideově teoretického a politického přínosu obou sjezdů pro každou pedagogickou disciplínu a připravovat konkrétní opatření, jak posílit stabilitu učebních programů na

delší časové období. To je základním předpokladem zvyšování efektivnosti výuky a možnosti verifikace dosažených pedagogických výsledků v praxi.

Přitom zvláště zdůrazňujeme, že nadále již nemůžeme trpět protahování nepořádků v předepsané studijní literatuře. Programy musí dále prohloubit marxisticko-leninský charakter výuky společenských věd, prosadit systém uceleného studia děl klasiků — zejména pak děl V. I. Lenina — dokumentů KSSS a KSČ a mezinárodních komunistického a dělnického hnutí. Musí účinněji než dosud realizovat i vojenské zaměření jednotlivých vědeckopedagogických disciplín. Knihovní fondy pro studium posluchačů musí být již ko-

nečně se vši důsledností očistěny od nemarxistických a revizionistických studií-ních pramenů.

HPS ČSLA přijala již konkrétní opatření, aby v souvislosti s připravovanou přestavbou vojenského školství bylo zpracováno vertikální obsahově metodické členění výuky společenských věd mezi jednotlivými následnými stupni školení. Cílem tohoto úsilí je zajistit náležitou gradaci a hloubku společenskovední přípravy a tím postupně zvýrazňovat výchovnou, obsahovou i metodologickou stránku nové učební dokumentace.

Samozřejmě, že nemůžeme přehlížet ani administrativně technickou stránku zpracovávání učebních programů společenských věd. Je třeba respektovat jednotnou úpravu a metodiku jejich tvorby tak, jak s ní byli seznámeni příslušní náčelníci. Práce na učebních programech je jistě úkol velmi náročný, avšak při jeho plnění nemůžeme připustit ústup od vytyčených požadavků.

Lekční fond je vždy určitým odrazem úrovně výuky a vůbec činnosti každé katedry. Pozitivně hodnotíme úsilí kateder při zpracování lekčního fondu a zabezpečení studijních materiálů pro potřeby posluchačů.

Oddělení škol a vědy HPS ČSLA však zabezpečilo v minulém roce náročnou opo-těnavu více než 50 zpracovaných lekcí kateder a učebních skupin společenských věd a došlo k poznání, že úroveň lekčního fondu na jednotlivých katedrách je dosud značně rozdílná a zpracovaná témata ne vždy odpovídají těm nárokům, které jsou na výuku na dané škole kladeny.

Dopracování a zkompletování lekčního fondu jednotlivých kateder a učebních skupin společenských věd je tedy nutné považovat za naléhavý a neodkladný úkol příštího období, za jeden z hlavních článků činnosti, jemuž musí náčelníci i politické orgány vojenských škol, jakož i ZO KSČ na katedrách věnovat soustavnou a náročnou pozornost. Zásady tvorby lekčního fondu byly podrobně projednány s náčelníky společenských kateder a skupin.

Domníváme se, že je bezpodmínečné, aby katedry a učební skupiny lekce posuzovaly především z těch pozic, jak odpovídají ideově teoretickým a metodologickým nárokům a požadavkům, které vytyčil na výuku společenských věd XIV. sjezd KSČ a jak každá z lekcí naplňuje přiměřenou část učebně výchovných cílů daného předmětu. Katedry a učební skupiny musí uvést do souladu výchovnou a naukovou stránku lekcí, zabezpečit teore-

tickou úroveň při plném zachování jejich politické účinnosti a angažovanosti.

Rozhodující lekce kursu musí zpracovat nejprůpravenější a nejzkušenější učitelé; pod jejich vedením je třeba pověřovat zpracováním lekcí méně zkušené a začínající učitele. Klíčové lekce musí zásadně a náročně projednat plenum celé katedry, přesně vymezit jejich místo a úlohu v celém kursu a zcela vyloučit neustálé opakování — byť i drobnějších — ideově teoretických a metodických nedostatků.

V lekcích je třeba zabezpečit spojení výuky s potřebami života vojsk, se současnou politikou strany po XIV. sjezdu. Zvláštní důraz je nutné položit především na lekce tří součástí marxismu-leninismu, jakož i na lekce z oblasti stranickopolitické práce, neboť musíme docílit, aby vedoucí velitelé, političtí pracovníci, pracovníci štábů a týlu, inženýři apod. pochopili význam a osvojili si formy a metody stranickopolitické práce.

Z projednání všech lekcí musí katedra pořídit zápis a stanovit konkrétní úkoly a termínované úkoly pro zpracovatele.

V současné době začíná na katedrách společenských věd vystupovat stále více do popředí i problém **rozvíjení vědeckovýzkumné práce**. Nemá-li výuka společenských věd v nejbližším období začínat stagnovat, je nutné do učebně výchovného procesu neustále vnášet nové vědecké poznatky a soustavně teoreticky zpracovávat každou pedagogickou disciplínu. Nyní jsou pro to vytvořeny příznivé podmínky.

Existuje pětiletý plán rozvoje vědeckovýzkumné práce na úseku společenských věd v ČSLA, který je velice těsně synchronizován a integrován na rozvoj vojenských a technických věd. Je rozepsán plán na rok 1972 a byla zorganizována i koordinační porada pracovníků odpovídajících za vědeckovýzkumnou práci k zabezpečení realizace tohoto plánu. Na vědeckovýzkumnou práci je konečně možné a nutné klást stále vyšší nároky i proto, neboť i připravenost kádrů na tomto úseku je stále lepší.

Proto se počítá do budoucna již trvale s oponováním anotačních studií i konečných zpracovaných textů jednotlivých vědeckovýzkumných úkolů a s jejich náročnou obhajobou před komisemi, které určí zadavatel úkolu. Zvláštní důraz bude při tom kladen na ideově teoretickou čistotu, metodologickou přesnost a jasnou politickou angažovanost v souladu s požadavky XIV. sjezdu KSČ. V této souvislosti je nutné zdůraznit zvlášť odpovědnou úlohu těch pracovníků, které mají školicí prá-

vo v oborech vědecké aspirantury, aby při oponování a obhajobách kandidátských prací tyto požadavky nesmlouvavě uplatňovaly.

Hmotně budou stimulovány v první řadě ty výzkumné úkoly, které jsou plněny v rámci schváleného celostátního plánu, a potom ty iniciativní úkoly, které se k tématům řešeným v rámci pětiletky svým obsahem úzce přimykají a mají tudíž nesporný společenský význam a dosah.

Rovněž teoretická zasedání kateder, která začínají významně ovlivňovat ideově teoretický ruch těchto pracovišť, je nutné neustále a náročně pozvedat na vyšší ideově teoretickou a metodologickou úroveň, zařazovat na jejich pořad klíčové problémy rozvoje disciplín společenských věd, nevylučuje i otázky mezipředmětových vazeb a zajistit podstatně větší výměny z těchto zasedání pro rozvíjení učebně výchovného procesu. Nejde nám o zvyšování kvantity těchto zasedání proti současnému stavu, ale o výrazný vzestup jejich účinnosti.

V uplynulém období se zlepšila výrazně i **vnitřní řídicí práce** kateder a učebních skupin společenských věd. I předepsanou dokumentaci katedry vedou přehledněji, konkrétněji a soustavněji. V dalším období je však nutné dále prohlubovat vnitřní organizovanost a rytmus v činnosti kateder a učebních skupin, prohlubovat účinnost a metodiku plánovací práce. Rovněž je nutné mnohem energičtěji než dosud prosazovat závaznost schválených a realizačních dokumentů kateder i směrnic z vyšších služebních a politických orgánů ČSLA, dále prohlubovat a upevňovat stranický a vojenský profil a charakter společenskovědních pracovišť.

Dosud nejzávažnější slabinou v řídicí a realizační práci kateder, s níž je třeba se důsledně a neprodleně vypořádat, je kontrolní činnost náčelníků, vyhodnocování poznatků z práce učitelů na učebnách i v mimotřídní činnosti, vyhodnocování poznatků ze studia a úrovně znalostí posluchačů, zobecňování zkušeností a následná obsahová i metodická pomoc začínajícím a méně zkušeným učitelům. V této práci je třeba důsledně uplatňovat stranická kritéria při hodnocení pracovníků kateder a učebních skupin společenských věd tak, jak jsou obsažena v usnesení předsednictva ÚV KSČ Ke kádrové a personální práci z listopadu 1970 a citlivě přitom stranicky tyto pracovníky vést.

Chtěli bychom připomenout, že příprava učitelů společenských věd je v první řadě dána funkčně. Nebylo by tedy zřejmě správné, kdyby na jedné straně rostla vědeckopedagogická připravenost a zku-

šenost učitelů a na druhé straně by znalosti posluchačů, jejich studijní návyky, jejich připravenost pro praktický výkon funkce u vojsk neodpovídaly nárokům, které strana vytyčuje. Péče o prohlubování připravenosti učitelů a o neustálý růst efektivnosti jejich práce, o prohlubování znalostí a návyků žáků a posluchačů musí být tedy středem pozornosti řídicí a výchovné práce náčelníků a stranických organizací kateder a učebních skupin.

V současné době mají katedry a učební skupiny k dispozici „Směrnice pro práci organizací Komunistické strany Československa v Československé lidové armádě“ schválené předsednictvem ÚV KSČ a „Směrnice náčelníka HPS ČSLA k výuce společenských věd na vojenských školách.“

Oba dokumenty velmi jasně a přesně formulují a vymezují i hlavní tematiku, na nichž je třeba soustředit pozornost **v základních organizacích KSČ na katedrách a učebních skupinách.**

ZO KSČ v minulosti vyvíjely poměrně soustavnou a značnou aktivitu. Projednaly materiály prosincového pléna ÚV KSČ, XXIV. sjezdu KSSS i XIV. sjezdu KSČ, obrovskou práci odevdaly i v předvolební kampani. Uvědomují si plně svoji spoluzodpovědnost za formování kolektivů kateder jako stranických, ideově teoretických pracovišť.

Nemůžeme však přehlédnout, že se jim doposud nepodařilo pro jejich práci vytěžit mnohem více z ideově teoretického a metodologického bohatství stranických dokumentů. V příštím období je třeba zabezpečit důsledný obrát k plnění všech požadavků obou výše uvedených směrnic a stranický život na katedrách obohatit i o otázky ideově teoretického růstu komunistů, vědeckovýzkumné a učebně výchovné práce kateder, projednávat závazné programové dokumenty kateder a ukládat jednotlivým členům strany konkrétní ideově teoretické a metodické úkoly, úkoly v publikační činnosti, v zlepšení vlastní přípravy, k práci s posluchači apod.

Stranické organizace by měly soustředit pozornost i na náročné posuzování ideově teoretické čistoty produkce kateder jako celku i jednotlivých učitelů. Domníváme se, že jsou ještě rezervy ve formování promyšleného, cílevědomého a účinného systému stranické práce v ZO KSČ na katedrách a učebních skupinách společenských věd.

Je samozřejmě i věcí příslušných politických oddělení, aby orientovala katedry a učební skupiny na problémy dalšího

upevňování a prohlubování stranickosti výuky a její vysoké ideově teoretické a politické angažovanosti.

V uplynulém období se podařilo soustředit i některé **poznatky o úrovni řízení kateder a učebních skupin společenských věd ze strany náčelníků škol a politických oddělení**. I když je zcela nesporné, že v tomto směru došlo k výraznému pozitivnímu vývoji, považujeme za prospěšné upozornit na některé problémy.

Je třeba dopracovat systém řízení kateder společenských věd ze strany velení a politického oddělení škol a zvýšit náročnost a zásadovost při posuzování kvality činnosti a produkce kateder a učebních skupin, aby odpovídaly úrovni současných požadavků politického a ideově teoretického boje strany.

Zejména je nutné posílit úlohu náčelníků kateder a učebních skupin a především na vojenských vysokých školách podstatně zvýraznit i úlohu kolektivu náčelníků společenskovědních kateder při řešení otázek společenskovědní oblasti jako celku, využít znalostí, připravenosti a zkušeností náčelníků kateder k propracování mezipředmětových vazeb a k určení místa

a úlohy každé jednotlivé pedagogické disciplíny v učebně výchovném procesu.

Na školách je třeba rozpracovat jednotlivé a konkrétní pojetí komplexního systému boje s antikomunismem, pravicevým oportunismem a revizionismem. Neustále a náročně zabezpečovat, aby katedry a učební skupiny společenských věd na školách přenesly těžiště boje do ideově teoretické oblasti a v tomto směru rozhodněji překonávaly i vlastní nedostatky z minulých let.

Významná úloha v řídicí práci se strany velení a politického oddělení směrem ke katedrám a učebním skupinám společenských věd spočívá ve vedení těchto pracovišť tak, aby náročně a soustavně analyzovala výsledky a efektivnost vlastní vědeckopedagogické práce, dále aby neustále konfrontovala výsledky působení těchto pracovišť s požadavky a usneseními naší strany a s požadavky směrnic HPS ČSLA. Nedá se zatím říci, že by v tomto směru byla řídicí činnost dostatečně cílevědomá, protože existují — i když ojediněle — na katedrách a učebních skupinách dosud rozdílné přístupy a kritéria při hodnocení a analýze dosaženého stavu i při vytyčování dalšího postupu.

Nová etapa naší společné práce bude náročná. Bude vyžadovat koncepčnost, efektivnost a racionální přístupy. Bude vyžadovat družné úsilí náčelníků, politických orgánů i stranických organizací na vojenských školách vůbec a na společenskovědních katedrách a učebních skupinách zvláště.

HPS ČSLA je připravena a rozhodnuta, tak jako dosud, neúnavně pomáhat realizaci všech záměrů, které dále zvýší účinnost výuky společenských věd na našich vojenských školách v souladu s požadavky, které před nás vytyčil XIV. sjezd Komunistické strany Československa.

Podplukovník ing. Miloslav Buzek,
podplukovník ing. Josef Bergman,
podplukovník ing. Ladislav Čech

VOJENSKÉ UMĚNÍ

BOJOVÁ POKHOTOVOST

Hlavní zásady bojové pohotovosti NATO

Změny v poměru sil mezi socialistickou a kapitalistickou společenskou soustavou ve světě se promítají v plném rozsahu do vojenskopolitické situace stře-doevropského válčiště. Růst politické, ekonomické a vojenské autority socialistické společenské soustavy nutí hlavní imperialistické mocnosti k realistič-tější zahraniční politice.

Současně s tím však v západní Evropě znovu se aktivizují síly, které nemají zájem na uvolnění politického napětí. Tak např. v NSR přetrvávají ve vlivných politických a vojenských kruzích tendence pokračovat ve snahách o likvidaci NDR. Obdobně mnozí vedoucí představitelé NATO a velení paktu nemají zájem na brzkém vyřešení naléhavých evropských problémů a všestranně sabotují aktivitu socialistického tábora v této otázce.

Výsledky zasedání vrcholných orgánů NATO z prosince 1971 potvrdily, že se Spojeným státům znova podařilo u vlád svých spojenců v NATO prosadit odsunutí konkrétních příprav ke svolání konference o evropské bezpečnosti a vyvolat atmosféru nezbytnosti dalšího rozvíjení vojenského potenciálu NATO. Vojenský rozpočet evropských členských zemí NATO na r. 1972 byl zvýšen o miliardu dolarů a vláda NSR odsouhlasila zvýšit příspěvek na udržování ame-rických ozbrojených sil na území NSR. Jako protihodnotu slíbila vláda USA nesnižovat prozatím stav ozbrojených sil USA v Evropě.

Plán výstavby ozbrojených sil a členských států NATO v nejbližších pěti le-tech, schválený Výborem pro plánování obrany stanoví další modernizaci koa-ličních armád, odstraňování disproporcí na jednotlivých evropských válčištích a zvyšování schopnosti vést různé druhy válek.

Vojenská situace v Evropě a stav ozbrojených sil Severoatlantického paktu v současné době vytváří lepší podmínky pro vedení jaderné války, než pro ve-dení války pouze konvenčními prostředky.

Avšak koncepce na vedení jaderné války není pro NATO v současné době výhodná. Rozhodujícím kritériem, který omezuje koncepcí jaderné války nepříteli je mohutný raketový jaderný potenciál Sovětské armády. Ten je hlavním důvodem, proč velení USA a Severoatlantického paktu plánuje na středoevropském válčišti jen takové politické a vojenské cíle, k jejichž realizaci by nebylo nutné používat jaderné prostředky. Velení NATO si totiž dobře uvědomuje katastrofální důsledky vedení jaderné války pro státy západní Evropy.

Působí zde i druhý základní činitel, tj. vysoká bojová pohotovost a bojeschopnost armád států — účastníků Varšavské smlouvy a zvláště pak přítomnost sovětských vojsk ve střední Evropě.

Z těchto důvodů plánuje velení Severoatlantického paktu vojenské operace na evropském válčišti v několika variantách, od konvenční až po všeobecnou jadernou válku a tomu podřizuje výstavbu i přípravu svých ozbrojených sil.

Protože středoevropské válčiště je rozhodující, jsou zde rozmístěny nejpočetnější a nejlépe vyzbrojené a vycvičené síly celého paktu. Uskupení a rozmístění svazů, svazků a útvarů odpovídá zámyslu velení NATO pro vedení války. Divize jsou rozmístěny na předpokládaných směrech zasazení a dostatečně rozptýleny do šířky a hloubky.

Přesto, že ČSSR není na hlavním strategickém směru Severoatlantického paktu, věnuje velení NATO značnou pozornost uskupení svých sil v tomto pásmu a trvale je posiluje.

Americké, francouzské a západoněmecké svazky, které jsou rozmístěny v pásmu proti ČSSR, jsou na nejvyšších početních stavech všech spojeneckých pozemních vojsk. Jsou dobře vyzbrojené, s vysokým stupněm mechanizace a motorizace a mají většinou charakter tankomechanizovaných svazků.

Za jednu z rozhodujících podmínek úspěšného vedení operací s použitím konvenčních prostředků považuje velení NATO leteckou podporu pozemních vojsk taktickým letectvem. Pro tuto operaci v závislosti na konkrétní situaci může být vyčleněno až 80 % z celkového bojového úsilí taktického letectva. Výslednost je zvláště předpokládáným použitím vysoce účinných prostředků ničení, jako je napalm, protizemní RS a tříštivé — kuličkové pumy.

I když budování ozbrojených sil v poslední době se zaměřuje na výstavbu konvenčních sil, neomezuje výstavbu prostředků jaderného napadení. Vytváří nové, zdokonalené systémy řízených střel s větší rychlostí střelby a většími palebnými možnostmi.

Důležitým prvkem je taktické letectvo. Jeho uskupení na středoevropském válčišti představuje početně nejsilnější a nejlépe vycvičené síly paktu. Může zahájit bojovou činnost překvapivě bez posílení a mobilizace, vést operace v celém pásmu a podle zámyslu a plánů velení NATO soustřeďovat úsilí na hlavní strategickém směru proti NDR a vyčlenit potřebné síly i proti ČSSR. Moderní letouny jsou schopny vést vzdušné operace na celou hloubku území ČSSR.

V posledním období byl v pásmu proti ČSSR posílen i systém PVO novými americkými protiletadlovými oddíly kanónů a řízených střel, určených k obraně pozemních vojsk a hlavního uskupení amerického letectva proti nízkolétajícím cílům. Americké pozemní vojsko bylo kromě toho posíleno i organickými jednotkami ručních protiletadlových řízených střel REDEYE, které byly začleněny do všech mechanizovaných a tankových praporů divizí, lehkých obrněných pluků a oddílů hlavního atomového dělostřelectva.

Operační a bojová příprava sil Severoatlantického paktu probíhá podle jed-

notného plánu a podle jednotlivých válčišť. V uplynulém období se převážně procvičovalo vedení obranných operací v omezené válce s přechodem do proti-útoků se zvláštním důrazem na vedení tzv. utajené války v období prudkého zostřování mezinárodní situace, která zahrnovala nejen vojenská opatření v posilování ozbrojených sil ze zámoří a mobilizaci, uvádění štábů a vojsk do bojové pohotovosti a zaujímání operační sestavy, ale i psychologickou válku.

Při rozsáhlých velitelsko-štábních cvičeních byla vytvářena složitá vojensko-politická situace, při které byl brán zřetel na skutečné události, příprava a rozpoutání války i vedení operací odpovídala koncepci „pružné reakce“, použití ozbrojených sil nebylo nenadálé, ale postupné a podobně tomu bylo i u přechodu na použití jaderných zbraní. Uskupení ozbrojených sil zpravidla odpovídalo skutečnému stavu.

Při cvičení byly zdokonalovány způsoby organizace řízení vojsk, udržování trvalého spojení, vedení průzkumu, používání jaderných zbraní, organizace ochrany proti zbraním hromadného ničení a materiálně technické zabezpečení vojsk.

Značná pozornost je věnována ideologickému zpracování vojsk. Vojáci jsou vedeni k nenávisti ke komunismu a nebezpečím komunismu je zdůvodňována veškerá činnost, zvláště udržování vysoké bojové pohotovosti.

Zámysl použití uskupení vojsk proti ČSSR vychází z politických a vojenských důvodů, které bude chtít velení Severoatlantického paktu ve válce obsáhnout.

Při zahájení války konvenčními prostředky může nepřítel mít zámysl v pásmu proti ČSSR překvapivým použitím letectva, především na vojska, zlepšit poměr sil v pozemním vojsku, zároveň úderem na obsazená letiště, objekty systému PVOS, velitelská stanoviště a řídicí a komunikační centra na území ČSSR vybojovat nadvládu ve vzduchu, dezorganizovat vedení státu, velení a činnosti vojsk, izolovat prostor vedení války a tím vytvořit podmínky pro úspěšné vedení operací pozemních vojsk.

Současně s tím může pozemní vojsko přejít do útoku na nejvhodnějších směrech s cílem přenést boj na území ČSSR, rozbít uskupení vojsk rozmístěné v západní části státu a po přisunu hlubších operačních záloh rozvíjet útok východním směrem.

Při rozpoutání jaderné války může hlavní úsilí zaměřit na dosažení maximálního překvapení jaderným útokem s cílem zlomit údernou sílu armád států — účastníků Varšavské smlouvy, dezorganizovat velení a ochromit řízení státu. Se zahájením prvního hromadného úderu nebo v jeho průběhu by přešla pozemní vojska do útoku s úkolem využít výsledků jaderného úderu k rozbíjení uskupení vojsk na území ČSSR a vyřadit celý stát z války.

Bojová pohotovost ozbrojených sil Severoatlantického paktu je na vysoké úrovni a umožňuje převedení sil z mírového na válečný stav. K zvýšení bojové pohotovosti ozbrojených sil NATO byly vydány již v r. 1957 společné směrnice pro uvedení NATO do bojové pohotovosti. Hlavním cílem těchto směrnic bylo ujednotit systém vyhlašování bojových poplachů a dosáhnout rychlého vyvedení vojsk s úplným materiálním vybavením do poplachových prostorů, v nichž dokončit přípravu vojsk k zahájení bojové činnosti.

Ozbrojené síly NATO rozmístěné v Evropě mohou být uváděny do bojové pohotovosti dvěma poplachovými systémy:

1. oficiálním systémem poplachů a
2. válčným systémem poplachů.

Oba systémy počítají s možností vzniku omezené nebo všeobecné jaderné války v Evropě a to jak s překvapením, tak i po určitém období rostoucího napětí v mezinárodní situaci.

A. Oficiální systém poplachů využívají ozbrojené síly NATO k uvádění vojsk do bojové pohotovosti při postupném zhoršování mezinárodně politické situace a dostatku zpráv o činnosti protivníka (zejména o jeho přípravách k zahájení války). Zahrnuje politická, hospodářská a vojenská opatření k uvedení do plné bojové pohotovosti spojeneckých sil NATO i národních sil jeho členských států a převedení jejich hospodářských systémů z mírového na válečný stav.

V rámci oficiálního systému poplachů mohou být vyhlášovány 3 stupně poplachů a to: prostý, zvýšený a všeobecný.

B. Válečný systém poplachů využívají ozbrojené síly Severoatlantického paktu k uvedení vojsk do bojové pohotovosti i v případech, kdy vzhledem k situaci (především pro nedostatek času) nemohou proběhnout opatření plánovaná v oficiálním systému poplachů. Zpravidla to bude při prudkém a nečekaném zostření politické situace, kdy velení NATO bude chtít rychle reagovat vojenskými opatřeními bez čekání na souhlas jednotlivých členských států Severoatlantického paktu.

Válečný systém poplachů předpokládá opatření čistě vojenského rázu, týkajících se pouze spojeneckých sil paktu (vyčleněných již v míru, nebo plánovaných k předání v případě války). Tato opatření mohou být realizována skrytou formou (maskována manévry, cvičeními apod.).

V rámci válečného systému poplachů mohou být vyhlášovány 3 stupně bojové pohotovosti:

- válečné nebezpečí,
- bojová pohotovost „ORANŽOVÝ“,
- bojová pohotovost „RUDÝ“.

Oba systémy se mohou prolínat a posloupnost jednotlivých stupňů bojové pohotovosti poplachů u jednotlivých systémů poplachů nemusí být dodržena, neboť při vyhlášení kteréhokoli druhu z uvedených poplachů automaticky probíhají opatření všech předchozích, tj. nižších stupňů.

Jednotlivé stupně obou poplachových systémů mohou vyhlášovat velitelé spojeneckých sil Severoatlantického paktu i národní orgány velení ozbrojených sil jednotlivých členských států.

Uvedené druhy bojových poplachů a bojových pohotovostí vychází ze současné strategické koncepce uplatňované v Severoatlantickém paktu. Tato koncepce uvažuje dvě základní varianty zahájení války.

První varianta vychází z požadavku vytvořit po zahájení války nezbytné týlové a mobilizační zabezpečení. Předpokládá proto, že v souladu se zostřováním mezinárodní vojenskopolitické situace budou přijímána postupná opatření k zvyšování bojové pohotovosti formou jednotlivých stupňů bojových poplachů. Takto vznikne přípravné období různé délky (několik týdnů až měsíců).

Druhá varianta počítá se zahájením bojových operací nenadálým napadením s využitím momentu překvapení. V takovém případě budou vojska uvedena do bojové pohotovosti ve zkrácených časových lhůtách vyhlášením všeobecného poplachu. Boj zahájí bojeschopné síly. Nezbytná týlová, technická a mobilizační opatření budou probíhat až v průběhu boje.

Vzhledem k bojové síle a připravenosti spojených ozbrojených sil států-účastníků Varšavské smlouvy je však zahájení války nepřipravenými silami

nepřítele, bez týlového, technického a mobilizačního zabezpečení málo pravděpodobné. Aby dosáhl alespoň určitého stupně připravenosti, může před zahájením bojových operací nenadálým napadením uskutečňovat částečně týlové, technické a mobilizační opatření skrytě (zastírat je zdánlivými běžnými mírovými opatřeními, jako např. střídání vojsk ze zámoří, přísuny materiálu pro velká ohlášená cvičení, vyvádění vojsk z kasáren do prostorů za účelem cvičení či střelb apod.).

Podcenění každé z uvedených variant by mohlo mít negativní vliv na počáteční průběh války. Proto je nezbytné bděle a ostražitě sledovat všechna opatření nepřítele a současně trvale udržovat ozbrojené síly na vysokém stupni bojové pohotovosti a připravenosti k odrazení možného útoku nepřítele.

K získání nezbytných návyků pro dosahování co nejkratších časových norem bojové pohotovosti probíhají v ozbrojených silách NATO metodické nácviky i prověrky bojové pohotovosti. Nácviky a prověrky probíhají bez výjezdu z kasáren nebo s výjezdem do poplachových prostorů (shromaždišť). Prověřována je pojízdnost vozidel, použitelnost bojové techniky (zbraní, spojovacích ženijních a chemických prostředků) i stav týlového a technického zabezpečení.

Pro orientaci uvádíme některé normy, které byly dosahovány v letech 1968—1970:

- proniknutí signálu bojového poplachu u oddílu plřs do 2—3 minut
- proniknutí signálu bojového poplachu do oddílu jaderného napadení operačně taktického dosahu do 2 minut
- proniknutí signálu bojového poplachu do rot v to do 21 minut
- dosažení pohotovosti v poplachových prostorech u lop do 40 minut
- nástup 85 % osob a naložení materiálu v posádce (bez výjezdu) do 130 minut
- dosažení pohotovosti v posádce (bez výjezdu) do 150 minut
- dosažení pohotovosti ve shromaždištích (5 km od posádek) do 180 minut

Tyto lhůty dosažení pohotovosti pozemních vojsk při prověrkách bojové pohotovosti nemůžeme brát izolovaně od celkové připravenosti zbrojených sil, především prostředků jaderného napadení. Tak např. Střední skupina armád NATO je udržována v takovém stupni bojové pohotovosti, který zabezpečuje částí sil vedení boje v pásmu ČSSR v krátké době od vydání rozkazu k zahájení boje. Pro názornost uvedeme některé přibližné údaje.

K zabezpečení neustálé pohotovosti nejdůležitějších prostředků jaderného napadení a prostředků PVO je určitá část udržována ve stálém pohotovostním systému, který zabezpečuje okamžité použití. U jednotlivých složek ozbrojených sil jsou udržovány v bojové pohotovosti tyto prostředky:

1. Atomové ponorky

Do 20 atomových ponorek na trvalém hlídkování nebo na základnách v evropském prostoru je připraveno do 15 minut po obdržení signálu odpálit každá do 16 řízených střel POLARIS nebo POSEIDON.

2. Taktické letectvo — nosiče

U každé letky je v pohotovosti část letounů připravena vzlétnout do 15 minut po obdržení signálu. Všechny technicky letouny mohou vzlétnout do 180 minut.

3. Operačně taktické ŘS PERSHING — 1 A

U každého útvaru v pásmu Střední skupiny armád je udržováno po jedné pohotovostní baterii, což představuje celkem asi 12 odpalovacích zařízení. Další baterie v každém oddílu mohou být uvedeny do plné bojové pohotovosti během 120 minut.

Z prostředků PVO:

1. Stíhací letouny

U každé stíhací letky v obvodu PVO 4. STLV je část letounů v 5 minutové pohotovosti a část letounů v 30 minutové pohotovosti.

Zbývající letouny jsou připraveny k činnosti do 180 minut.

2. PLRS:

U každého oddílu je část prostředků připravena k činnosti do 5 minut, další část do 30 minut. Zbývající prostředky jsou schopny zahájit činnost do 120 minut.

Srovnáme-li základní údaje do časové posloupnosti, můžeme sestavit pravděpodobný plán možné činnosti nepřítele: (od zahájení bojové činnosti — nebo od vyhlášení všeobecného poplachu):

— do 5 minut	— vzlet několika stíhacích letounů
— odpálení několika PLRS NIKE HERKULES
— odpálení několika desítek PLRS HAWK
— odpálení několika ŘS PERSHING — 1 A
— do 15 minut	— vzlet několika desítek stíhacích-bombardovacích letounů (z toho větší počet nosičů jaderných zbraní)
— vzlet průzkumných letounů
— do 30 minut	— odpálení dalších ŘS PERSHING — 1 A
— odpálení další části PLRS NIKE HERKULES
— vzlet dalších stíhacích-bombardovacích letounů
— vyvedení 50 % pozemních sil z posádek
— do 90 minut	— předsunuté jednotky pozemních sil mohou dosáhnout státní hranice ČSSR
— do 2 hodin	— odpálení zbývajících ŘS PERSHING — 1 A
— doplnění většiny vyvedených jednotek na 85 %, což je považováno za spodní hranici bojeschopnosti,
— zahájení bojové činnosti předsunutých odřadů prvosledových brigád na státní hranici
— do 3 hodin	— vzlet všech technicky schopných stíhacích, průzkumných a stíhacích bombardovacích letounů,
— uvedení celého systému PVO a taktického letectva do plné bojové pohotovosti,
— zahájení bojové činnosti prvních sledů hlavních sil na státní hranici,
— za 10 až 15 hodin	— příchod hlavních sil dalších svazků (3 až 4 divizí) do prostorů státní hranice.

Ozbrojené síly Severoatlantického paktu na střeoevropském válčišti a v pásmu proti ČSSR jsou na vysokém stupni bojové pohotovosti. Současná organizace a uskupení pozemních vojsk a vojenského letectva umožňuje zahájit válku bez předchozích rozsáhlých příprav.

Rozhodující význam pro odvrácení války má kvalita ozbrojených sil evropských socialistických států. Pro obranu ČSSR i všech ostatních zemí socialistického společenství je zvláště důležité jejich těsné spojení v obranném systému Varšavské smlouvy, neboť integrace jejich ozbrojených sil a systém velení znásobuje efektivnost obrany jednotlivých členských států.

Současně s tím je nutné nadále zvyšovat vysokou bojovou pohotovost a připravenost všech složek ČSLA, zvláště divizí prvního sledu, k zabránění protivníku cvičádnout pohraniční přechody. Včasným vyvedením vojsk do operační sestavy zmařit zámysl nepřítele vést boj na našem území. Přenést bojové úsilí na území nepřítele a vytvořit tak podmínky zasazení zdrcujícího úderu nepříteli spojenými ozbrojenými silami států — účastníků Varšavské smlouvy.

Hlavní podmínky zabezpečování bojové pohotovosti ČSLA

Výsledky vědeckotechnické revoluce 70 let se plně promítly do ozbrojených sil Varšavské smlouvy. V posledních letech byla zde zavedena celá řada nových moderních zbraní. Značně se zvýšily bojové možnosti pozemních vojsk, vojska PVOS i letectva. Největších úspěchů bylo dosaženo v rozvoji mezikontinentálních raketových jaderných prostředků s vysokou bojovou pohotovostí a nezranitelností. Zároveň bylo vybudováno velké množství odpalovacích zařízení těchto prostředků.

Současný stav nahromaděných zásob jaderných zbraní USA a SSSR vytváří reálný předpoklad, že při zahájení všeobecné jaderné války mohou být v několika málo hodinách zničeny hlavní životně důležité oblasti, hlavní uskupení sil, mohou zahynout stovky miliónů lidí a ve značné míře může být zničena ekonomická základna. Nejvíce mohou být postiženy země s vysokou koncentrací obyvatelstva a průmyslu (USA, VB, NSR).

Podstatně byly zkvalitněny průzkumné prostředky. Tak např. let strategických raket lze zjistit soudobými prostředky již za 2 až 3 minuty po jejich odpálení. Obdobně lze identifikovat i let strategických letounů, přípravy operačně taktických prostředků a ozbrojených sil, s určitým předstihem ještě před jejich zasazením do boje.

Z časových i prostorových možností nepřítele při zahájení války vyplývá, že úspěch ČSLA při odrazení agrese nepřítele je přímo závislý na stavu bojové pohotovosti vojsk.

Bojová pohotovost je schopnost přejít z mírové činnosti k organizovanému plnění bojového úkolu v určeném čase a prostoru a schopnost vést úspěšně bojovou činnost v soudobých podmínkách. Je závislá na:

- vysokém morálním a politickém uvědomění a vysoké kázni všech vojáků,
- správném rozmístění, doplnění a přípravě kádřů,
- účelné dislokaci vojsk,
- rychlém a organizovaném vyvedení vojsk do poplachových prostorů, na operační a záložní letiště, palebná postavení a stanoviště,
- rychlém a organizovaném zmobilizování vojsk, štábů, týlových a teritoriálních útvarů a zařízení,
- důkladné a všestranné znalosti nepřítele a z toho vyplývající organizaci a vedení průzkumu,

- schopnosti včas a všemi prostředky odrazit vzdušný úder,
- úrovni vycvičenosti a sladěnosti jednotek a útvarů,
- schopnosti a připravenosti velitelů a štábů velet vojskům v soudobých operacích,
- úplnosti, celkovém technickém stavu a pojízdnosti bojové a dopravní techniky,
- stupni bojového, materiálně technického, letištního a zdravotnického zabezpečení,
- materiálním a organizačním zabezpečení nepřetržitého spojení a utajení na všech stupních.

Každá z těchto kritérií představuje širokou oblast výchovy a výcviku vojsk, jejíž obsah i metody plnění stanovují platné řády a předpisy. Nepovažujeme proto za nutné rozvádět podrobně jednotlivá kritéria. Naznačíme hlavní směr další činnosti pouze u těch kritérií, kde došlo v důsledku deformací r. 1968 až 69 k narušení proporcí.

Odborní pracovníci jednotlivých druhů vojsk a služeb jsou hlavními tvůrci a praktickými činiteli při odstraňování vzniklých disproporcí. Pouze oni jsou oprávněni a povinni v součinnosti s pracovníky operačních oddělení jednotlivých stupňů velení konkretizovat myšlenky 14. sjezdu o bojové pohotovosti ve svém úseku odborné činnosti.

Chceme zdůraznit, že v bojové pohotovosti není hlavních a vedlejších kritérií. Všechna mají obecně stejnou a trvalou důležitost. Podle situace může však být některé z kritérií dočasně věnována hlavní pozornost. Všechna kritéria jsou ve vzájemné dialektické jednotě, vzájemně se ovlivňují a doplňují, úspěch jednoho působí kladně na ostatní a opačně.

Vysoké morální a politické uvědomění a kázeň všech vojáků

Tento úkol má trvalý charakter. Vyžaduje neustále obnovovat a upevňovat ideovou, organizační a akční jednotu armádní stranické organizace na marxisticko-leninských zásadách, zvyšovat její akceschopnost a revoluční bojovnost i úroveň práce stranických organizací jako základního článku strany.

Základní organizace a všichni komunisté by měli dosáhnout těsnějšího spojení s masami vojáků, cílevědomě rozvíjet masově politickou práci a naplňovat tak požadavek strany „čelem k masám“.

Dále je nutné pokračovat v upevňování a zvyšování autority politických pracovníků. Toho mohou dosáhnout prohlubováním stranického charakteru jejich činností, důslednou realizací leninských norem obsahu, stylu a metodách práce, aktivní kvalifikovanou účastí na řešení problémů bojové pohotovosti a bojové přípravy i těsnějším spojením s komunisty i bezpartijními příslušníky ČSLA.

Nezbytnou podmínkou úspěchu je další prohloubení družného úsilí velitelů, politických orgánů, stranických a mládežnických organizací při realizaci politiky KSČ a neustálé zvyšování účinnosti stranické a politické práce.

Dále je nutné rozvíjet třídně vyhraněný a účinný systém ideově výchovné práce a to vzhledem k zostřování ideologického třídního boje v mezinárodním měřítku, k růstu úlohy morálního faktoru v soudobé válce i se zřetelem k vážným důsledkům působení antisocialistických a pravicově oportunistických sil v myšlení lidí. Je třeba prohlubovat uvědomělost příslušníků ČSLA v duchu marxisticko-leninského světového názoru. Pěstovat v nich oddanost dělnické třídy a jejímu předvoji — Komunistické straně Československa, socialistické vlasti a společenství socialistických států. Pěstovat v nich nenávist k impe-

rialismu, vést je k uvědomělému chápání vlastenecké a internacionální povinnosti, která se projevuje v přesném a iniciativním plnění požadavků vojenské služby.

Základem ideově výchovné práce je propaganda idejí marxismu-leninismu, politiky KSČ, závěrů mezinárodních porad komunistických a dělnických stran. Ideově výchovnou práci v ČSLA budeme opírat o revoluční bojové tradice, které patří k základům všestranné výchovy k socialistickému vlastenectví a proletářskému internacionalismu. Jádrem internacionální výchovy tvoří prohlubování bratrských vztahů našeho lidu k SSSR a k naší osvoboditelce — Sovětské armádě.

— Politickou výchovu musíme rozvíjet v souladu s nároky soudobé války a tato musí pronikat do všech oblastí vojenské činnosti a vojenského života. Toho můžeme dosáhnout pouze jednotným úsilím velitelů, politických orgánů, stranických a svazáckých organizací.

V boji za přetváření myšlení příslušníků ČSLA a formování jejich politických a morálních hodnot musí sehrát výraznější úlohu též kulturně výchovná činnost.

Při zabezpečování úkolů bojové pohotovosti budeme všestranně vycházet z úkolů stanovených „Směrnicemi pro činnost politických orgánů“ a „Směrnicemi pro činnost stranických organizací“.

Jedním z naléhavých úkolů zvyšování bojové pohotovosti ČSLA je požadavek podstatně upevnit vojenskou kázeň a snížit počet mimořádných událostí.

Základem výchovy ke kázi je formování politickomorálních a bojových vlastností a uvědomělého vztahu k plnění vojenských povinností, přísně a přesný vojenský režim, vysoká náročnost náčelníků a velitelů na podřízené se současnou péčí o jejich potřeby, dovedné spojování a správné uplatňování přesvědčovacích a donucovacích prostředků výchovy. V čele úsilí za upevnění kázně musí stát především velitelé, náčelníci a politické orgány. Stranické organizace SSM musí upevňování kázně věnovat soustavnou pozornost.

Předpokladem účinné výchovy ke kázi je individuální práce s podřízenými, založená na hluboké znalosti jejich myšlení, mentality, potřeb a těžkostí. Přitom je nutné podstatně zvýšit přirozenou autoritu velitelského sboru, především jeho příkladností v plnění povinností, ve vysoké politické angažovanosti, v osobním a morálním životě, jakož i uměním náročně, ale spravedlivě hodnotit podřízené. Politické orgány a stranické organizace musí podporovat a upevňovat autoritu velitelů a jejich nedílnou velitelskou pravomoc.

Správné rozmístění, doplnění a příprava kádrů

Jedním z rozhodujících předpokladů pro dosažení vysoké bojové pohotovosti ČSLA je správné uskutečňování kádrové práce. Velitelský sbor, který je páteří ČSLA, musí být zárukou důsledného plnění úkolů vojenské politiky a veškerou svou činností musí upevňovat socialistický charakter armády.

Mimořádně důležitým úkolem je dosáhnout třídně politického zpevnění velitelského sboru armády a jeho doplnění takovými občany, kteří jsou

- naprosto oddáni KSČ, uznávají její vedoucí úlohu aktivně prosazují zásady marxisticko-leninské politiky,
- jsou třídně uvědomělí a bezvýhradně hájí zájmy dělnické třídy jako vedoucí síly společnosti,
- jsou věrní zásadám proletářského internacionalismu a
- jsou morálně a charakterově pevní.

Těmto kádrům je třeba zabezpečit odpovídající vojenskou odbornou připravenost a vytvářet jim podmínky k získání potřebných znalostí a zkušeností. Na doplnění armády se podílejí všechny stranické, státní a společenské orgány a organizace. Přitom dbáme na správnou národnostní skladbu velitelského sboru.

Zvláštní pozornost budeme věnovat výběru do vedoucích funkcí a jejich soustavnému politickému vedení. Zároveň bude probíhat výběr a příprava kádrových rezerv pro řídicí a vedoucí funkce.

Úloha a místo ČSLA, zvláště pak jejího velitelského sboru v socialistické společnosti vyžaduje, aby služební poměr vojáků z povolání i v další činné službě a jejich zabezpečení bylo vždy v souladu s vysokými nároky na jejich kvalitu a náročnost služby a s úrovní jejich společenského postavení a materiálního zabezpečení.

Účelná dislokace vojsk

Dislokace vojsk musí vytvářet podmínky pro rychlé přikrytí státní hranice nezbytnými silami a prostředky a pro zaujetí operační sestavy hlavními silami ve stanovených časových normách.

Je pochopitelné, že každá redislokace zasáhne velmi citlivě do rodinného života vojáků z povolání a nese s sebou i další dočasné negativní stránky, především při výchově a výcviku vojsk. Proto musíme vždy dodržovat zásadu, že změnu dislokace uskutečníme jen v situacích, zdůvodněných požadavky bojové pohotovosti.

Rychlé a organizované vyvedení vojsk do prostorů rozptýlení, na operační a záložní letiště a palebná postavení

Z časových a prostorových možností nepřítelů a z možností vlastních průzkumných prostředků vyplývá, že při nejhorší variantě, zahájí-li nepřítel válku s překvapením, je nutné vyvést hlavní síly vojsk z ohrožených prostorů do 25 až 30 minut. Z toho důvodu musí všechny svazy, svazky, útvary a zařízení organizačně zabezpečit a prakticky nacvičit taková opatření, aby signály bojové pohotovosti pronikaly za 1 až 2 minuty do jednotlivce vto, vojska dovedla ve dne i v noci samostatně vyvést veškerou bojovou techniku a materiál do určených prostorů ve stanovených normách a organizovaně hájit přípravu bojové techniky k boji. Hlavní těžiště položíme do metodických a komplexních nácviků a náročných prověrek.

Zkušenosti z posledních let ukazují, že velitelé a štáby věnují tomuto kritériu značnou pozornost. Proto také dosahují kladné výsledky. Přispívají k tomu nejen dobře zpracované plány uvádění jednotlivých stupňů velení a vojsk do bojové pohotovosti, ale především dobře zvládnutá praktická část tohoto důležitého úkolu. Náročné metodické nácviky vytvořily podmínky, aby všichni příslušníci ČSLA získali nezbytné návyky a každý jednotlivec mohl samostatně a iniciativně plnit úkoly v jednotlivých prostorech.

Nemůžeme se však s dosaženými výsledky spokojit. Naopak, časové normy pro pronikání signálů, opuštění kasáren a zaujetí poplachových prostorů je třeba dále zkracovat. K urychlení pronikání signálů bojové pohotovosti budou do ČSLA postupně zaváděny nové automatické vyrozumívací prostředky.

Plnění tohoto kritéria, které je jen dílčí syntézou všech ostatních kritérií, velmi často nazýváme „bojovou pohotovostí“ a zaměňujeme za obecný tj. širší pojem „bojové pohotovosti“ (viz naše definice). Vyplývá to z toho, že plnění

tohoto kritéria můžeme měřit pevnými normami a je proto v míru jediným předmětem prověrek bojové pohotovosti vojsk. Ostatní kritéria prověřujeme v rámci inspekčních prověrek výchovy a výcviku.

Vzhledem k vžitému používání tohoto zúženého pojmu bojové pohotovosti budeme jistě i nadále používat. Je třeba však oba pojmy umět rozlišovat a jejich rozdíly vysvětlit vojskům.

Rychlé a organizované zmobilizování vojsk, štábů, týlových a teritoriálních útvarů a zařízení patří k důležitým prvkům bojové pohotovosti. Vzhledem k zvláštnímu charakteru těchto úkolů nebudeme se jimi zabývat, protože je objasňují příslušné směrnice a nařízení, které vydá GŠ/OMS.

Důkladné všestranné znalosti nepřítele a z toho vyplývající organizace a vedení průzkumu.

Pro zabezpečení vysoké bojové pohotovosti je nezbytné znát vojenskou politiku, stupně válečných příprav, kvalitu ozbrojených sil, zbraní a bojové techniky, vojenskou doktrínu a vojenskou vědu nepřítele, jakož i jeho bezprostřední přípravy k eventuálnímu napadení.

Každý velitelský stupeň bude mít rozdílný rozsah nezbytných znalostí o nepříteli. V ČSLA máme dostatek studijních materiálů k získání potřebných vědomostí. Je jen nutné, abychom věnovali znalosti nepřítele potřebnou pozornost a vytvářeli podmínky pro studium i pro přezkušování zadaných materiálů.

Rozhodujícím úkolem průzkumu všeho druhu je a zůstane — zjistit včas přípravy nepřítele k zahájení války v době zvýšeného napětí. Na zahájení války jsou doposud v podstatě dva názory. První vychází z možnosti nenadálého napadení (rozpoutání války). Druhý vychází z předpokladu, že i v období vědeckotechnické revoluce bude každé válce předcházet kratší či delší období zostření mezinárodního napětí, provázeného zjistitelnými bezprostředními přípravami k agresi.

K těmto názorům chceme zaujmout toto stanovisko.

Lze sice vcelku vyloučit zjednodušenou a naivní představu, že bychom se snad až po jaderných úderech nepřítele dozvěděli, že se cosi děje. Takovýto přístup by nejen přehlížel skutečnou objektivní zjistitelnost některých bezprostředních příznaků zahájení války, ale podceňoval by i průzkumné orgány socialistických zemí a jejich schopnost zhodnotit reálně situaci a signalizovat potřebu přijetí vhodných opatření. Naproti tomu počítáme, že období zostření situace může být velmi krátké. Nevylučujeme ani variantu, kdy k válce může dojít i po předchozím zmírnění napětí v mezinárodních vztazích (v průběhu jednání, která by navenek skýtala možnosti mírového řešení sporů, otázek apod.).

Proto v obou variantách je nutná vysoká bojová pohotovost. Zásady organizace a vedení průzkumu v míru řeší samostatné předpisy a proto je nebude me dále rozvádět.

Schopnost včas a všemi prostředky odrazit vzdušný úder

Významné místo při plnění tohoto úkolu náleží vojskům protivzdušné obrany státu a letectvu.

Pohotovostní systém vojsk PVOS musíme neustále zdokonalovat tak, aby se podstatně zvýšila jeho efektivnost, zejména při boji proti nízkoletícím cílům.

PVO ČSSR je součástí jednotného systému PVO členských států Varšavské smlouvy a na jeho vysoké bojové pohotovosti a účinnosti závisí splnění úkolů prvního sledu PVO.

Letectvo musí dosahovat pohotovosti k zahájení bojové činnosti v nejkratším čase. K maximálnímu omezení ztrát na letecké technice letectvo realizuje řadu opatření ke zvýšení odolnosti letectva. Rozhodujícím prvkem je zabezpečení vysoké bojové pohotovosti u stíhacího letectva k odražení prvního a dalších úderů nepřítele, u stíhacího bombardovacího a průzkumného letectva k včasnému zahájení vlastního hromadného úderu.

Stupeň pohotovosti letectva je v přímé závislosti na možnostech nepřátelských prostředků napadení. Normy vzletu vlastních pohotovostních jednotek a jejich počty musí proto zabezpečovat včasnost vzletů nejen k odražení nepřítele, ale i k vlastnímu úderu.

Schopnost a připravenost velitelů a štábů velet vojskům v soudobých podmínkách

Zajištění náročných úkolů bojové pohotovosti vyžaduje nepřetržitě zdokonalovat systém velení. Zde zvláště je třeba trvale upevňovat leninský styl a metody práce, prohlubovat stranickost a jednotu politického a odborného řízení.

Důležitým úkolem je též zabezpečení vysoké úrovně operační přípravy velitelů a štábů. Pozornost soustředíme zejména na přípravu polních štábů svazů, které budou za války rozhodujícími orgány velení a řízení polních vojsk a na zvýšení úrovně řídicí práce orgánů teritoriálního velení. Zvláštní důraz klademe i na zlepšení součinnosti teritoriálních orgánů s územními politickými, státními a hospodářskými orgány a organizacemi i s polními štáby v podmínkách branné pohotovosti státu.

Obsahové zaměření operační přípravy musí vycházet z charakteru soudobého boje a zabezpečovat připravenost velitelů a štábů komplexně, včetně psychologické přípravy a zvyšování fyzické zdatnosti.

Úroveň vycvičenosti a sladění jednotek a útvarů

Jedním z hlavních úkolů vysoké bojové pohotovosti zůstává i nadále polní výcvik vojsk. Jeho zaměření musí vycházet z charakteru soudobého boje a z jeho potřeb. Výcvik a výchovu přiblížíme co nejvíce skutečným polním podmínkám a tím vyzbrojíme vojáky potřebnými návyky a znalostmi.

Soudobý boj vyžaduje, aby všichni vojáci se dokonale naučili ovládat výzbroj a bojovou techniku své jednotky a dovedli ji účinně používat ve všech druzích boje ve dne i v noci. Spolu s tím budeme pokračovat ve zvyšování fyzické připravenosti všech příslušníků armády. Konkrétní úkoly tohoto kritéria pro letošní výcvikový rok stanoví RMNO a proto je nebudeme dále rozvádět. Rovněž tak úkoly technického a týlového zabezpečení bojové pohotovosti uvádějí příslušné týlové a technické předpisy a rozkazy a proto je též zde nebudeme rozvádět.

V systému upevňování a zvyšování bojové pohotovosti má významné místo i **utajení**. Z armády odešla řada nositelů státního a služebního tajemství a na jejich místa přišli noví pracovníci. Tím se okruh seznámených s utajovanými skutečnostmi značně rozšířil.

Zpravodajské služby našeho protivníka nadále pokračují ve snahách získat informace, především o ozbrojených silách, zvláště pak o stavu bojové pohotovosti. Proto musíme dodržovat všechna nařízení, aby utajované skutečnosti

byly maximálně zabezpečeny před prozrazením. Bude tím do určité míry denní operativa i zpracování dokumentace bojové pohotovosti ztíženo. Je to však nutné, nemají-li být v případné válce vojska vyváděna z podúderu z kasáren zničena v prozrazených poplachových prostorech.

Bdělost a ostrážitost je proto nutné znovu a znovu postavit na místo, které jí patří. Pravidelným školením a náročnou kontrolou je třeba vytvořit podmínky pro jejich uplatnění v denním životě.

Z á v ě r

Mezinárodní vojenskopolitická situace, výsledky vědeckotechnického rozvoje i rostoucí vojenská síla a agresivita vojsk NATO vyžadují, aby armády států — účastníků Varšavské smlouvy stále zdokonalovaly svou obranyschopnost. Přislusnost ČSSR k Varšavské smlouvě je hlavní zárukou naší bezpečnosti a zabezpečuje splnění politických cílů stanovených 14. sjezdem KSČ. Proto musíme naše vztahy a vazby ke spojencům nadále prohlubovat a utužovat a hledat účinnější cesty a metody koordinace společného úsilí.

Při plánování a realizaci příprav naší vlasti k obraně v celku i v jednotlivých oblastech je nezbytné respektovat cíle a zájmy koalice, formulované jejími nejvyššími politickými a vojenskými orgány. Současně je nutné pokračovat v účelném a efektivním přebírání zkušeností spřátelených armád z příprav k obraně vlasti a jejího řízení.

Úloha a místo ČSSR v rámci koalice států — účastníků Varšavské smlouvy vyžaduje, aby branný systém státu, zvláště jeho rozhodující složky ČSLA, byl v neustálé a vysoké bojové pohotovosti.

Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po 13. sjezdu KSČ potvrzuje, že zárukou úspěšného rozvoje ČSLA a zabezpečení její vysoké bojové schopnosti je důsledné uplatňování vedoucí úlohy strany, přímého řízení ČSLA vedoucími orgány strany, nepřetržitá stranická a politická práce a účinná ideově výchovná práce v duchu marxismu-leninismu.

ČSLA, jako třídně vyhraněný mocenskopolitický nástroj socialistického státu, musí být vybudována na principu: třídní a internacionální jednoty armády a lidu, udržování stále kádrové armády, nepřetržitého zdokonalování organizační struktury a harmonického rozvoje všech druhů vojsk, přímého centralismu a nedílné velitelské pravomoci na stranickém základě, bojové pohotovosti vojsk a vysoké bdělosti, přísné vojenské kázně a jednotě výchovy a výcviku vojsk.

Splnění vytyčených úkolů je ve značné míře závislé na aktivním přístupu všech velitelů, štábů a vojsk. Proto je nutné, abychom i nadále úkolům bojové pohotovosti v celku i jejím jednotlivým kritériím věnovali vysokou pozornost a tak rozhodujícím způsobem zabezpečili splnění vojenskopolitické linie naší strany.

APLIKACE ZÁVĚRŮ ÚNOROVÉHO ZASEDÁNÍ ÚV KSČ NA OBLAST BOJOVÉ POHOTOVOSTI ČSLA

Od 14. sjezdu KSČ v roce 1971, který stanovil naší ČSLA základní vojensko-politický program na celý pětiletý plán, uplynul rok. Byl to rok naplněný intenzívní prací velitelského sboru všech stupňů, řadových vojáků, základních organizací KSČ i SSM. Rozsáhlá stranická, politická i odborná výchova a výcviková práce přinesla určité výsledky. Projevily se v dobrém splnění úkolů výcvikového roku 1971 ve všech oblastech. Upevnila se i bojová pohotovost ČSLA.

Ministr národní obrany při hodnocení uplynulého roku v této souvislosti řekl: „Bojová a mobilizační pohotovost se dále zvýšila. Velitelé a štáby získali i praktické návyky z mobilizačních úkolů. Bylo dosaženo zkrácení norem při uvádění vojsk do bojové pohotovosti ...“

Dosažené pozitivní výsledky minulého roku nás zavazují, abychom v letošním výcvikovém roce i v dalších letech nepolevili ve svém úsilí o splnění plánovaných úkolů v oblasti bojové pohotovosti, ale právě naopak, abychom tyto úkoly plnili ve vyšší kvalitě. Tento úkol vyplývá nejen z rozkazu ministra NO pro výcvikový rok 1972, ale i ze zasedání ÚV KSČ dne 17. 2. 1972, které výtýčilo zásadní úkoly pro realizaci závěrů 14. sjezdu v ekonomické oblasti.

Při studiu „Zprávy předsednictva ÚV KSČ z únorového zasedání ÚV KSČ“ mohou vznikat dvě základní varianty nejasností o platnosti tohoto materiálu v oblasti bojové pohotovosti.

1. Vzhledem k tomu, že ČSLA není výrobním závodem, mohou vznikat pochybnosti o konečném efektu aplikace ustanovení této „Zprávy“ v oblasti bojové pohotovosti.

2. Při posuzování zásad stanovených ve „Zprávě“ mohou vznikat názory, že při důsledné realizaci těchto požadavků bude negativně ovlivňován další růst bojové pohotovosti ČSLA.

První možnou nejasnost vysvětluje samotná „Zpráva“ stanovením charakteristiky hospodářského programu 14. sjezdu:

„Hospodářský program 14. sjezdu nelze chápat v úzkém technickoeconomic-kém smyslu, ale v celém jeho společenském a revolučním dosahu jako zápas za trvalý růst produktivity práce, za uplatnění všech tvořivých sil a schopností společnosti v zájmu zvyšování životní úrovně lidu. Je to úkol, který se týká jak oblasti výroby, tak i nadstavby práce strany, odborového hnutí i všech složek Národní fronty, státních a hospodářských orgánů i národních výborů — prostě všech vrstev i každého obyvatele našeho státu ...“

Vyplývá z toho, že tato „Zpráva“ má i v ČSLA plnou platnost. ČSLA je — přes plnění svého hlavního úkolu — ochrany socialistického státu před vnitřním i vnějším nepřítelem — hospodářskou organizací jako každá jiná správní organizace. I v ČSLA je možné a nutné prosazovat hospodárnost a efektivnost, mobilizovat vnitřní rezervy, zvyšovat produktivitu práce, komplexní socialistickou racionalizaci, efektivně využívat paliva, suroviny a materiály všeho druhu, prosazovat technický rozvoj, zlepšit a zdokonalovat řídicí činnost velitelů a štábů apod.

To, že ČSLA není výrobní organizací, tyto požadavky naopak zvýrazňuje, neboť vše co se ušetří na rozpočtu ČSLA, to může být využito k dalšímu zvyšování životní úrovně všeho našeho lidu.

K druhé možné nejasnosti je nutné zcela jednoznačně říci, že plné a všestranné zabezpečení ČSLA a vytváření všech materiálových podmínek pro dosažení vysoké bojové pohotovosti je jeden z hlavních úkolů branné politiky, vyjádřený v rezoluci 14. sjezdu KSČ.

Proto musí být mezi požadavkem vysoké bojové pohotovosti a závěry únorového pléna vytvořena rovnováha. Nesmí docházet ke konfliktům rozporům mezi požadavky bojové pohotovosti na jedné straně a možnostmi jejich finančního, materiálového a technického zabezpečení na straně druhé.

Zajištění vysoké bojové pohotovosti bude vždy zabezpečeno nezbytnými finančními, materiálovými i technickými prostředky. Otázka však zní, jak efektivně budou tyto prostředky využívány. **Proto zásady zvýšení hospodárnosti platí plně pro celou ČSLA obecně a pro bojovou pohotovost, jako jednu z oblastí činnosti ČSLA, zvláště.**

Požadavek zvýšení efektivnosti není v ČSLA uplatňován poprvé. Již v dřívějších letech, zvláště po 12. a 13. sjezdu byly hledány určité cesty splnění tohoto úkolu. Prakticky na všech stupních byly zpracovány různé plány realizace tohoto požadavku. Po určité době však z objektivních i subjektivních důvodů tyto plány ztrácely na účinnosti.

Mezi **objektivní příčiny** patřily především rozpory mezi rozsáhlostí výcvikových úkolů a požadavků a možností jejich plnění, malá perspektivnost a z toho vyplývající časté změny výcvikových plánů (zvláště na nižších stupních velení) a nakonec i nedůsledná kontrola přijatých záměrů. Pochopitelně, kde není uplatňována náročná kontrola, tam nastupuje mechaničnost a rutinérství, přerůstající do pasivity. Takovýto stav není příznivý pro prosazování efektivnosti, novátorství a odhalování rezerv.

Mezi **subjektivní příčiny** patří především to, že plánovaná opatření se nestala trvalým osobním úkolem každého komunisty. Pro jejich plnění nebyly získány ZO KSČ a mládežnické organizace. Patří sem i to, že velitelé a štáby částečně nedocenili tato opatření. Sledovali hlavní cíl dosáhnout co nejlepších výsledků ve výcviku, aniž přihlíželi k výši nákladů. Plánovaná opatření k zefektivnění se proto postupně stávala pouze jednorázovými akcemi s omezenou a dočasnou platností.

Hospodářská politika KSČ vytyčená 14. sjezdem není však úkolem, který lze řešit běžnými metodami a jednorázovou kampaní. „Zpráva“ uvádí, že... **„je to dlouhodobý úkol, k němuž bude třeba se pravidelně vracet a soustavně kontrolovat jeho plnění...“**

V článku chci naznačit, jakým směrem můžeme přistupovat k aplikaci závěrů ze „Zprávy předsednictva ÚV KSČ z únorového zasedání ÚV KSČ“ v oblasti bojové pohotovosti a dát tak podněty velitelům a štábům pro další tvůrčí přístup dle konkrétních podmínek jednotlivých útvarů.

Vycházím především z myšlenky „Zprávy“, **považovat za rozhodující soustředit síly především na využití těch rezerv, které můžeme relativně rychle a bez mimořádných dodatkových prostředků mobilizovat pro plnění plánu, z široké účasti všech příslušníků ČSLA.**

Zpráva předsednictva ÚV KSČ ze zasedání ÚV KSČ ze dne 17. 2. 1972 vysvětluje hlavní směry hospodářské politiky v několika oblastech. Protože některé oblasti se v ČSLA navzájem prostupují, zaměřím se na opatření zvýšení efektivnosti opatření bojové pohotovosti pouze ve čtyřech základních oblastech:

1. Mobilizace vnitřních rezerv;
2. Řídící činnost velitelů a štábů;
3. Komplexní socialistická racionalizace;
4. Úkoly ZO KSČ při zabezpečování vysoké efektivnosti bojové pohotovosti

ad 1) Mobilizace vnitřních rezerv

Při plnění závěrů únorového zasedání ÚV KSČ v oblasti bojové pohotovosti položíme hlavní důraz především na mobilizaci vnitřních rezerv. Tyto rezervy jsou u každého útvaru, ústavu a zařízení. Neznamená to, že je velitelé (náčelníci) a štáby vytváří záměrně. Vyplynávají z přebírání starých, přežitých návyků a stylu práce, z rutinérství, často i z tlaku času a množství úkolů, někdy i z určité apatičnosti.

Při prvním pohledu se zdá, že hlavní rezervy najdeme pouze u týlové a technické oblasti. Hlubší rozbor však ukazuje, že tyto rezervy jsou i v materiálové oblasti. Patří sem např.

— **účelné využívání času** pro nácviky bojové pohotovosti. Dosud je běžným zvykem, že nácviky bojové pohotovosti probíhají pouze v hodinách vyčleněných k tomu účelu plánem výcviku a výchovy. To je správné, kromě toho můžeme však **využít k procvičení dílčích otázek bojové pohotovosti** (takticko-pořadovou formou) **prakticky každého zaměstnání** (rychlé sbalení polní výstroje, příprava osobních věcí pro likvidaci skupiny, ustrojení, odběr zbraní, odchod řidičů k vozidlům, vynášení rotního materiálu, apod.)

— **účelné využití bojové techniky** pro nácviky bojové pohotovosti. Každý výjezd bojové techniky (na taktická cvičení, střelby, řízení apod.) **můžeme zahajovat metodickým nácvikem bojové pohotovosti**. Při vyvedení bojové techniky mimo kasárna můžeme jí využít k procvičení dílčích otázek bojové pohotovosti. Zásadou by mělo být, že techniku budou vojska využívat k nácvikům bojové pohotovosti teprve po získání nezbytných návyků v takticko-pořadové přípravě. Komplexní nácviky bojové pohotovosti (s úplnou technikou) útvarů v posádkách s několika útvary měly by probíhat vždy **formou komplexních posádkových metodických návyků** za nejsložitějších podmínek. Tím můžeme získat obraz o realitě plánovaných opatření.

— **zvýšení reálnosti časových norem** pro dosahování bojové pohotovosti v jednotlivých prostorech. Kontroly dokazují, že normy jsou často zaokrouhlovány ve prospěch útvaru bez ohledu na skutečné možnosti a potřeby bojové pohotovosti. Toto zaokrouhlování velitelé trpí, neboť zlehčuje splnění úkolů při prověrkách bojové pohotovosti. Ve svém důsledku je však škodlivé.

— **zlepšení kontroly a údržby signalizačního zařízení** všeho druhu. Postupně je zaváděno do vybraných útvarů typizované signalizační poplachové zařízení (SPZ). Zavádění je však vinou útvarů pomalé a materiál za několik milionů Kčs je ve skladech nevyužit, čímž se jeho životnost nejen zkracuje, ale hlavně tento materiál neslouží svému účelu. Některé útvary nevěnují vybudovanému SPZ potřebnou péči a z nedbalosti dochází k jeho poškození a vyřazení z činnosti na určitou dobu. Finanční, materiálové i časové náklady na opravy (nepočítám práci vojáků odtahovaných od výcviku), to jsou rezervy, které lze ušetřit.

— **socialistická soutěž**, která byla v posledních letech opomíjena. Lze ji plně realizovat i v oblasti bojové pohotovosti. Vyžaduje však, aby velitelé a štáby pracovali **průměrné časové normy pro jednotlivce, čety i roty ve všech dílčích úkonech od vyhlášení bojového poplachu až po dosažení pohotovosti v určených prostorech** (ustrojení jednotlivce, odchod řidičů do parku, výdej zbraní, vynesení rotního materiálu a jeho naložení na určená vozidla, odchod vojsk, příprava bojové techniky k výjezdu apod.)

Zvyšování bojové pohotovosti podporuje socialistická soutěž i v jiných oblastech, jako je soutěž v údržbě bojové techniky, v úsporách PHM, zvyšování tělhotnosti, fyzické zdatnosti, ve střelbě apod.).

— **předávání zkušeností, rozvíjení zlepšovatelského hnutí a účinná ideologická práce**, jsou dalšími formami, které nám pomohou odhalovat skryté vnitřní rezervy a tím vytvářet podmínky pro zlepšení bojové pohotovosti v celku.

ad 2) **Rídící činnost velitelů a štábů**

Odhalování rezerv v bojové pohotovosti, přesto že se na něm budou podílet všichni příslušníci ČSLA ovlivňuje bezesporu i řídicí činnost velitelů a štábů. Ti musí vidět konečný cíl a přizpůsobit mu i metodu plnění stanoveného plánu.

Největší nároky klademe na nižší velitele (velitele praporů, rot a čet), neboť u nich nabývá plán konkrétní podobu Rozvrhu zaměstnání či Písemné přípravy na zaměstnání. Na tomto stupni velení a řízení bude účinnost zefektivnění činnosti nejhmotatelnější a projeví se v konkrétní podobě úspor.

Tím však nemyslím, že vyšší velení zkvalitněním své řídicí a organizačské práce se nepodílí na zefektivnění bojové pohotovosti. Naopak, čím vyšší štáb, tím větší efekt přinese každé přijaté opatření, které bude založeno na předběžných kalkulacích, sladěných s celkovou koncepcí bojové pohotovosti ČSLA.

Součástí rozborové činnosti štábů všech stupňů by mělo být souběžné vyhodnocování výsledků výchovy a výcviku s vyhodnocováním nákladů vynaložených na dosažení těchto výsledků. Pochvalu si zaslouží ten velitel, který dosáhne nejlepších výsledků při nejnižších průměrných nákladech na jednoho příslušníka útvaru.

Stanovení, sledování a vyhodnocování ukazatelů hospodárnosti v oblasti bojové pohotovosti bude přinášet řadu složitých problémů a obtíží. Jistě se však

v materiální a finanční oblasti najde dost schopných odborníků, aby v součinnosti s operačními odděleními a veliteli vypracovali obecně platný systém srovnávání efektivního hospodaření každého útvaru.

ad 3) **Racionalizace**

Nevyhnutelnost racionalizace platí i pro oblast řízení. V důsledku kádrových opatření v r. 1970—71 došlo k částečnému snížení počtu osob štábů všech stupňů. Dočasné nedoplnění velitelského sboru je nahražováno zvýšenou intenzitou práce zbývajících pracovníků. Tento stav nemůže být trvalým jevem. Protože nové naplnění kvalifikovanými kádry je otázkou perspektivní, musíme hledat způsoby nahrazení chybějících kvalifikovaných pracovníků racionalizační práce zbývajících pracovníků. To vyžaduje:

- přehodnotit množství a pořadí plněných úkolů z hlediska jejich důležitosti a při jejich plnění postupovat metodou hlavního článku,

- maximálně snížit nadbytečnou administrativu a větší pozornost věnovat komplexní analýze příčin kladů a nedostatků i konkrétnosti a splnitelnosti přijatých opatření k jejich odstranění,

- spolu s tím přehodnotit reálnost metodiky činnosti štábů v míru i v poli,

- k urychlení a zkvalitnění práce hledat nové formy a způsoby stylu práce od jednotlivce počínaje a celými štáby konče,

- v rozsáhlejší míře se naučit využívat mechanických, poloautomatických i automatických racionalizačních prostředků,

- zjednodušit celý systém řízení a urychlit schvalovací procesy náčelníků. Toho dosáhneme přenesením hlavního úsilí náčelníků z konečného schvalovacího procesu na ovlivnění zámyslů a idejí pracovních úkolů již v počátečním stadiu práce,

- pokračovat v denivelizaci odměňování za práci. Lépe ocenit dobrou a kvalifikovanou práci a přísněji postihovat práci špatnou a nekvalitní,

- zlepšovat pracovní prostředí a vytvořit podmínky, aby pracovní kolektivy i jednotlivci mohli plně uplatňovat své schopnosti. Uspokojení z práce každého příslušníka ČSLA je nejen důležitým činitelem zvyšování bojové pohotovosti, ale i současně předpokladem sebeuplatňování příslušníka ČSLA.

V rámci komplexní socialistické racionalizace budou v průběhu pětiletého plánu zaváděny do ČSLA v oblasti bojové pohotovosti některé nové vyzrůumívací a svolávací systémy, které umožní vojákům z povolání více využívat svého osobního volna k odpočinku a reprodukci svých osobních sil. Současně tyto prostředky urychlí vyzrůumění vojáků z povolání a ušetří značný počet sil a prostředků vyčleněných do systému pěších a motorizovaných spojek. Čím dokonalejší technika však bude zaváděna, tím větší požadavky bude klást na zvyšování úrovně jejího udržování v provozuschopnosti.

ad 4) **Úkoly ZO KSČ při zabezpečování vysoké efektivnosti bojové pohotovosti**

„Zpráva“ z únorového zasedání vysvětluje, že požadovaných výsledků v hospodářské politice dosáhneme jen tehdy, jestliže se tomuto úsilí postaví do čela strana. Při tom stanoví i metodu plnění tohoto úkolu. Říká:

„Nejde v žádném případě o to, aby stranické orgány a organizace přebíraly na sebe úkoly a odpovědnost příslušných státních a hospodářských orgánů,

aby se vracely k nesprávné a překonané praxi jejich nahražování. Úkol záleží v tom, aby celá škála prostředků politického působení strany byla využita pro řešení těchto úkolů ...“

V ČSLA mají se zabezpečováním služebních úkolů stranické organizace bohaté zkušenosti. Praxe potvrzuje, že aktivizace komunistů a všech bezpartijních při plnění hlavních úkolů výcvikového roku (manévry, taktická cvičení, VŠC, střelby, apod.) je jedním z hlavních důvodů dosahování dobrých a výtečných výsledků.

Je pochopitelně snazší, zaktivizovat masy vojáků k uvedeným krátkodobým konkrétním úkolům, než k trvalé činnosti zefektivňování celého života vojsk ČSLA.

Abychom mohli dosáhnout kladných výsledků i v této oblasti, neměly by ZO KSČ a organizace SSM stavět obecné, všezahrnující úkoly, ale naopak, rozdělit úkoly komunistům tématicky po odbornostech v nichž pracují. Při tom bude nutné ukládat úkoly komunistům vojákům z povolání a základní služby úkoly diferencovaně. Cílem je, aby každý komunista i svazák měl konkrétní úkol.

Mohou to být úkoly v rozvoji soutěže ve všech oblastech výchovy a výcviku, při prosazování racionalizačních opatření při zavádění a využívání bojové techniky, rozvoj zlepšovatelského hnutí, v péči o zlepšení životního prostředí ubytovacích prostorů, dílen, cvičišť parků apod.

Komunisté a svazáci sami však úkol nesplní, nepodaří-li se jim získat pro plnění tohoto úkolu všechny příslušníky útvaru (velitelství). Proto hlavní bude nejen plnění dílčích konkrétních úkolů, ale především osobní agitační práce v masách nestraníků. Nejlepší agitací je osobní příklad. Budou-li se slova komunistů a svazáků (ať již jde o velitele či řadové vojíny) rozcházet s činy, potom nelze počítat s dlouhodobým zájmem a iniciativou bezpartijních.

Proto je nezbytné, aby stranické a svazácké organizace velmi těsně spolupracovaly s velením a celým štábem, aby velitelská a stranická činnost se vzájemně doplňovala (ne se zdvojovala či se rozcházel).

Určité problémy mohou stranickým a svazáckým organizacím nastat při projednávání a zabezpečování zvýšení efektivity na úseku bojové pohotovosti. Každý stupeň má být seznámen s problémy bojové pohotovosti jen potud, pokud je to nezbytné k splnění plánovaného úkolu. Proto bude hlavní těžiště při rozpracování Plánu opatření k splnění únorového zasedání ÚV KSČ v oblasti bojové pohotovosti položeno do štábů a ZO jednotlivých velitelství. ZO KSČ u praporů budou řešit pouze dílčí úkoly v tom rozsahu, který jim přísluší.

Spolu s konkrétním rozpracováním a rozdělením úkolů musí všichni komunisté a svazáci rozvíjet ideologickou práci k objasňování cílů programu 14. sjezdu. „Zpráva“ o tom říká ...“ I když ideologické působení nemůže samo o sobě nahradit věcné řešení problému, může a musí sehrát velkou roli ve vytváření ovzduší skutečné náročnosti a nesmířitelnosti k nedostatkům, ovzduší, které bude podporovat a oceňovat dobrou práci, ale pranýřovat zaostalost a lajdáctví ...“

Velmi důležitá je kontrola plnění zpracovávaných plánů. Zpráva z únorového zasedání ÚV KSČ k tomu říká ...“ Prosazování linie 14. sjezdu a plnění úkolů pětiletky musí se stát i hlavním obsahem uplatňování práva kontroly. Nemá-li být formální, musí se stát věcí všech komunistů, nástrojem prosazování politiky strany, boje proti nedostatkům, rozvíjení kritiky a aktivizace členů

strany. Bude správné, aby též stranické orgány a organizace pravidelně čtvrtletně hodnotily komplexně plnění plánu...

Při tom je třeba mít vždy na mysli, že všechna hospodářská opatření je nutné vysvětlovat v souvislosti s brannou politikou KSČ, objasňovat význam obrany ČSSR, pochopení úlohy ČSLA k zabezpečení vlasti zejména z hlediska závazků v organizaci států účastníků Varšavské smlouvy.

Závěrem chci zdůraznit, že každý stupeň velení bude postupně rozpracovávat zásady únorového zasedání ÚV KSČ ve všech oblastech života ČSLA podle svých konkrétních podmínek.

Vzhledem k velké rozdílnosti druhů vojsk ČSLA a konkrétním zvláštnostem jednotlivých útvarů dle svého předurčení, mohl jsem dát pouze základní obecnou orientaci pro rozpracování tohoto úkolu v oblasti bojové pohotovosti, platnou pro všechny druhy vojsk a služeb.

Současně chci říci, že přes plné prosazování závěrů únorového zasedání ÚV KSČ do praxe, budou uskutečňována některá opatření, která při laickém pohledu budou zdánlivě v rozporu s uvedeným usnesením. Protože oblast bojové pohotovosti ČSLA je utajovaná, nemohou být důvody pro to či ono opatření rozváděny. Je proto nezbytné, respektovat opatření centrálních úřadů, svazů a svazků, neboť i na tomto stupni velení komunisté — náčelníci i ZO KSČ hodnotí každé své rozhodnutí z hlediska únorového zasedání ÚV KSČ.

Svědčí o tom opatření, směřující k další racionalizaci systému vyrozumění vojáků z povolání, systému vyhlašování bojového poplachu i snaha umožnit podřízeným stupňům velení maximální iniciativu v rozpracování úkolů bojové pohotovosti.

Závěry únorového zasedání ÚV KSČ musí plnit všechny stupně velení současně, bez čekání na „upřesňující pokyny shora“.

ZKUŠENOSTI

ZE ZABEZPEČOVÁNÍ

BOJOVÉ POHOTOVOSTI VOJSK

Jedním z hlavních úkolů velitelů a štábů všech stupňů je zabezpečovat nepřetržitou bojovou pohotovost podřízených štábů a vojsk.

Nejvyšší orgány velení hodnotily, že v posledních letech se bojová pohotovost vojsk naší armády jako celku podstatně zvýšila, přesto se stále opakují u některých útvarů, štábů a zařízení mnohé nedostatky, které snižují tuto úroveň. Podle výsledků kontrolní činnosti řídicích orgánů jde však o nedostatky takového charakteru, které mohou velitelé a štáby všech stupňů společným úsilím odstranit.

Příčiny těchto nedostatků můžeme rozdělit do dvou základních skupin:

a) Nedostatky, které vznikají z objektivních příčin. Mezi ně můžeme počítat:

- zvláštnosti podmínek dislokace útvaru;
- naplněnost útvaru kádry;
- několik termínů nástupu nováčků (záloh) během výcvikového roku;
- kádrové změny ve velitelském sboru;
- úroveň materiálního a technického zabezpečení.

b) Nedostatky, které vznikají ze subjektivních příčin.

K nim řadíme především:

- sebeuspokojování příslušných velitelů (náčelníků) s dosaženými výsledky;
- z toho vyplývající malá náročnost a důslednost v dodržování všech principů řídicí a organizační činnosti (jako např. kontrola, vyhodnocení stavu, analýza příčin atd.);

— malá aktivita a iniciativa při hledání a prosazování nových, prokresivních metod a forem v zabezpečování vysokého stupně bojové pohotovosti.

Každý velitel (náčelník) by měl při analýze stavu bojové pohotovosti svého útvaru (štábu) z těchto hledisek posoudit reálně současný stav a při stanovení cílů pro další období určit konkrétní zaměření činnosti a úsilí štábu a vojsk k jejich dosažení.

Především musí vyloučit co nejvíce negativních vlivů (viz část a) a b), které snižují úroveň bojové pohotovosti. Dále pak stanovit hlavní a rozhodující obsahové úkoly, jejichž splněním by měla být zabezpečena vyšší úroveň a kvalita bojové pohotovosti útvaru (štábu, zařízení).

Možné obsahové úkoly, které zabezpečují zkvalitnění úrovně bojové pohotovosti

1. Pro výkonný stupeň (útvár, svazek)

— zpracování účelné, jednotné dokumentace, pokud možno grafické s potřebnými přehledy a normami a to dozorčími orgány počínaje a velitelem útvaru konče;

— vysoká kvalita připravenosti funkcionářů (vykonavatelů) k plnění určených úkolů; zabezpečení dvojí až trojí zastupitelnosti se stejnou úrovní znalostí a připravenosti;

— systematická (každodenní) neformální kontrola znalosti úkolů všech orgánů, kteří se podílejí na zabezpečení úkolů bojové pohotovosti, včetně bojového rozdělení;

— široká zainteresovanost všech příslušníků útvarů k socialistické soutěži, zlepšovatelskému hnutí a novátorství v oblasti zabezpečení bojové pohotovosti útvaru.

2. Pro řídicí stupeň (svazek, svaz):

— zpracování účelné evidence po útvech, štábech, zařízeních s uvedením všech norem, zvláštností dislokace, materiálního a technického zabezpečení bojové pohotovosti, sloužící jako operativní podklad k rozborové činnosti, řešení nových otázek bojové pohotovosti, k vzájemnému srovnání daných norem, kritérií a možnosti jednotlivých útvarů, ke konkrétní přípravě kontrolních orgánů apod.;

— příprava a uskutečňování ukázkových zaměstnání s cílem ověřit, vyzkoušet a ukázat prakticky neoptimálnější metody a formy zabezpečení daného problému (odstranění opakujících se nedostatků). Výhody této formy zaměstnání spočívají především v tom, že na řešení daného problému se podílí nejméně dva stupně velení (řídicího orgánu) a výkonný stupeň (útvár). Efektivnost takového zaměstnání je třeba vidět hlavně v tom, že účastníci zaměstnání mohou na prakticky ověřených faktech tyto konkrétně aplikovat na podmínky svých útvarů (štábů, zařízení). Tím také sledujeme cíl racionalizace práce mnoha dalších orgánů velení;

— zpracování metodik činnosti pro kontrolní orgány (prověřkové komise) daného stupně velení. Sledujeme tím vyšší kvalitu přípravy, jednotný postup i hodnocení úrovně prověřovaného útvaru (štábu, zařízení).

Těchto několik poznatků a zkušeností jsem považoval za potřebné zveřejnit a tak poskytnout určitý návod k přípravě a zabezpečení nově stanovených úkolů v této oblasti.

TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ BOJOVÉ POHOTOVOSTI VOJSK ČSLA

Zápas mezi dvěma světovými soustavami se neustále zostřuje, přerostl do celosvětového měřítko a má nejrůznější formy. V současné době jeho těžiště spočívá na jiných než vojenských prostředcích. Je to výsledek síly socialistického tábora a světového revolučního hnutí. Poněvadž cílem imperialismu je i nadále zničit socialismus a obnovit celosvětové kapitalistické zřízení, nemůžeme válku nikdy vyloučit. Ozbrojené síly NATO na středoevropském válečném poli jsou připravovány na všechny možné druhy konfliktu. Pozemní vojsko i taktické letectvo je na dobré úrovni bojové připravenosti a je udržováno na vysokém stupni bojové pohotovosti.

Všechny tyto skutečnosti vyžadují od armád Varšavské smlouvy a tedy i naší armády opatření zabezpečující obranyschopnost státu. Okruh těchto opatření zahrnuje řadu důležitých úkolů, z nichž jeden z hlavních je **včasné uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti**. Obsah pojmu **bojová pohotovost** byl vysvětlen v předchozích článcích. Stav bojové pohotovosti vojsk je závislý na řadě faktorů, mezi nimiž je i úplnost, celkový technický stav a pojízdnost bojové a dopravní techniky a připravenost osob k jejímu efektivnímu využití. Cílem článku je vysvětlit, do jaké míry ovlivňuje organizace technického zabezpečení stupeň bojové pohotovosti vojsk.

V naší armádě vybavené moderní technikou, používanou v masovém měřítku na všech organizačních stupních, je bojová pohotovost vojsk v systému technického zabezpečení zajištěna:

- a) přípravou obsluh a uživatelů techniky
- b) provozem techniky
- c) organizací oprav
- d) organizací technického zásobování

Příprava obsluh a uživatelů techniky

Uvážíme-li, že v soudobé moderní armádě člověk a technika tvoří neoddelitelný celek, má připravenost lidí při zajištění všech úkolů, souvisejících s provozem a bojovými schopnostmi techniky, významnou úlohu. Tato z pohledu technic-

kého zabezpečení je zajišťována soustavnou a cílevědomou odbornou přípravou všech, kteří techniku při plnění úkolu vojsk používají. K tomu je nutné technický výcvik důstojníků a praporčků organizovat a uskutečňovat diferencovaně nejen podle funkcí, ale i podle skutečných znalostí. Výcvik je proto zabezpečován v účelových kursech za řízení zkušených pracovníků. Zvláštní pozornost se věnuje důstojníkům a praporčkůům dílenských jednotek, jejich výcvik je zaměřen na dokonalé zvládnutí technologických postupů ošetřování a oprav techniky, na organizaci a řízení práce dílenských družstev i na kontrolu kvality prováděných prací. Technický výcvik vojáků základní služby je orientován důsledně na praktické potřeby řidičů a osádek, při dosažení nutných teoretických znalostí konstrukce a trvalých znalostí zásad provozu a provozních režimů techniky. Odborný výcvik dílenských specialistů je zaměřen na dokonalé zvládnutí technologických postupů při opravách a při technickém ošetřování. Značná pozornost je věnována praktickému provádění oprav techniky v polních podmínkách. Ve výcviku v řízení vozidel se soustřeďuje pozornost na získání správných návyků v technice jízdy při příjezdu a odjezdu od překážky, překonávání překážek, omezených průchodů, technice jízdy v bojových podmínkách, po komunikacích a přitom se stanoví požadavek na dosahování vysokých průměrných rychlostí odpovídajících stavu terénu.

Provoz techniky

Správné použití techniky je důležitou podmínkou bojové pohotovosti a je závislé na znalostech uživatelů takticko-technických parametrů používané techniky. Bez těchto znalostí dochází v praxi k poškození techniky, nebo naopak při používání se nevyužívají všechny její možnosti. Provozem klesá spolehlivost techniky a tento pokles se řeší kvalitním technickým ošetřováním, jehož včasnost a úplnost podstatně ovlivňuje stálou bojovou pohotovost použití techniky. Nesplnění nařízených pracovních úkonů v rámci technického ošetřování má za následek velkou pravděpodobnost vzniku vynucených zastávek při dalším provozu a tím ovlivnění stupně bojové pohotovosti jednotky nebo útvaru. Z toho důvodu při kontrolách u vojsk je nedodržení plánovaného technického ošetření hodnoceno jako narušení bojové pohotovosti a má dopad i na výsledné hodnocení.

Včasnost a kvalitu odstranění závad vzniklých běžným provozem řeší systém parkové služby. Funkcionáři parkové služby jsou mimo jiné povinni znát celkový stav techniky, u nepojízdné její závady a nepřipustit ji v žádném případě k dalšímu provozu. Techniku vracující se z provozu je nutné doplnit pohonnými hmotami, přezkontrolovat technický stav, ošetřit a zagarážovat. Technika, která není řádně ošetřena a nebo není ve správném technickém stavu, nesmí být garážována a musí být ponechána v prostoru určeném pro ošetřování a opravy. Zavedený systém parkové služby zabezpečuje stálou připravenost techniky k použití v libovolné době.

Stálý správný technický stav techniky je zabezpečován minimálním počtem provozu neschopných vozidel útvaru. Při stanovení této hodnoty se vychází z těchto hledisek:

- pořadí důležitosti podle druhů techniky, např. u tankových a motostřeleckých útvarů tanky, obrněné transportéry, automobily. U ostatních útvarů je rozhodující převažující druh techniky.

- u jednotlivých druhů techniky se povolují minimální počty provozu neschopných vozidel u těch typů, které svým účelovým zařízením nebo svým

určením jsou nezbytné k zabezpečení bojové pohotovosti útvaru (speciální vozidla, tahače atd.).

Jsou-li počty provozu neschopné techniky na některém stupni velení vyšší než je povoleno, pak je povinností velitele hlásit tuto vážnou okolnost svému nadřízenému a neprodleně přijmout opatření i za cenu zastavení provozu na dobu, kdy koeficient technické pohotovosti bude odpovídat požadavkům bojové pohotovosti.

V průběhu provozu sledují funkcionáři, odpovědní za dokonalé využití techniky, současně efektivnost a hospodárnost provozu. Na sledování ukazatelů se podílí výpočetní technika, která dává řídicím orgánům dostatečné množství podkladů ke zpětnému ovlivňování provozu techniky. Ovlivnění provozu má dopad především na udržování potřebné zásoby kilometrů na zajištění bojové pohotovosti. Spolu se sledováním provozu se přijímají opatření k prodlužování životnosti techniky, kdy podle skutečného technického stavu odpovědní funkcionáři na základě důkladné kontroly prodlužují životnost techniky, tím prodlužují meziopravní normu k provedení opravy. Další cesta je prodlužovat životnost některých důležitých celků na technice. Jako příklad je možno uvést výzkum zaměřený na prodloužení životnosti pásů tanků.

Organizace oprav techniky

Včasná a kvalitně prováděné opravy techniky mají bezprostřední vliv na její okamžité použití při vyhlášení bojového poplachu. Organizace oprav techniky tedy přímo ovlivňuje stálou bojovou pohotovost techniky tím, že řeší následky provozních poruch vzniklých při mírovém použití.

Stav zásoby kilometrů nebo pracovních hodin do střední a generální opravy je další faktor, který podstatně ovlivňuje bojeschopnost techniky. V běžném mírovém provozu je povinností řídicích funkcionářů zabezpečit optimální rozježděnost techniky a rovnoměrný náběh jednotlivých vozidel do opravy. Ke splnění tohoto náročného úkolu byla zapojena výpočetní technika, s jejíž pomocí je možno stanovit provoz s cílem maximálního využití techniky a současně rovnoměrný přísun k realizaci středních a generálních oprav podle plánu. Uskutečnění těchto oprav obnovuje životnost techniky, technika přichází zpět k vojskům s plnou zásobou kilometrů nebo provozních hodin do příští opravy a tím se současně obnovuje bojeschopnost techniky na plnou hodnotu.

S vývojem nové techniky sledují se možnosti modernizace techniky již zavedené do výzbroje armády s cílem zlepšit některé takticko-technické parametry. Přitom je úkolem upřesnit provoz tak, aby při modernizaci v opravářském závodě měla technika odpracovanou meziopravní normu. Tato opatření sledují především hledisko hospodárnosti.

Organizace technického zásobování

Vysoká technizace armády způsobila kvalitativní změnu v náhledu na systém materiálně technického zabezpečení náhradními díly a dalším technickým materiálem jako základní předpoklad k včasným kvalitativním opravám techniky. V technickém zásobování a přísunu materiálu se přešlo k novým směrům a systému, jejichž efektivnost je přímo závislá na využití moderních poznatků manipulace s materiálem a výpočetní techniky v oblasti hromadného zpracování dat. Je zaveden systém náhradních dílů v kombinaci s kusově zá-

sobovanými položkami. Tento systém je vybudován v míru a vytváří předpoklady pro jednotný systém zásobování v poli. Umožňuje snadnou zaměnitelnost, dělitelnost na menší celky a počet kusů jednotlivých materiálů je v soupravě uložen podle pravděpodobnosti výskytu potřeby při opravě. Hlavní předností je stavebnicový systém uspořádaný do dvou typů souprav, z nichž první typ je určen pro stupeň útvar, druhý typ je vyšší doplňkový typ, který v kombinaci s prvním typem umožňuje opravy vyšších složitostí. Využití těchto souprav se předpokládá v kombinaci s kusově dodávaným materiálem, který představuje většinou skupiny a podskupiny, tj. takový materiál, který se musí vracet systémem výměny kus za kus a podléhá renovaci. Soupravy materiálu představují takový materiál, který je pro daný typ techniky nejvíce využíván a jehož potřeba je pravděpodobná. Zavedený systém plně vyhovuje požadavkům na zabezpečení stálé bojové pohotovosti techniky, na rychlý vývoz materiálu do pole a řešení technického zásobování v poli osvojenými metodami z míru.

* * *

Vzhledem k uvedeným skutečnostem můžeme říci, že stálou bojovou pohotovost techniky podmiňují tyto vlivy:

- politická příprava zaměřená k odpovědnosti za stav svěřené techniky a její ovládnutí,
- řídicí a organizátorská práce velitelů, politických pracovníků a technických orgánů,
- soustavně organizovaný technický výcvik uživatelů techniky,
- plánování provozu techniky,
- náročné hodnocení technického stavu techniky,
- kvalitní ošetřování techniky,
- kvalitní připravenost prostředků technického zabezpečení,
- průběžné odstraňování všech vzniklých poškození a kvalitní opravy,
- včasné a plynulé zásobování náhradními díly a potřebným materiálem.

K dosažení požadovaného cíle musí všechny tyto prvky stálé bojové pohotovosti techniky působit současně.

K BOJOVÉ POHOTOVOSTI TÝLU

Nová „Směrnice pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti“ je charakteristická oproti dřívějším tím, že dává plnou možnost tvůrčího a samostatného přístupu k řešení těch otázek, jejichž správná a odpovídající funkce může být zajištěna jen při respektování konkrétních místních podmínek. Tuto možnost jistě všichni velitelé i týloví pracovníci využijí a zabezpečí promyšlené a reálné způsoby uvádění týlu do bojové pohotovosti při dodržení všech ustanovení nové „Směrnice“ jako závazných podkladů.

Z tohoto pohledu uvedu několik myšlenek, na které by měl být na úseku týlu brán zřetel. Jde o otázky jednak uvádění do bojové pohotovosti týlových svazků, útvarů a zařízení a jednak o týlové zabezpečení bojové pohotovosti jako všestranné a nepřetržité uspokojování potřeb vojsk k úspěšnému plnění úkolů při uvádění do bojové pohotovosti.

Bojová pohotovost týlových svazků, útvarů a zařízení (TSÚZ)

Jde o obdobnou činnost jako u útvarů, svazků a zařízení všech druhů vojsk a služeb, tedy o uvedení TSÚZ do takového stavu bojové pohotovosti, ze kterého by byly schopny přejít k organizovanému plnění dalších, předem stanovených úkolů. Určitá zvláštnost je v tom, že celá řada TSÚZ kromě toho, že uvádí do pohotovosti sama sebe, musí zároveň dosáhnout připravenosti určených materiálních, zdravotnických, technických aj. prostředků v zájmu ostatních vojsk a pro jejich týlové zabezpečení. Jde tedy o moment, kdy TSÚZ se uvádějí do bojové pohotovosti a jsou připraveny poskytnout bojovým útvarům materiální, technické, zdravotnické a ostatní zabezpečení a potřebné služby. K tomu mají jednak prostředky k zabezpečení vlastní činnosti a jednak k zabezpečení činnosti vojsk podle svého předurčení (např. automobilní jednotka (útvár) musí mít nejen materiální, technické aj. prostředky k vlastnímu zabezpečení, ale naložený i materiál, potřebný vojskům; stejně tak např. zdravotnický útvar bude mít materiální i jiné prostředky k vlastnímu zabezpečení, ale i prostředky k zabezpečení raněných a nemocných apod.).

Charakteristická a typická u jednotlivých TSÚZ je za bojové pohotovosti potřeba manipulace s různými druhy materiálu. Tato manipulace musí být na

všech stupních splánována, nacvičena a promyšlena tak, aby byla maximálně efektivní a uskutečněna v co nejkratších časových lhůtách. Je to otázka bezprostředně se dotýkající TSÚZ, ale má dopady na všechny ostatní útvary a svazky a na bojovou pohotovost ČSLA jako celku. **Automobilní dopravní a cisternové útvary a sklady se zásobami materiálu, jakož i útvary obsluhy jsou základní články v materiálním zabezpečení a proto za bojové pohotovosti musí být těmto útvarům věnována prvořadá pozornost,** zejména tomu, aby byly schopny v nejkratší době plnit plánované úkoly.

Pro týl ČSLA je specifické, že převážná většina TSÚZ, zejména předurčených pro operační stupně, mírově neexistuje nebo jen v nízkých rámcových počtech. To znamená, že v celku jsou TSÚZ méně naplněny osobami a technikou než vojska, která tato zabezpečují. Během posledních 5—6 let se situace v tomto smyslu zlepšila, ale přesto dnešní stav je nadále napjatý.

Bojovou pohotovost týlu je proto nutné podle toho i plánovat, předvídat a také připravovat příslušné řídicí funkcionáře i výkonné orgány k tomu, aby za bojové pohotovosti plnili úkoly tak dovedně, aby tato záporná stránka působila jako minimální negativní faktor. **Proto je nutné vidět bojovou pohotovost TSÚZ v širších souvislostech než si někdy uvědomujeme, předvídat, připravovat návaznost na další opatření, což je jednou z podmínek úspěchu týlu při uvádění do bojové pohotovosti.**

Další zvláštností při uvádění týlu do bojové pohotovosti je nutnost poměrně širokých styků týlových služeb všech stupňů s civilními resorty, podniky a závody. Mezi všemi týlovými službami není ani jediná, která by tuto součinnost nemusela uskutečňovat na tom či onom stupni velení, v té či oné době a různém rozsahu. Požadavek vysokého stupně připravenosti k uvedení do bojové pohotovosti týlu klade do popředí nezbytnost znát soustavně, jak příslušné civilní orgány jsou schopny splnit své povinnosti vůči týlu. Přitom ale musí mít také připraveny neselhávající formy součinnosti a spolupráce s nimi z naší strany, i když se v některých případech týkají třeba jen odběru materiálu v civilním podniku. **Důraz v oblasti bojové pohotovosti u TSÚZ nutno tedy položit i do zabezpečení součinnosti u civilních orgánů a přesvědčovat se o tom, jsou-li schopny plánované úkoly vůči nám kdykoliv splnit.**

Jedním z hlavních úkolů při uvádění TSÚZ do bojové pohotovosti je **problematika velení a řízení.** To není otázka ani jednoduchá, ani snadná. Uvnitř každého TSÚZ je proto nutné již v současné době všechna opatření k velení a řízení dobře splánovat, procvičovat a zabezpečit, aby každý jednotlivec znal své místo a svůj úkol tak, aby jej byl schopen splnit za všech podmínek, tj. ve dne, v noci, v podmínkách působení nepřítele i dalších. To může podstatným způsobem velení uvnitř TSÚZ usnadnit.

Kromě toho je důležité vyřešit tok informací mezi jednotlivými stupni velení týlu a tok informací spolehlivých, nezkreslených a nejnovějších. Domnívám se, že systém hlášení a informací v průběhu uvádění TSÚZ do bojové pohotovosti by měl být organizován jak po velitelské, tak i odborné linii. Tato odborná linie, jdoucí od jednotek nahoru, by měla být zakončena až v centru, neboť týlové zabezpečení vojsk ČSLA jako celku, tj. polních i teritoriálních, řídí MNO, v míru i za války.

V žádném případě nelze v otázce bojové pohotovosti opomenout přípravu lidí. Zejména v tomto směru je třeba bojovou pohotovost vidět v daleko širším měřítku, než je splnění časové normy určené pro ten který týlový útvar, svazek a zařazení.

Především jde o vyvolání iniciativy lidí. Někdy se zapomíná na tento faktor zejména u vojáků základní služby. Ti jsou však vnímavými posluchači každého, kdo je blízkými a srozumitelnými slovy dovede přesvědčit o nezbytnosti dokonalé pohotovosti. A nejen to. Ocení i toho, kdo je to dovede naučit a kdo je v návaznosti na tuto činnost náročně i k splnění dalších bojových úkolů. Jde též zejména o sladění a stmelení TSÚZ. Každý jeho příslušník se musí cítit naprosto nezbytným členem organizovaného kolektivu, v němž má svůj úkol, svoji odpovědnost a své povinnosti.

Totéž platí i v přípravě záložních kádrů pro TSÚZ. Všechny je třeba učit nejen počáteční činnosti, kterou budou plnit po nástupu k útvaru za bojové pohotovosti, ale i další jejich funkční povinnosti. Zejména je nutné stmelovat velitelství a štáby, řídicí funkcionáře; je např. nezbytné, aby se již při cvičeních dobře poznali velitelé (náčelníci) a jejich zástupci pro politické věci, aby se vzájemně poznali i s náčelníky štábů apod.

Vztahy mezi nimi vypěstované již v míru, jsou nutným předpokladem k plnění složitých úkolů v poli.

Proto je důležité volit také vhodné formy povolání těchto záložních funkcionářů na vojenská cvičení.

Týlové zabezpečení bojové pohotovosti

Kromě uvádění TSÚZ do bojové pohotovosti setkáváme se často s názvem „týlové zabezpečení bojové pohotovosti“.

Tento pojem je totožný s týlovým zabezpečením každé jiné činnosti vojsk. Vydeme-li z předpisu Oper-1-1, čl. 47 vidíme, že „týlové zabezpečení vojsk zahrnuje souhrn opatření k organizaci týlu, přípravě a využití komunikací a dopravních prostředků všeho druhu, materiálního, zdravotnickému, letištnímu, veterinárnímu, silničnímu a jinému zabezpečení a obsluze vojsk“.

Aby bylo možno v tomto směru vojska v období uvádění do bojové pohotovosti po týlové stránce zabezpečit, nutno především vycházet z těch prostředků, které jsou k dispozici již v míru. Dále pak z toho, jaké budou podmínky, v nichž bude bojová pohotovost probíhat.

Zpravidla půjde o zabezpečování vojsk po stránce zdravotnické, zabezpečování pojezdnosti techniky příslušnými druhy pohonných hmot a maziv, zabezpečení nakládání materiálu, postupnou aktivizaci dopravního zabezpečení (vyvážení osob), stravování vojsk, včetně zabezpečení nezávadnou pitnou vodou apod.

Nelze opomenout ale ani možnost v kterékoliv době, v procesu uvádění vojsk do bojové pohotovosti, zásahu potřebnými silami a prostředky k likvidaci následků nepřátelského napadení, k doplnění spotřebovaného materiálu, např. munice, na všetranné týlové zabezpečení letectva apod.

I když tedy dosahováním bojové pohotovosti se týl ČSLA připravuje k plnění úkolů týlového zabezpečení bojové činnosti vojsk, je třeba zdůraznit, že samotný proces uvádění vojsk do bojové pohotovosti vyžaduje již konkrétní uskutečnění některých opatření z oblasti týlového zabezpečení. V tom smyslu se tedy někdy hovoří o týlovém zabezpečení bojové pohotovosti.

Je nutné poukázat ještě na jednu okolnost. Je to umění **utajovat na úseku týlového zabezpečení všechny potřebné skutečnosti**, dotýkající se v té či oné míře bojové pohotovosti. Vychází se někdy z falešné představy, že v týlu ne-

jsou tak významné a závažné údaje jaké mají složky bojové a operační a že tedy i bdělost a ostražitost může být nižší. To jsou opravdu iluze. Možnost unikání utajovaných skutečností podstatného významu je na úseku týlového zabezpečení vždy větší než kdekoli jinde. Stačí ukázat na častější odloučení menších skupin příslušníků týlu od svých útvarů a jednotek v období uvádění do bojové pohotovosti i po jejím dosažení. U týlových pracovníků je nutno vychovávat velmi seriózní a zodpovědný přístup ke všem otázkám utajování a zachováání vojenského a státního tajemství.

* * *

Oblast uvádění TSÚZ do bojové pohotovosti i všechny otázky týlového zabezpečení bojové pohotovosti mají mnoho stránek, které nelze opomíjet, ale soustavně jim věnovat potřebnou pozornost, sladovat je, zdokonalovat a rozvíjet, aby ve společném úsilí velitelů a náčelníků, politických pracovníků i týlových funkcionářů byly spolehlivě zabezpečeny ty úkoly, které vyplývají pro týl z hlavních dokumentů velení armády na výcvikový rok 1972 a které vyplynou i z nové Směrnice pro uvádění vojsk ČSLA do bojové pohotovosti.

BOJ S NEPŘÁTELSKÝMI VÝSADKY NA TERITORIU

VM 10/70

Bojové možnosti nepřátelského výsadku

Přesto, že řády a předpisy uvádějí druhy výsadku, jeho složení, možné úkoly, bojového použití v týlu nepřítelů a po případě i vzdálenost shozu, nelze přesně stanovit o jaký výsadek skutečně jde. To proto, že v řadě případů v taktické hloubce může být použit operační výsadek, jehož charakter nebude dán skutečně vysazenou silou, ale bojovým úkolem a jeho významem. Naopak v operační hloubce může působit i menší výsadek a to po určité době, nebo prakticky na vyžádání podle vývoje situace.

Mezi nové pojetí bojového použití vzdušného výsadku právem patří postupně vysazení živé síly a bojové techniky v jednom průletu na více doskokových ploch.

Prakticky jde o ovládnutí několika samostatných prostorů vzdušným výsadkem nejen do hloubky, ale i šířky bez vzájemného palebného styku. Přitom podle situace může být palebný styk zabezpečen buď po dokonalém manévru, nebo v součinnosti s nově vysazenými jednotkami. K obraně boků a styků jednotlivých samostatných prostorů vysazujeme menší skupiny s cílem diverze, zpomalovat postup záloh nepřítelů, rušit velení, spojení, vytvářet chaos a paniku.

Protože palebné možnosti vzdušného výsadku jsou určitým způsobem omezené, může dojít i k postupnému zasazování do boje čerstvých sil vzdušného výsadku bezprostředně po vysazení, nebo vyčlenění částí sil do silné zálohy. Záloha vzduš-

ného výsadku se používá decentralizovaně k úderům do týlu a boku vojsk, které vedou boj se vzdušným výsadkem. Zpravidla jednotlivé údery jsou časově a prostorově rozděleny tak, aby bylo dosaženo maximálního účinku a ochromení životaschopnosti protivníka.

Předem stanovit na jaký cíl může být vzdušný výsadek vysazen je v současných podmínkách určitým způsobem problematické.

To je navíc podmíněno i skutečností, za jakých podmínek **kombinovaným vzdušným výsadkem** při činnosti na **velkém prostoru** bude shazován i klamný, nebo nástražný vzdušný výsadek.

Přesto, že uvedené druhy vzdušného výsadku jsou vysazovány ve dne i v noci, možnosti identifikace na základě vizuálního pozorování jsou minimální.

Charakteristickým rysem pro klamný a nástražný vzdušný výsadek je vysazení části destrukční skupiny a většího počtu maket, vyplněných ženijní municí, která může být po dopadu odpálena pomocí krátkovlnné vysílačky.

Tento způsob je o to nebezpečný, že příslušníci skupiny mohou makety prakticky odpálit podle potřeby při příchodu pozemních vojsk, nebo jiných teritoriálních jednotek, určených k likvidaci vzdušného výsadku.

Vzhledem ke stálému zdokonaňování a zavádění nejmodernější bojové techniky, která je mnohdy miniaturní, ale nepozbývá své maximální účinnosti, bojové možnosti vzdušných výsadků se zvyšují.

Dopravní možnosti při přepravě vzduchem

Při stanovení předpokládané síly vzdušného výsadku a hloubky vysazení vycházíme z celkových možností dopravního výsadkového letectva a způsobu jeho ochrany.

To, že operačně strategické výsadky v síle několika divizí plánuje protivník vysadit do hloubky 500 i více km, je možné.

Ovšem každý údaj a normu nelze považovat jako módní názor. Je nutné si promítnout možnosti realizace.

Např. pro jednu vvd USA v síle 11 486 osob, 102 děl a minometů, 4 odpalovací zařízení raket, potřebného počtu bojových vozidel a materiálu je zapotřebí 1750 středních dopravních letounů typu C-119, C-123 a 80 těžkých letounů typu C-124.¹⁾

Za předpokladu využití novějších typů dopravního letectva s větší únosností jako je C-130, C-124 a C-141 je celková potřeba snížena na 484 dopravních letounů.²⁾

Přitom se jedná pouze o jednu divizi. Navíc k zabezpečení činnosti ve výchozím prostoru pro vysazení, nasazení a naložení materiálu, přeletu přes frontu, umlčení prostředků PVO nepřítelů až do šířky 30 km na obě strany od pásma průletu, umlčení PVO a živé síly v prostoru vysazení před a po vysazení a zabezpečení vzdušného výsadku v době soustředění a při vedení boje se silami protivníka je nutné vyčlenit další síly stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva. Podle vzdálenosti výchozího prostoru, délky a hloubky vysazení, omezené časové možnosti stíhacího a bombardovacího letectva působit ve vzduchu je zapotřebí 2–3 násobek síly tohoto letectva vzhledem k tomu, že zabezpečení je nutné po celou dobu letu dopravního letectva. Ve skutečnosti to znamená 30–35 plukovních vzletů stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva.

Navíc je nutné počítat s určitým procentem ztrát s nutností doplnění a vytvoření potřebných záloh. Dále s tím jsou spojeny i otázky a možnosti dodatečného zásobování. Např. pro udržení životaschopnosti — zabezpečení municí — je zapotřebí minimálně za 1–2 dny doplnit 40 až 70 dopravních letounů. Zde je nutné počítat s jejich ochranou při letu do prostoru vysazení a návratu na letiště ve výchozím prostoru.

1) předpis Zprav-51-27 normy pro vzdušnou přepravu vvd USA

2) předpis Zprav-51-1- strana 199

V krátkosti uvádím některé problematické otázky proto, aby se reálně posuzovaly skutečné možnosti a to za předpokladu střídmého názoru.

Proto v současných podmínkách dochází k stále větší orientaci na bojové použití samostatných výsadkových skupin a oddílů na velkém prostoru.

Lépe bude pronikat menší skupina nebo jednotlivé letouny přizemním letem při využití členité konfigurace terénu do prostoru vysazení a zpět, než vybojovat vzdušnou nadvládu v širokém koridoru pro vysazení silného vzdušného výsadku, který bude v rámci šířky útočného pásma přehrazovat pouze dílčí část.

Je jasné, že nadměrné a jednostranné vyčerpání úsilí veškerého letectva pro zabezpečení tohoto druhu vzdušného výsadku není rentabilní a ani ekonomicky únosné.

V závislosti na tom dochází k stále širší orientaci na vysazování diverzních vzdušných výsadků na velkém prostoru k ochromení a vyřazení maximálního území v týlu protivníka.

Způsoby vysazení vzdušného výsadku

Jedním z důležitých předpokladů úspěšného zasazení vzdušného výsadku je vysazení za ztížené viditelnosti. Již v tom dochází k základnímu rozporu při vysazování větších a silnějších vzdušných výsadků, nebo samostatných výsadkových skupin.

Zatím co první druh potřebuje denní dobu k rychlému shromáždění osob, vyhledávání bojové techniky, její uvolnění ze speciálních plošin, kompletaci a paletizaci zásobníků, samostatné výsadkové skupiny se vysazují zásadně v noci.

Proto ani nelze počítat s ničením vzdušného výsadku při vysazení a během shozu na padácích, kterému při denním vysazení předchází dokonalá letecká podpora na objekty nacházející se v blízkosti doskokové plochy. Při vysazení v noci a za ztížených podmínek na různé plochy je tato pravděpodobnost přímo vyloučena.

Navíc vysazení může probíhat několika způsoby:

- pomocí vrtulníků přistáním v určeném místě, vysazením z visu nebo z výšky otevření ve výšce 150 m nad terénem;
- padákovým způsobem na nucené otevření ve výšce 150 m nad terénem;
- padákovým způsobem i z větších výšek se zádržkou v otevření padáku, kdy rychlost klesání je 35 m/s při otevření padáku v minimální výšce;

— volným pádem z různé výšky, kdy rychlost klesání po 11—13 sec. dosahuje 55—70 m/s s otevřením padáků v předem stanovené výšce;

— vysazování ve speciálních zásobnících z malých výšek.³⁾

Současně je třeba vzít v úvahu, že noční vysazení přímo ovlivňuje i jeho metoda.

Na osvětlení uvedu příklad:

Při průletu skupiny nebo samostatných letounů v přízemní výšce do 150 m, může např. výsadek být vysazen v kterémkoliv místě bez předchozího snižování výšky. Obdobně je tomu při letu ve velké výšce, kdy vzdušný výsadek seskakuje se zpožděným otevřením padáku.

Vysazovat se může v jednom průletu na jednu, nebo několik doskokových ploch, které jsou v určité diagonále za sebou.

Letoun opouští jednotlivě nebo ve dvojicích s minimálním časovým intervalem. Nový způsob vysazování není závislý na tradičních výsadekových dosko-

kových plochách,⁴⁾ ale zabezpečuje obsazení na rozměrově omezené plochy kdekoliv.

Za takových podmínek nelze počítat, že po vysazení bude vzdušný výsadek zjištěn do 30 minut.

Tato doba se několikanásobně prodlouží a často dojde k jeho zjištění až po dokonání určité diverze.

Přitom nelze opomenout i skutečnost, že samostatná výsadeková skupina může podle situace odcházet z prostoru vysazení nebo z prostoru diverze za novým úkolem po dvojicích při využívání různých forem nástrah a léček.

V závěru chci zdůraznit, že bojové použití většího počtu samostatných výsadekových skupin protivníka na území teritoria je vážným nebezpečím, které může podstatně ovlivnit plnění úkolů.

Proto těmto otázkám musíme věnovat zvýšenou pozornost a již v míru realizovat řadu konkrétních opatření ke zvýšení akceschopnosti, pohotovosti a připravenosti sil a prostředků teritoria k boji s nepřátelskými výsadeky.

³⁾ Vozdušnoděsantnyje vojska NATO str. 158 až 59.

⁴⁾ Oper-52-3, III. díl, příloha 1

VYUŽÍVÁNÍ PROJEKTŮ STÁTŮ — ÚČASTNÍKŮ VARŠAVSKÉ SMLOUVY

Podle závěrů z porady představitelů armád států — účastníků Varšavské smlouvy k otázkám mechanizace a automatizace velení vojskům v roce 1970 a na základě získaných poznatků ze spojeneckých cvičení „ODRA—NYSA“ 1969 v PLR a „Bratrství ve zbraní“ v roce 1970 v NDR byly v měsíci červnu 1971 v Drážďanech vyměněny zpracované a ověřené programy pro polní systém velení.

Cílem této výměny bylo osvojení zpracovaných programů a jejich rychlé zavádění v jednotlivých národních armádách. Programy byly předávány na samočinném počítači MINSK 22 a MINSK 32. Výměna programů byla uskutečněna v jednotném programovacím jazyku a úlohy byly zpracovány podle jednotlivých pravidel ke zpracování operačně taktických úloh.

Předané programy rozšířily počet zpracovaných projektů v jednotlivých armádách a podstatnou měrou, pokud nejsou plně využity, napomáhají ke zpracování obdobných projektů.

Při předávání projektů byly získány poznatky, které je vhodné aplikovat v naší armádě.

U projektů zpracovaných v Sovětské armádě, mají projekty trvalé označení, jako u nás např. předpisy, všechny projekty, které se používají na zkušebních cvičeních jsou předmětem výuky i na vysokých školách. Tím je získán potřebný předstih a důstojníci, kteří vycházejí z vysokých škol mají základní informace o potřebách a možnostech prostředků mechanizace a automatizace.

Projekty PLA a NLA NDR se zpracovávají obvykle v několika verzích podle typů jednotlivých samočinných počítačů a

většinou mají výstup na širokou řádkovou rychlotiskárnu (formát A3) vzhledem k možnostem využití zařízení KACENEC. [Pozn. KACENEC — přístroj k přenosu utajených dat s rychlostí 600—1200 bd se současným šifrováním a dešifrováním. Spolehlivost 10⁻⁹. Výstup na širokou řádkovou rychlotiskárnu].

Podle získaných informací na této mezinárodní výměně programů přechází se v některých armádách ke zpracování systémových úloh využívajících společného informačního masívu (SA, PLA, NLA NDR a ČSLA).

Při zpracování těchto úloh se sleduje:

- zamezení duplicitnímu nebo někdy i vícenásobné přípravě zpracování a zavádění vstupních údajů

- časové zefektivnění cyklu výpočtu jednotlivých operačně taktických úloh

- snížení počtu přenášených znaků přenosovými zařízeními a tím i snížení pravděpodobnosti chyb při přenosech

- systémem těchto úloh docílit zachování priority zpracování jednotlivých úloh podle metodiky práce příslušného štábu.

Při zpracování systémových úloh ukládání informací se používá formalizovaná dokumentace, rovněž tak veškeré změny informací v paměti SP se uskutečňují pomocí formalizované dokumentace. Zavedení těchto systémových úloh umožňuje efektivní využití všech zařazených programů, zahrnutí co nejkvalitnějších podkladů pro rozhodování při současně minimalizaci rozsahu aktuálních vstupních dat a spotřeby strojového času.

Systém úloh představuje vytvoření jednotné banky informací o stavech a situaci živé síly a bojové techniky vlastních vojsk i vojsk protivníka.

Informace v těchto systémových úlohách jsou účelně uspořádány tak, aby byla minimalizována doba potřebná k jejich nalezení a případné změně. Hierarchická konstrukce těchto systémových úloh umožňuje, kromě splnění tohoto požadavku, získat ještě informace při různých rozlišovací úrovni.

Těžiště při zpracování systémových úloh je většinou položeno na automatizaci vrcholové soustavy ukládání, zpracování a výdeje informací na stupni armáda nebo vyšší svaz. Výsledné sestavy jsou určeny zvláště pro potřeby velitele, náčelníka štábu a operačního oddělení armády. Úlohy se v jednotlivých armádách podle uskutečněných dohodů řeší po jednotlivých podsystémech jako vševoj- skový, RVD, PVO a týlový v oblastech plánování, rozhodování a použití jaderných zbraní a ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Kromě předávaných programů byly na této poradě předány zkušenosti jednotlivých armád v jednotlivých racionalizačních úsecích jako:

- problémy jednotné metodiky práce náčelníků štábů
- problémy jednotné dokumentace polních štábů
- jednotný systém toku informací v polních štábech
- technické řešení a vybavení pracovišť velitelů a štábů potřebnou technikou.

Mezinárodní výměna programů za přímé účasti řešitelů se osvědčila jako účinný koordinační prostředek. Těžiště spolupráce bylo ve spolupráci přímých řešitelů za podmínky, že bylo zajištěno obsahové a metodické řízení v jednotlivých oblastech jako oblast vševojskového operačního plánování, oblast operačního plánování RVD, oblast operačního plánování úloh PVO a oblast týlového zabezpečení.

Cíl stanovený pro instruktáž — praktické osvojení programů pro samočinný počítač MINSK 22 a MINSK 32 — byl splněn. Na instruktáži všichni příslušníci ochotně objasňovali různé problémy z předávaných programů. Mezinárodní výměna programů přispěla k upevnění přátelství s ostatními příslušníky armád států — účastníků Varšavské smlouvy v praxi.

PŘEDPOVĚĎ ZTRÁT ŽIVÉ SÍLY A BOJOVÉ TECHNIKY V CENTRECH JADERNÝCH ÚDERŮ

Pro soudobou operaci vedenou s použitím jaderných zbraní, nebo bez jaderných zbraní s přechodem na jejich použití v průběhu operace, budou charakteristické prudké změny situace.

Hlavní příčinou prudkých změn situace, které jsou charakteristické pro soudobé operace s použitím jaderných zbraní, budou především podstatné změny v bojové schopnosti vlastních vojsk i nepřítelů, způsobené hromadným použitím jaderných a chemických zbraní, které mohou ve velmi krátkém čase vyřadit z boje značné množství živé síly a bojové techniky a tak zásadním způsobem změnit dosa-
vadní poměr sil.

Pro zhodnocení situace, potřebné kalkulace i přípravu nutných opatření má velký význam předběžné vyhodnocování ztrát živé síly i bojové techniky v centrech jaderných úderů a místech chemického napadení, v co nejkratší době.

Předběžné vyhodnocení ztrát bude tím složitější, čím více úderů bude uskutečněno. Při cvičeních v roce 1971 se ukázalo, že metody vyhodnocení ztrát, používané na různých stupních velení, se podstatně liší, ztráty po jaderných úderech jsou v mnoha případech podceňovány a přijatá opatření nedoceňují vliv úderu na snížení bojové schopnosti vojsk.

V současné době se hodnotí ztráty živé síly i bojové techniky v centrech jaderných úderů podle předpisu OPER — 51 — 6.

Metoda výpočtu podle tohoto předpisu vychází z těchto údajů:

1. počet, ráže a druh jaderného úderu
2. taktické normy pro jednotlivé druhy bojové činnosti svazku
3. organické počty svazku.

Vlastní ztráty se potom vypočtou tak, že se vyjádří hustota živé síly a bojové techniky na km² (za přesunu na km délky proudu).

Podle použité ráže jaderného úderu se z předpisu OPER — 51-6 odečte údaj o plochách (poloměrech) ničení kombinovanými účinky.

Vynásobením plochy ničení kombinovanými účinky hustotou živé síly a bojové techniky se vyjádří absolutní ztráty svazku v počtech osob a kusech bojové techniky.

Ztráty svazku v procentech se vypočítají ze vztahu:

$$\% Z = \frac{100 \cdot z}{p}$$

% Z ... ztráty svazku v %

z ... ztráty osob (tanků, OT, děl) v ks

p ... organický počet osob (tanků, OT, děl) v ks

Tento způsob výpočtu je zatížen velkou chybou. Největší chyba je při vyjádření hustoty na km². Při výpočtu hustoty

se vychází z celkové plochy, kterou svazek zaujímá. Výsledek vyjadřuje, že na každém km² této plochy je stejný počet osob a bojové techniky. Podle taktických zásad se však mezi prapory vytváří takové rozestupy a vzdálenosti, které vylučují vyřazení více než 1 praporu jaderným úderem střední ráže. Při tomto hodnocení se však toto nebere v úvahu a proto získané výsledky jsou značně nepřesné.

Při hodnocení ztrát se dále používají některé výpočetní metody. Například podle vztahu:

$$a) \frac{\Sigma kt}{50} \cdot 50 = \% \text{ ztrát msd}$$

$$b) \frac{\Sigma kt}{50} \cdot 4 = \% \text{ ztrát td}$$

Σkt ... součet ráží všech úderů skutečných na svazek.

Výchozí vztahy pro tento výpočet však nevycházejí z žádného předpisu ČSLA. Nejsou ani obecným vyjádřením některého používaného způsobu při hodnocení ztrát v centrech jaderného úderu.

Jednoduchost výchozího vztahu (jedna proměnná) již ukazuje, že se zanedbávají význačné prvky, které ztráty ovlivňují, jako je zaujímaná plocha v různých fázích bojové činnosti, počty svazků, ukrytost apod.

Obdobným způsobem lze hodnotit výpočet ztrát pomocí vztahů:

$$a) 10. \Sigma kt = \text{ztráty živé síly v ks}$$

$$b) \Sigma kt = \text{ztráty bojové techniky v ks}$$

Tento výpočet (pro hodnocení ztrát osob) vychází z předpisu OPER-51-5, v němž je však uvedeno, že tento zjednodušený výpočet (ztráty 10 osob na každou kilotonu) je možné použít jen k výpočtu střední hustoty vojsk při výpočtu ztrát vlivem radioaktivního ozáření.

Jakým způsobem lze tedy hodnotit ztráty v centrech jaderných úderů? Na tuto otázku pokusím se odpovědět uvedením následující metodiky.

Metodika vyhodnocení ztrát v centrech jaderných úderů

Tato metodika je taktéž založena na podkladech z předpisu OPER-51-6. Vychází však z předpokladu, že jaderný úder byl uskutečněn na konkrétní cíl. Jedním úderem byla zasažena pouze jedna jednotka v hodnotě praporu nebo oddílu (mezi jednotkami jsou mezery odpovídající taktickým zásadám).

Pro hodnocení procent ztrát svazku se počítá s hustotou 20 praporů pro msd na plných počtech a 17 praporů pro td na plných počtech.

Procento ztrát praporu pro jednotlivé druhy bojové činnosti a různé ráže je vyjádřeno v tabulce 1, která je sestavena na základě taktických norem tabulkových počtů a poloměrů ničení kombinovanými účinky pro různé ráže JÜ.

Příklad k objasnění metody při sestavování tabulky ztrát (tabulka 1):

Byl uskutečněn vzdušný jaderný úder 10 kt na mspr v útoku, který má 319 osob a zaujímá plochu 6 km².

Z předpisu OPER-51-6 odečteme pro ničení živé síly v OT poloměr 1,1 km, ten odpovídá ploše 3,8 km².

Vypočítáme hustotu živé síly na zaujímané ploše 6 km², tj. 53 osob. Živá síla v OT je ničena na ploše 3,8 km², tj. celkem 53 × 3,8 = 201 osob, což představuje 63 % praporu.

Tento údaj je uveden v tabulce č. 1 (mspr v útoku, ráže 10 kt). Pomocí tabulky č. 1 můžeme potom jednoduchým způsobem vypočítat procenta ztrát svazku a procenta bojeschopnosti. Procento ztrát bojové techniky vypočteme pomocí přečtových koeficientů uvedených v tabulce číslo 1.

Příklady na výpočet ztrát osob a bojové techniky.

a) Výpočet ztrát osob a bojové techniky svazku na plných počtech.

Zadání: Na 8 msd, které zaujala nevybudovanou obranu a je na tabulkových počtech, byly uskutečněny jaderné údery:

V — 5 kt; V — 15 kt; V — 30 kt;

P — 100 kt.

Řešení:

Z tabulky 1 odečteme % ztrát živé síly mspr nevybudované obraně pro jednotlivé údery:

pro	5 kt	50 %	0,5 praporu
	15 kt	99 %	1,0 prapor
	30 kt	100 %	1,0 prapor
	100 kt	100 %	1,0 prapor

celkem vyřazeno 3,5 praporu

Msd měla před napadením 20 praporů; po napadení zbývá 16,5 praporu, tj. 82,5 %. Procento bojeschopnosti svazku je 82,5 %, ztráty živé síly 8 msd jsou 17,5 %.

K výpočtu ztrát tanků a OT vypočteme z tabulky 1 tyto koeficienty: pro tanky 0,15, pro OT 0,5. Jejich vynásobením vypo-

čítaným procentem ztrát živé síly získáme údaje o ztrátách bojové techniky, tj. ztráty tanků jsou 2,6 %, ztráty obrněných transportérů jsou 8,7 %.

b) Výpočet ztrát osob a bojové techniky svazku na snížených počtech

Zadání: 12 td útočí a je na 76 % počtů. Na divizi byly uskutečněny jaderné údery:

V — 10 kt; V — 20 kt; V — 50 kt;
V — 100 kt; P — 100 kt.

Řešení:

Z tabulky zjistíme ztráty praporů pro jednotlivé ráže:

pro 10 kt	36 %	0,36 praporu
20 kt	51 %	0,51 praporu
50 kt	82 %	0,82 praporu
100 kt	100 %	1,0 prapor
100 kt	100 %	1,0 prapor

celkem vyřazeno 3,7 praporu

Byla-li 12 td před uskutečněním JÚ na 76 % stavech, znamená to, že měla

$$\frac{76 \times 17}{100} = 12,9 \text{ praporů}$$

Po uskutečnění uvedených jaderných úderů zbývá tedy 13—3,7 = 9,3 praporů, tj.

$$\frac{9,3 \times 100}{17} = 54 \%$$

Koeficienty pro výpočet ztrát bojové techniky (podle tabulky 1): pro tanky 0,4, pro OT 0,9. Ztráty tanků po uskutečnění jaderných úderů činí 8,8 %, ztráty OT 19,8 %.

c) Výpočet ztrát živé síly a bojové techniky armády

Zadání:

Na 2 A byl uskutečněn hromadný úder podle schématu č. 1.

8 msd zaujala nevybudovanou obranu a je na tabulkových počtech.

10 msd je v prostoru soustředění budovaném 3 dny a je na 76 % počtech.

12 td je v útoku a na 76 % počtech.

15 td je na přesunu a má tabulkové počty.

Armádní útvary jsou na tabulkových počtech.

Řešení:

Provedené jaderné údery se zapisují do tiskopisu „Přehled JÚ a % ztrát“, do rubriky „KT“.

Do rubriky „Ztráty praporů“ se zapisují ztráty v praporech, odečtené z tabulky 1 pro každý úder.

Po skončení hromadného úderu se vyplní rubriky:

„Počet JÚ“

„Celkem KT“

„Celkem ztráty praporů“.

(Ztráty u armádních útvarů nebyly hodnoceny pomocí tabulky č. 1. Tato rubrika je zařazena pro úplnost.)

— ☆ —

Uvedený způsob výpočtu ztrát v centrech JÚ vychází z taktických zásad, kdy mezi prapory jsou takové mezery, které vylučují vyřazení více než jednoho praporu střední ráží jaderného úderu.

Svazek je charakterizován počtem bojových praporů, čímž je pro hodnocení vzata nejnejpříznivější varianta.

Pro orientační hodnocení % ztrát bojové techniky se používají koeficienty uvedené v tabulce 1.

Metodika vyhodnocování ztrát živé síly v prostorech chemického napadení

Výchozími podklady jsou údaje o zamořených plochách při použití různých prostředků chemického napadení, rozměr plochy, kterou zaujímá napadená jednotka a stupeň ukrytí živé síly. Ztráty vyhodnocujeme podle těchto tabulek:

V tabulce 2 jsou uvedeny plochy zamoření 0,1 palebného průměru prostředků dělostřelectva a plochy zaměření jednou raketou a letadlem.

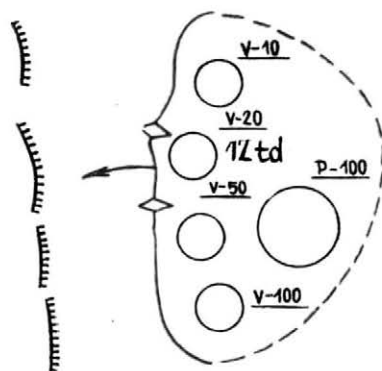
Údaje v tabulce 3 jsou pro napadení s překvapením, kdy živá síla nemá nasazenou ochranné prostředky. Je-li přepad uskutečněn bez překvapení, ztráty se snižují na 10 %.

Uvedenou metodikou se nehodnotí ztráty v oblaku.

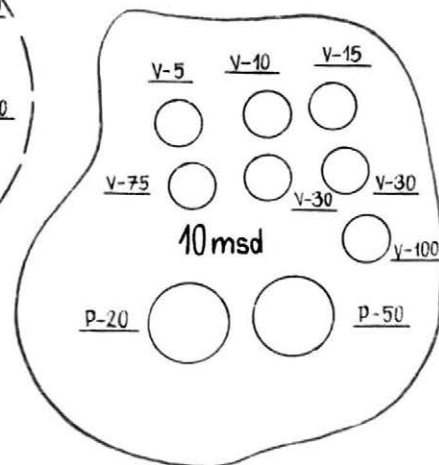
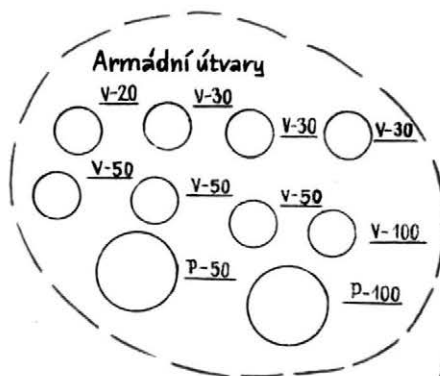
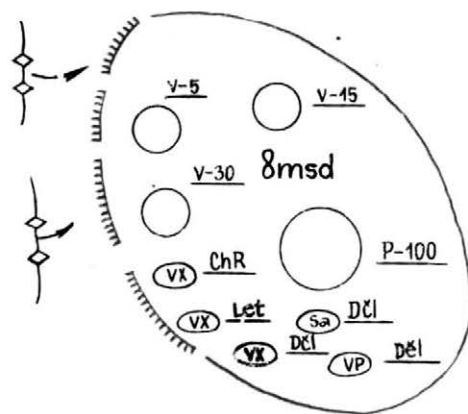
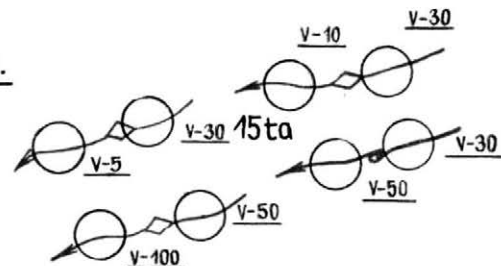
Ztráty v oblaku OL je nutné hodnotit s ohledem na povětrnostní situaci v místě napadení. Po zákresu primárního a sekundárního oblaku se vyhodnotí zasažené jednotky a u těch počítáme ztráty 10—15 %, (15 % u jednotek, které jsou rozmístěny blíže ke prostoru napadení a 10 % u vzdálenějších jednotek.)

Vypočítané ztráty v oblaku se přičítají ke ztrátám v místě napadení.

Schéma 1:

Rozložení jaderných úderů na 2 A.
(k příkladu adc)

Ztráty živé síly mspr (tpr, pto) v % pro různé ráže vzdušného JÚ

Zasažená jednotka	Druh bojové činnosti		ráže výbuchů v kt											Koeficient pro % ztrát BT		
			1	2	3	5	10	15	20	30	50	75	100	nákl. aut.	tank	OT
mspr	útok		26	34	40	48	63	70	75	88	100			1	0,3	0,7
	obrana	nevybudovaná	26	31	38	50	79	99	100					1,1	0,15	0,5
		vybud. do 3 dnů	10	12	16	20	29	37	45	56	78	98	100			
	přesun		47	53	57	63	73	77	80	87	97	100		1	0,4	0,8
tpr	útok		12	16	19	26	36	43	51	63	82	100		1,3	0,4	0,9
	obrana	nevybudovaná	26	31	38	50	79	99	100					1,2	0,2	0,5
		vybud. do 3 dnů	10	12	16	20	29	37	45	56	78	98	100			
	přesun		35	40	45	50	60	66	72	80	92	100		1,2	0,6	1,0
pto	útok		100													
	obrana	nevybudovaná	58	70	85	100										
		vybud. do 3 dnů	23	28	35	45	65	83	100							
	přesun		57	63	70	80	100									

Poznámka: % ztrát techniky vypočítáme, vynásobíme-li ztráty živé síly v % příslušným koeficientem

Přibližná velikost zamořené plochy

Prostředek napadení	Počet letadel (děl. oz)	Zamořená plocha v ha			
		VX	sarin	destilovaný yperit	
				kapkami	parami
Rakety typu HJ	1	92	47	—	—
Rakety typu SE	1	92	47	—	—
Odd. houfnic 203, 2 mm	12	50	8	—	—
Bat. houfnic 203,2 mm	4	17	2,7	—	—
Odd. houfnic 155 mm	18	65	9	0,9	1,2
Bat. houfnic 155 mm	6	32	3	0,3	0,4
Odd. kanonů 155 mm	12	53	7	—	—
Bat. kanonů 155 mm	4	18	2,3	—	—
Bat. raketometů M-110	8	15,4	7,9	0,9	1,2
Odd. houfnic 105 mm	18	73	16	1,8	2,4
Bat. min. 106,7 mm	6	12,8	5,9	0,5	1,0
Letadlo typu F-100	1	600	12	2	—
Letka typu F-100	16	9000	192	32	—
Letadlo typu F-104 G	1	170	3	1,25	—
Letka typu F-104 G	16	2720	55,8	32,5	—
Letadlo typu F-105	1	850	17	7	—
Letka typu F-105	16	13000	310	121	—
Letadlo typu MIRAGE III	1	100	3	1	—
Letka typu MIRAGE III	1	1600	49	18	—
Letadlo typu B-52	1	1400	28	10	—
Letka typu B-52	16	22400	448	160	—

Příklad:

Nepřítel uskutečnil 30ti vteřinový přepad oddílem houfnic 203,2 mm na útočící motostřelecký prapor. Prapor je rozmístěn na ploše 6 km² (600 ha). Přepad byl uskutečněn látkou VX s překvapením.

Řešení:

Z tabulky 2 zjistíme plochu, která je přepadem oddílu zamořena... 50 ha, tj. 8,3 %. Z tabulky 3 vypočteme pro látku VX a osoby v bojových a dopravních vozidlech údaj pro ztráty v %... 40–50 %. To znamená, že z 8,3 % zamořené praporu budou ztráty (40–50 %) průměrně 3,7 %. Z tabulky 4 pro látku VX odečteme, že z celkových ztrát je 30 % nenávratných a 70 % zdravotnických. V našem případě činí tedy nenávratné ztráty 1,1 %, zdravotnické ztráty 2,6 %. Technika praporu je zamořena z 8,3 % a vyžaduje úplné od-

moření, aby nedocházelo k dalšímu zamoření osob. V takové situaci nemůžeme také zanedbat psychický vliv na nezasažené vojáky, kteří budou silně otřeseni a část z nich nebude schopna plnit bojový úkol.

Ke zjednodušení vyhodnocování ztrát po chemickém napadení jsou údaje ztrát pro některé případy uvedeny v tabulce č. 5a a 5b. Výpočet ztrát pomocí těchto tabulek je znázorněn následujícím příkladem:

Příklad na hodnocení % ztrát svazku po chemickém napadení

Zadání:

Nepřítel uskutečnil na 8 msd, která zajišťovala obranu a je na plných počtech, přepad chemickým střelivem:

— raketou HJ, látkou VX

Tabulka 3

Pravděpodobné ztráty živé síly v prostorech chem. napadení

Druh OL	Prostředek (způsob) použití	Pravděpodobné ztráty živé síly v % při úkrytí		
		mimo úkryty v nezakrytých okopech a zákopech	v bojových dopravních vozidlech	v přikrytých okopech, pohot. úkryt v lese
VX	Rakety, raket. děl. a let., 30ti vteřinový přepad děly	50—60	40—50	30—40
	10 – 15 min. přepad hlavň. děl.	30—40	20—30	15—20
sarin	salva, 30ti vteřinový přepad děl.	50—60	40—50	40—50
sarin a yperit	rakety a letectvo	25—30	20—25	15—20
	10 – 15min. přepad. hlavň. děl.	10—15	10—15	10—15

Poznámka: Hodnoty uvedené v tabulce platí pro napadení s překvapením. V případě napadení bez překvapení mohou ztráty dosáhnout 8 – 10 %. Na ploše šíření zamořeného vzduchu s nebezpečnou koncentrací OL mohou dosáhnout ztráty živé síly 10 – 15 %.

Tabulka 4

Rozdělení ztrát po chemickém napadení

Druh OL	% ztrát	
	nenávratné	zdravotnické
VX	30	70
sarin	40	60
yperit	20	80

- 3 letadly F - 100, látkou VX
- oddílem houfnic 203,2 mm 30ti vteřinový přepad látkou VX
- baterií minometů 106,7 mm, sarinem
- baterií raketometů M - 110, sarinem

Řešení:

Z tabulky 5 vyčteme nenávratné a zdravotnické ztráty mspr po napadení.

raketa HJ 1/3	0,04 praporu
letadlo F-100 8/19	0,27 praporu
letadlo F-100 8/19	0,27 praporu
letadlo F-100 8/19	0,27 praporu
odd. houf. 203,2 1/2	0,03 praporu

bat. min. M-110 0,1/0,1 0,01 praporu
bat. rak. M-110 0,1/0,1

celkem 0,89 praporu

Celkové ztráty v místech napadení jsou tedy v hodnotě asi 1 praporu, tj. 5 %. Bojeschopnost 8 msd je 95 %.

Při středních povětrnostních podmínkách se šíří oblak látky VX do vzdálenosti 20 km, u sarinu do 10 km a může zasáhnout plochu do 100 km². Na takové ploše je rozmístěn pluk, jehož ztráty budou 10 až 15 %, což představuje hodnotu asi 0,5 praporu. Celkové ztráty po chemickém úderu budou u 8 msd 7,5 %.

Ztráty živé síly mspr (tpr, pto) v % při napadení sarinem.

Bojová činnost	Jednotka	R - HJ	R - SE	Oddíl H - 203,2	Oddíl H - 155	Oddíl K - 155	Baterie M - 110	Oddíl H - 105	Baterie min. 106,7	Letka F-100	Letka F-104G	Letka F-105	Letka MIRAGE III	Letka B-52
útok	mspr	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{0,2}{0,4}$	$\frac{0,2}{0,4}$	$\frac{0,2}{0,3}$	$\frac{0,1}{0,2}$	$\frac{0,5}{0,5}$	$\frac{0,2}{0,3}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{7,5}{11}$
	tpr	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{0,3}{0,4}$	$\frac{0,3}{0,5}$	$\frac{0,2}{0,3}$	$\frac{0,1}{0,2}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{0,2}{0,3}$	$\frac{4}{6}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{6}{9}$	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{9}{13,5}$
	pto	$\frac{2,5}{3,5}$	$\frac{2,5}{3,5}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{0,3}{0,4}$	$\frac{1,5}{2}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{2,5}{3,5}$	$\frac{10}{15}$
obrana (prostor soustř.)	mspr	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{0,1}{0,3}$	$\frac{0,2}{0,3}$	$\frac{0,1}{0,2}$	$\frac{0,1}{0,1}$	$\frac{0,3}{0,5}$	$\frac{0,1}{0,2}$	$\frac{2}{2,5}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{0,5}{0,5}$	$\frac{4}{6}$
	tpr	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{0,1}{0,3}$	$\frac{0,2}{0,3}$	$\frac{0,1}{0,2}$	$\frac{0,1}{0,1}$	$\frac{0,3}{0,5}$	$\frac{0,1}{0,2}$	$\frac{2}{2,5}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{0,5}{0,5}$	$\frac{4}{6}$
	pto	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{0,4}{0,6}$	$\frac{0,4}{0,6}$	$\frac{0,3}{0,5}$	$\frac{0,2}{0,3}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{0,3}{0,4}$	$\frac{4}{6}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{6}{9}$	$\frac{1}{1,5}$	$\frac{8}{12}$
přesun	mspr	$\frac{4,5}{7}$	$\frac{4,5}{7}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{2,5}{3,5}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{7}{10,5}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{6}{9}$	$\frac{10}{15}$
	tpr	$\frac{5,5}{8,5}$	$\frac{5,5}{8,5}$	$\frac{2,5}{3,5}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{2}{3,5}$	$\frac{2}{3,5}$	$\frac{4}{6}$	$\frac{2}{3,5}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{8}{12}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{7}{10,5}$	$\frac{10}{15}$
	pto	$\frac{4,5}{7}$	$\frac{4,5}{7}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{2,5}{2,5}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{7}{10,5}$	$\frac{10}{15}$	$\frac{6}{9}$	$\frac{10}{15}$

Ztráty ž.s. při 10-15 min. přepadu zjistíme, násobíme-li hodnoty uvedené v tabulce pro 30" přepad koef. 0,5. Údaj v čitateli – nenávratné ztráty, ve jmenovateli zdravotnické.

Ztráty živé síly mspr (tpr, pto) v % při napadení OL typu VX

Bojová činnost	Jednotka	R - HJ	R - SE	Oddíl 30" H - 203,2	Oddíl H-155 30"	Oddíl K-155 30"	Baterie M-110	Oddíl H - 105 30"	Baterie 30" min. 106,7	Letadlo F - 100	Letadlo F-104G	Letadlo F - 105	Letadlo MIRAGE III	Letadlo B-52
útok	mspr	$\frac{2}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{1}{2,5}$	$\frac{1,5}{3,5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{1,5}{4}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{4}{9,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{2,5}{5}$	$\frac{13,5}{31,5}$
	tpr	$\frac{2,5}{6}$	$\frac{2,5}{6}$	$\frac{1,5}{3}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{1,5}{3,5}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{2}{4,5}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{4,5}{11}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{3}{6}$	$\frac{13,5}{31,5}$
	pto	$\frac{6}{14}$	$\frac{6}{14}$	$\frac{3,5}{8}$	$\frac{4,5}{10,5}$	$\frac{4}{8,5}$	$\frac{1}{2,5}$	$\frac{5}{11,5}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{11,5}{27}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{7}{16}$	$\frac{13,5}{31,5}$
obrana (prostor soustř.)	mspr	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2,5}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{0,2}{0,5}$	$\frac{1}{2,5}$	$\frac{0,2}{5}$	$\frac{8}{19}$	$\frac{2,5}{5}$	$\frac{11,5}{26}$	$\frac{1,5}{3}$	$\frac{12}{28}$
	tpr	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2,5}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{0,2}{0,5}$	$\frac{1}{2,5}$	$\frac{0,2}{0,5}$	$\frac{8}{19}$	$\frac{2,5}{5}$	$\frac{11,5}{26}$	$\frac{1,5}{3}$	$\frac{12}{28}$
	pto	$\frac{3}{6,5}$	$\frac{3}{6,5}$	$\frac{1,5}{4}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{2,5}{5,5}$	$\frac{0,5}{1}$	$\frac{12}{28}$	$\frac{5}{12}$	$\frac{12}{28}$	$\frac{3}{7}$	$\frac{12}{28}$
přesun	mspr	$\frac{11}{25}$	$\frac{11}{25}$	$\frac{4}{10}$	$\frac{5}{11,5}$	$\frac{4,5}{10,5}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{5,5}{12}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{4,5}{10,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$
	tpr	$\frac{13}{30}$	$\frac{13}{30}$	$\frac{5,5}{13}$	$\frac{6}{14}$	$\frac{5,5}{13,5}$	$\frac{2,5}{5}$	$\frac{6,5}{15}$	$\frac{2,5}{6}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{5,5}{12,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$
	pto	$\frac{11}{25}$	$\frac{11}{25}$	$\frac{4}{10}$	$\frac{5}{11,5}$	$\frac{4,5}{10,5}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{5,5}{12}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$	$\frac{4,5}{10,5}$	$\frac{13,5}{31,5}$

Ztráty ž. s. při 10-15min. přepadu zjistíme, násobíme-li hodnoty uvedené v tabulce pro 30" přepad koeficientem 0,5. Údaj v čitateli – nená-
vratné ztráty, ve jmenovateli – zdravotnické.

Přehled jaderných úderů a % ztrát

svaz	svazek	před JŮ		KT		počet JŮ		celkem		ztráty praporů		ztráty v % po JŮ	% bojeschop- nosti po JŮ	ztráty BT v %		
		% boje- schop.	počet pra- porů	V	P	V	P	počet	KT	jedním úderem	celk.			T	OT	
2 A	8 msd	100	20	5 15 30	100	3	1	4	150	0,5 1,0 1,0	1,0	3,5	17,5	82,5	2,6	8,7
2 A	10 msd	76	15	5; 10 15; 30 30; 75 100	20 50	7	2	9	335	0,2 ; 0,3 0,37 ; 0,56 0,56 ; 1,0 0,45 1,0 0,78		5,2	26	50	4	13
2 A	12 td	76	13	10; 20 50; 100	100	4	1	5	280	0,36 ; 0,5 0,8 ; 1,0 1,0		3,7	22	54	8,8	20
2 A	15 td	100	17	5; 10 30; 30 30; 50 50; 100	—	8	—	8	305	0,5 ; 0,6 0,8 ; 0,8 0,8 ; 0,9 0,9 ; 1,0		6,3	37	63	22	37
2 A	armád. útvary	100	25	20; 30 30; 50 30; 50 50; 100	50 100	8	2	10	510			10	40	60		
celkem 2A		90	90			30	6	36	1580			29	29	61	9,3	10,6

Odstraňování následků po napadení ZHN

Po hromadném použití jaderných a chemických zbraní bude se snažit každá z bojujících stran o to, aby co nejlépe využila výsledků úderů a předstihla druhou stranu v rozhodném útoku pozemními vojsky.

Dosažení těchto cílů závisí ve značné míře na tom, jak rychle jedna ze stran dokáže zhodnotit vzniklé změny v situaci, upřesnit úkoly vojskům a odstranit následky úderů protivníka.

Cílem článku je objasnit některé názory na možné způsoby zkrácení lhůt, potřebných ke zhodnocení následků jaderných a chemických úderů nepřítele a přijetí rozhodnutí k jejich odstranění.

Prvořadou pozornost při studiu tohoto problému zasluhuje předvídání výsledků jaderných a chemických úderů.

Především je nutné zdokonalovat systém určování a zakreslování jaderných úderů na základě záblesků při výbuchu. Radikálním řešením tohoto problému v dnešní době by bylo vytvoření samostatného systému s využitím radiotechnických prostředků PVO ke zjišťování a určování polohy cílů na stupni front a armáda, v budoucnosti s využitím seismických, radiotechnických a jiných speciálních přístrojů.

Údaje o použití zbraní hromadného ničení je účelné podávat po zvláštních spojovacích kanálech.

• • •

Výsledky prvního jaderného úderu můžeme předvídat a hodnotit zpravidla po předběžném určení nejdůležitějších prostorů. Proto velký význam má již v mírové době

— včasné studium válčičstí, především statistických údajů o převládajících směrech a rychlostech větrů, středních hodnot stupně vertikální stálosti atmosféry podle ročního grafu apod.,

— analýza možného rozsahu a možných způsobů použití nepřátelských zbraní hromadného ničení,

— příprava variant předpokládaných pravděpodobných prostorů zničení, zátop, požárů, pásem radioaktivního zamoření terénu na mapách.

K rychlému orientačnímu určení stupně bojeschopnosti svazků a útvarů po jaderných a chemických úderech nepřítele můžeme použít především připravené tabulky. Jednu z možných variant orientačních údajů uvádějí **tabulky 1 a 2**.

Známe-li počet jaderných a chemických úderů nepřítele, rozměry prostorů napadení po chemických úderech a organické počty vlastních vojsk v těchto prostorech po napadení, s využitím těchto tabulek můžeme rychle určit stupeň bojeschopnosti svazku nebo útvaru. Např. mostotřelecká divize v prostoru soustředění byla napadena šesti jadernými údery, z toho dvěma o mohutnosti 100 kt, třemi po 300 kt, jedním o 500 kt. Podle tabulky 1 najdeme, že divize může orientačně

Pravděpodobné ztráty osob v prostoru jaderného úderu

Objekty	Druh buchu	Ztráty osob v procentech při jaderném úderu o síle v kt					
		30	50	1000	300	500	1000
Motostřelecká divize v prostoru soustředění o rozloze 600 km ²	V	3	4	7	13	17	24
	P	1	2	3	6	8	12
Motostřelecká divize při rozvinování k útoku	V	6	8	13	25	30	—
	P	2	4	6	12	16	—
Motostřelecký prapor, raketový (dělostřelecký) oddíl na pochodu, délka proudu 6 km	V	55	65	80	100	—	—
	P	33	42	60	80	—	—
Tanková divize v prostoru soustředění o rozloze 600 km ²	V	2,5	3	6	12	16	23
	P	1	2	3	5	7	11
Tanková divize při rozvinování k útoku z chodu	V	5	7	12	23	28	—
	P	2	3	5	11	14	—
Tankový prapor na pochodu, délka proudu 6 km	V	—	—	—	—	—	—
	P	17	21	25	50	60	72
Raketové a PL raketové prostředky v palebném postavení o rozloze do 2,5 km ²	V	14	20	30	60	80	100
	P	8	10	15	30	40	70
Místa velení frontu s vybudovanými úkryty na rozloze 50 km ²	V	—	—	5	9	14	21
	P	2	6	9	18	26	40
Místa velení armády s vybudovanými úkryty na rozloze 20 km ²	V	5	4	12	18	25	34
	P	10	14	20	34	44	60

ztratit asi 54 % osob. K přesnějšímu určení bojeschopnosti svazku bereme v úvahu i ztráty bojové techniky.

Takto získané údaje o stupni bojeschopnosti svazků jsou jen orientační a vyžadují další upřesnění podle údajů důstojnického průzkumu a hlášení vojsk.

Hodnotit v krátké době stupeň bojeschopnosti je složité. Vševojskovou armádu můžeme pokládat za bojeschopnou v tom případě, je-li schopna účinně využívat výsledků jaderných úderů frontu a raketových vojsk strategického určení a rovněž dokončit zničení protistojícího nepřítele.

Zrychlení přijetí rozhodnutí k organizaci a provedení opatření k odstranění následků použití jaderných, chemických a biologických zbraní dosáhneme tehdy, jestliže současně se zhodnocením situace a přijetím rozhodnutí k obnovení bojeschopnosti vojsk frontu a armády určíme a vydáme úkoly speciálním útvarům a

jednotkám k odstranění následků v prvním pořadí, nebo alespoň organizujeme jejich přesun k místu nebo prostoru zasažení. Na vydání úkolů ve štábu armády počítáme 20–30 minut, ve štábu frontu 40–50 minut. Speciální útvary a jednotky dosáhnou určených prostorů v závislosti na jejich rozmístění, způsobech a rychlostech přesunu. Podle zkušeností cvičení a válečných her trvala tato doba v armádě 1 hod. 12 min–1 hod. 30 min., ve frontu 1 hod. 20 min.–1 hod. 40 min.

Na základě těchto předpokladů můžeme vyvodit tento závěr:

Počítáme-li na vydání úkolů speciálním útvarům ve štábu frontu 40–50 minut a na jejich přesun k místu nebo prostoru napadení do 1 hod. 40 min., potom poskytneme pomoc svazkům zasaženým hromadným jaderným úderem nejdříve za 2 hod. 20 min. až 2 hod. 30 min. po jaderném a chemickém napadení nepřítele. Tak dlouhá lhůta, zvláště při napadení che-

Pravděpodobné ztráty osob v prostoru chemického napadení

Tap LO	Prostředky a způsoby použití	Pravděpodobné ztráty osob podle jejich ochrany v procentech*)		
		mimo úkryty v otevřených zákopech	v bojových a dopravních vozidlech	v okopech a v lese střední hustoty
VX	Rakety, reaktivní dělostřelectvo a letectvo	50—60	40—50	30—40
	10 – 15 minutový přepad hlavňového dělostřelectva	30—40	20—30	15—20
Sarin	Salva, 30vteřinový přepad dě- lostřelectva	50—60	40—50	40—50
	Rakety a letectvo	25—30	20—25	15—20
	10 – 15 minutový přepad hlavňového dělostřelectva	10—15	10—15	10—15

*) Tyto údaje se vztahují na podmínky, kdy je možné neočekávané napadení nepřítelů ve středně těžkém terénu při středních meteorologických podmínkách. Je-li překvapení napadení otravnými látkami vyloučeno a osoby jsou v objektech ochrany, ztráty tvoří 8 – 12 procent.

mickými zbraněmi, nemůže vojskům vyhovovat. V místech chemického napadení proto poskytují první pomoc zasaženým osobám vojska vlastními silami a specializované jednotky přepravujeme do prostorů plnění úkolů vrtulníky.

K rychlému přijetí rozhodnutí k odstranění následků v prostorech napadení přispívá do značné míry i nejvyšší úspora času při průzkumu těchto prostorů. K plnění těchto úkolů proto určujeme důstojnické, chemické a ženijní hlídky. Důstojnické průzkumné hlídky zjišťují celkovou situaci v prostorech napadení a určují rozsah záchranných a obnovovacích prací. Aby splnily úkoly v krátké lhůtě, provádějí průzkum z vrtulníků.

Potřebný čas na průzkum v místech napadení bude záviset na způsobu, silách a prostředcích průzkumu. Mohou jej zkrátit dříve připravené tabulky podle druhu a mohutnosti jaderných úderů. Jestliže charakter zničení, poškození a ztrát určovaly ženijní a chemické hlídky, pak opatření k poskytnutí pomoci vojskům nebude možné uskutečnit dříve, než za 20 až 30 min. po skončení pozemního průzkumu v prostorech napadení. Ke zkrácení času na přijetí rozhodnutí ke splnění těchto opatření využíváme údajů vzdušného průzkumu. Nejobtížnějšími opatřeními budou odtarasení přístupů k prostorům

napadení, odstranění závalů a zbořenin v prostorech napadení a hašení nebo lokalizace požárů, které zabraňují záchranným pracím. Tak např. ženijní silniční nebo zákopová četa může splnit tyto úkoly v prostoru vzdušného jaderného výbuchu o síle

- 30, 50 kt za 1,5—3 hod.,
- 100 kt za 2,5—3,5 hod.,
- 500 kt za 3 —5 hod.

Ke zkrácení času na odtarasení a vytyčení cest k evakuaci raněných a zasažených osob musí vojska co nejdříve dostat do výzbroje technické prostředky. Zejména by bylo zapotřebí v nejbližší době zvýšit ve svazcích a útvech počet návěsných buldozerových radlic na bojová a dopravní vozidla, vyvinout ženijní mechanismy, které pracují na principu využití síly pohonu bojových a dopravních vozidel a dále vybavit vojska mechanismy se samostatnými motory k provádění zemních prací.

Záchranné práce v místě napadení musí trvat nejkratší možnou dobu, neboť každé jejich prodloužování vede ke značným dodatečným ztrátám. Do sestavy záchranných skupin začleňujeme potřebné síly a prostředky, schopné současně vyprošťovat zasažené osoby spod závalů a zbořenin, rozvinout místo shromáždění a roztřídění

Pravděpodobná délka trvání záchranných prací a léčebně odsunových opatření v místě napadení jadernými zbraněmi silami a prostředky zvláštní skupiny*)

Objekty napadení	Druh výbuchu	Čas v hodinách na záchranné a léčebně odsunové práce v místě jaderného úderu o síle v kt					
		30	50	100	300	500	1000
Motostřelecká divize v prostoru soustředění	V	0,4	0,6	0,9	2	3	5
	P	0,2	0,3	0,4	1	1	2
Motostřelecká divize při rozvinování k útoku	V	0,8	1	2	4	6	—
	P	0,4	0,8	1	1,7	2	3
Tanková divize v prostoru soustředění	V	0,3	0,4	0,7	1,5	2,4	4
	P	0,2	0,3	0,3	0,6	0,8	1,3
Tanková divize při rozvinování k útoku	V	0,6	0,8	1,3	2,8	4,2	—
	P	0,3	0,6	0,7	1,2	1,5	2,3
Raketové a PL raketové prostředky v palebném postavení	V	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	—
	P	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	—
Místa velení frontu a armády	V	0,2	0,3	0,5	0,5	0,6	—
	P	0,1	0,2	0,2	0,4	0,5	0,6

*) Ve variantě, že jedna zvláštní skupina poskytne první pomoc, shromáždí a odsune 160 – 200 zasažených za 1 hodinu.

zasažených osob, připravit zasažené osoby odsunu na zdravotnické zařízení operačních svazů. K rychlému a přibližnému určení času na uskutečnění těchto opatření můžeme s výhodou využít dříve propočtených údajů — viz **tabulku 3**.

K záchranným pracím v prostorech napadení ve zkrácených lhůtách široce využíváme vrtulníky, které mají ve výbavě odpovídající výměnné kontejnery k odsunu zasažených osob. Manévr vrtulníky na stupni front a armáda umožní poskytnout pomoc napadeným vojskům v mnoha prostorech.

Existují i jiné reálné způsoby, jak řešit tento problém; hlavní z nich jsou tyto:

- účinnější využití neorganických odřadů k odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení nejen v útvarích a svazcích, ale i v určitých pásmech nebo prostorech;

- širší použití útvarů civilní obrany k plnění těchto úkolů v týlových útvarích a zařízeních frontu a armád;

- zvýšení možností těchto útvarů a zařízení k odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení.

Splnění všech opatření při odstraňování následků po úderech jaderných, chemických a biologických zbraní je složitý úkol. Vojska, která byla napadena hromadným úderem, nebudou vždycky schopna svými silami splnit nezbytné úkoly v nejkratší době. Raketové a raketové technické útvary nemají např. žádné organické prostředky; proto nemohou splnit speciální práce (zejména úplnou speciální očistu).

Současně uskutečňovaná opatření k odstraňování následků po použití zbraní hromadného ničení nepřítele mohou vojska účinně splnit v krátké době jen tehdy, budou-li vycvičena podle odpovídajících zásad a vyzbrojena potřebnými organickými prostředky. Např. úplná speciální očista silami samostatného praporu chemické ochrany trvá

- v motostřeleckém pluku 2–2,5 hod.,

- v tankovém pluku 1,5–2 hod.

Tyto lhůty můžeme zkrátit, budou-li mít všechna vojska ve výzbroji odmořovací soupravy DK-4 a soupravy pro speciální očistu KSO-1. Kromě toho v divizích a raketových útvarech, které budou mít velké ztráty, je nezbytné využít armádní nebo frontové síly a prostředky. Vzhledem k tomu že frontu a armádě musí být zvý-

šeny počty útvarů speciální očisty, které budou mít ve výbavě nové výkonné přístroje.

Pozornost zasluhuje i otázka potřebného zvýšení speciálních útvarů v sestavě vševojskových a raketových útvarů. Např. v motostřelecké a tankové divizi je účelné mít prapor chemické ochrany, v raketové brigádě rotu chemické ochrany, v pohyblivé raketové technické brigádě ženijně chemickou rotu. Ještě v době míru

musí být vytvořeny zálohy prostředků speciální očisty na všech vojskových stupních.

Velký význam bude mít nepřetržitě rádiové spojení o dva stupně níže, aby nadřízený velitel mohl bezprostředně převzít velení nad svazky a útvary v případě vyřazení jejich míst velení a zjistit skutečnou situaci a stav vojsk v určitých prostorech po použití jaderných, chemických a biologických zbraní nepřítel.

* * *

Úspěšné řešení tohoto problému závisí ve značné míře na morálním stavu vojsk a na včasné předcházení všem panickým náladám mezi vojsky napadených útvarů a svazků. Proto štáby musí v nejkratší možné době informovat vojska o charakteru vzniklé situace, o poskytnutí pomoci zasaženým a přijmout opatření k vytvoření správné představy o stavu sil a prostředků, které zůstaly po jaderném a chemickém napadení nepřítel, a potom přesvědčit vojska o možnostech splnění určitých bojových úkolů.

Na pomoc velitelům a politickým pracovníkům svazků a útvarů, které byly

napadeny jadernými údery nebo chemickými a biologickými zbraněmi, vyčleňuje nadřízený velitel potřebný počet politických pracovníků ze zálohy armády a frontu.

Odstraňování následků jaderných a chemických úderů nepřítel je co do rozsahu, množství prací, složitosti a potíží velký úkol pro všechna vojska frontu a armády. Neustále hledat způsoby zrychlení při jeho plnění je součástí této složité práce velitelů a štábů všech stupňů.

Upraveno ze sovětského tisku

Průzkum

při zajišťování

státní hranice

Jeden z hlavních úkolů armád států — účastníků Varšavské smlouvy, tj. zničit agresora na jeho vlastním území, předpokládá, aby útvary a svazky pozemních ozbrojených sil byly za každé situace připraveny k bezodkladné bojové činnosti a mohly organizovaně zahájit boj. K tomu musí průzkum získat včas údaje o protivníkovi a rozpoznat příznaky začátku agrese. K těmto úkolům slouží jak v míru a v období zvýšeného napětí, tak i při zahájení agrese průzkumný systém k nepřetržitému sledování činnosti protivníka zvláště v přihraničním pásmu.

Dosavadní názory na tuto problematiku jednoznačně zdůrazňují složitost a mnohostranost úkolů průzkumu při zajišťování státní hranice. Vojskový průzkum má především v období zvýšeného napětí a při zahájení agrese vlastní specifické úkoly.

Zaměřme se především na ta průzkumná opatření, která musí řešit taktický svazek, za předpokladu, že zahájení agrese může předcházet období zvýšeného napětí. Na druhé straně může ovšem protivník zahájit agresi překvapivě s použitím nebo bez použití jaderných zbraní. Průzkum při zajišťování státní hranice vyžaduje v obou variantách brát v úvahu při jeho organizaci i vedení specifické podmínky, které se podstatně liší od ostatní bojové činnosti. Jednou z nejpodstatnějších zvláštností je, že až do zahájení agrese nesmí průzkumné prostředky svazku překročit státní hranici a musí zjišťovat údaje převážně pasivní činností.

Za jakých podmínek mohou organizovat a vést průzkum pozemní ozbrojené síly na státní hranici:

1. Dříve než se začnou útvary a svazky rozvíjet, použijí se v období zvýšeného

napětí části průzkumných sil. K jakémukoli použití prostředků pozemních sil v blízkosti státní hranice může však dojít jen na rozkaz velitele armády. Je-li žádoucí použít průzkumné síly a prostředky pozemních sil, musí to být co nejpřísněji utajeno. To se týká v první řadě rádiových a radiotechnických průzkumných prostředků, které postupují v podstatě podle stejných zásad, jaká je dnes praxe režimu stálého průzkumu při velitelsko-státních a cvičeních s vojsky NATO.

Vedle rádiového průzkumu, jehož údaje by podle možnosti měly být potvrzeny i jiným druhem průzkumu, má rozhodující úlohu **průzkum pozorováním**. Až do příchodu a rozvinutí pozemních sil vedou pohraniční útvary v rámci bojového zajištění hranice samostatně průzkum na státní hranici. Podle jejich omezených průzkumových možností nejsou také jejich průzkumové údaje příliš obsáhlé a dávají jen přehled o činnosti jednotek ochrany hranic a jiných sil protivníka v bezprostřední přihraniční oblasti. Má-li však období zvýšeného napětí typický průběh a příprava agrese protivníka již pokročila, musí být pozorování státní hranice zesíleno částmi pozemních sil. K tomu mohou být skrytě použity prostředky průzkumných praporů svazků, příp. průzkumných rot útvarů, dislokovaných v blízkosti hranic. Rozsah takových průzkumných opatření v taktickém i operačním rámci nařizuje zásadně velitel armády, při čemž upřesní úkoly k průzkumu v této situaci. Při průzkumu musí všechny prostředky, použité v blízkosti státní hranice, přísně dodržet dosavadní sestavu. Pohraniční režim nesmí být změněn, abychom protivníkovi nedali žádnou záminku k politické

motivaci jakékoli formy jeho agresivní činnosti. Tím jsou zároveň zúženy potenciální možnosti použití průzkumných sil a prostředků. Jen rádiové a radiotechnické průzkumné síly mohou v podstatě plně rozvinout své prostředky, nenaruší-li pohraniční režim.

2. Průzkumné síly použijí se při současném rozvinutí pozemních ozbrojených sil. Daleko příznivější jsou podmínky během rozvíjení krycích jednotek na důležitých pohraničních úsecích. V této době bude zasazena většina průzkumných sil a prostředků útvarů a svazků. Budou v činnosti převážně v tom úseku, v němž útvar (svazek) bude pravděpodobně muset plnit bojové úkoly. Ale i v této situaci nařídí dobu postupu průzkumných sil ke státní hranici velitel armády. Pro vojskový průzkum platí nadále určitá omezení, která se až do zahájení války budou týkat dodržení současných sestav pohraničních útvarů při bojovém pohraničním zajištění. Státní hranici nesmí bez rozkazu velitele armády překročit žádný jednotlivý průzkumný orgán. Vysoká bdělost a utajení musí zajišťovat, že protivník si nebude moci vyvodit žádné závěry o našem výchozím uskupení a našich záměrech. Všechna průzkumná opatření mají v této době pasivní charakter.

3. Použití průzkumných sil při překvapující činnosti protivníka. Složitě podmínky vznikají pro průzkum, zahájí-li protivník agresi s překvapením. Pohraniční a krycí jednotky musí zadržet nebo zdržovat útok úderného uskupení, způsobit mu co největší ztráty, získat čas k přivedení a rozvinutí vlastních hlavních sil a současně získat co nejvíce průzkumných údajů. Z rozdílných vzdáleností prostorů dislokace útvarů ke státní hranici vyplývá, že budou vstupovat do boje ne současně, ale postupně. Od průzkumu se zde vyžaduje rozhodná a iniciativní činnost. Průzkumné orgány štábů útvarů a svazků musí splnit mnoho úkolů pod tlakem času, zvláště opatřit průzkumné údaje o pohraničních a krycích jednotkách protivníka a současně musí použít vlastní průzkumné prostředky přednostně k získání údajů o předsunutých a hlavních silách protivníka, jakož i jeho prostředcích jaderného napadení.

Průzkum musí zabezpečit, že velitelé budou mít před zahájením boje včas k dispozici takové údaje, které potřebují k upřesnění rozhodnutí a k úspěšnému zničení hlavního uskupení protivníka. Průzkumný prapor a průzkumné roty musí být proto použity postupně ihned po jejich rozvinutí. Průzkumné jednotky útvarů, di-

slokovaných v blízkosti hranic, plní při tom převážně úkoly ve prospěch svazku a mohou rychleji dosáhnout požadované hloubky průzkumu.

Součinnost průzkumných orgánů s pohraničními útvary — předpoklad plánování a organizace průzkumu

V zájmu cílevědomého a efektivního průzkumu během bojového pohraničního zajištění musí být všechna průzkumná opatření (včetně pohraničních útvarů) úzce koordinována k vytvoření hustého a hluboce členěného průzkumného systému. K tomu je nutná úzká a včasná součinnost se štáby pohraničních útvarů. Již s rozkazem k použití krycích jednotek, popř. s předběžnou informací velitele armády velitel svazku o předpokládaných bojových úkolech mělo by být navázáno spojení s příslušným štábem pohraničního útvaru a získány tyto informační údaje:

- činnost jednotek bundeswehru a jiných sil ochrany hranic, jejich síla a prostory průzkumných a zajišťovacích sil protivníka v přihraničním pásmu,

- změny v pohraničním režimu protivníka,

- přehmaty ozbrojených sil na státní hranici a činnost podvratných sil v přihraniční oblasti, směry jejich prosakování na naše území,

- opatření protivníka k ženijně technickému budování terénu v blízkosti státní hranice a k doplnění operačního budování jeho území v přihraniční oblasti,

- zvláštnosti průběhu státní hranice a hraničních zajišťovacích objektů, stav zátarasů a možnosti jejich překonávání aniž by musely být obcházeny,

- zvláštnosti ve vlastním pohraničním zajišťovacím systému, stav pozorovatelů, zpravodajské sítě a možnosti jejího využití ve prospěch průzkumu,

- zvláštnosti terénu a pozorovací možnosti na státní hranici.

Včasné navázání spojení náčelníka průzkumu s pohraničními útvary je tedy základem efektivní spolupráce náčelníků druhů vojsk a služeb ve štábu divize při koordinaci použití průzkumných sil a prostředků. Kromě toho získá tím náčelník průzkumu čas k plánování a organizaci průzkumu; neměl by čekat až na součinnost po velitelské linii a opírat se jen o operační skupinu pohraničního útvaru ve štábu svazku pozemních sil.

Náčelník průzkumu v součinnosti se starším důstojníkem průzkumu stanoví

všechny podrobnosti organizace a vedení průzkumu. To se týká skrytého rozvinutí průzkumných sil, prostorů zaujetí pozorovatelů, průzkumných pásem a úkolů, které obdrží průzkumné orgány s rozkazem o použití.

Včasná součinnost s pohraničními útvary nemůže sice nahradit rekognoskaci, přesto však může být prospěšná při její přípravě. Proto mohou být použity průzkumné orgány k pozorování na státní hranici bez časového průtahu podle map, v nichž je zakreslen systém pozorovatelů. Přístupy k pozorovatelnám je nutné v případě potřeby upřesnit.

Zvláštnosti plánování, organizace a vedení průzkumu při zajištění státní hranice

Plánování průzkumu svazku k zajištění státní hranice je součástí plánování armádní operace, musí vytvořit předpoklady ke včasnému a rychlému rozvinutí průzkumných sil a zabezpečit jejich efektivní činnost bezprostředně před a při zahájení agrese. Zajištění státní hranice znamená pro svazek plánovat vždy podle zásad obranného boje. Musí však současně odpočívat útočné činnosti — jako rozhodujícímu hlavnímu druhu boje.

Jako první a nejdůležitější úkol musí plánování průzkumu zabezpečit úplný systém pozorování na státní hranici, aby bylo možné včas čelit překvapující činnosti protivníka. Druhým úkolem plánování je připravit v krátké lhůtě přechod od pozorování k aktivní průzkumné činnosti ve prospěch první útočné operace. Podle času mohou být plánovány a organizovány oba úkoly buď současně nebo také postupně.

Plánování průzkumu musí podchytit jak průzkumné síly útvarů a svazků, zasazených v přední linii, tak také pozorovatele a pozorovací hlídky pohraničních útvarů, motostřeleckých a tankových jednotek prvního sledu i pozorovatelné velitelů všech stupňů. Ke zvýšení hustoty pozorování mohou být také použity průzkumné prostředky z druhého sledu a to v úseku jejich pravděpodobného nasazení. Při přechodu k útočné činnosti mohou být tyto prostředky zařazeny opět do bojové sestavy druhého sledu. Při obraně státní hranice plní — jakmile hlavní síly protivníka překročí státní hranici — ihned průzkumné úkoly ve prospěch druhého sledu.

V zájmu účelného velení a spojení, jakož i toku informací, měly by se na pozorování podílet pokud možno i průzkumné skupiny. Při organizaci průzkumu je

třeba zaměřit hlavní pozornost na včasné a skryté použití průzkumných sil a prostředků, jakož i na organizaci spojení a výměnu informací.

K zabezpečení rychlého rozvinutí průzkumných sil a obsazení pozorovatelů na státní hranici, jsou nutná tato organizační opatření:

— stanovit prostory pro průzkumné prapory a roty před prostory soustředění (pohotovostní prostory) útvarů a svazků, aby bylo možné rychle zasadit průzkumné síly ve směru na státní hranici ihned po obdržení úkolu;

— stanovení tzv. „velitelské“ linie, která může být vzdálena 3–5 km i více od státní hranice. Až k této linii mohou průzkumné orgány proniknout po stanovení úkolů, nebyl-li vydán žádný rozkaz k bezprostřednímu obsazení pozorovatelů. Tuto linii mohou zaujmout průzkumné orgány z ubytovacích prostorů, příp. z prostoru soustředění nebo vyčkávacího prostoru. Tato linie má zabezpečit rychlý postup ke státní hranici na stanovený signál.

Utajení je sice pro průzkum přísný a nevyhnutelný zákon, ale neváže pohyby průzkumných sil jen na noc. Tma nechrání zcela od zjištění technickými průzkumnými prostředky. Proto je nutné vždy při stanovení času k postupu na státní hranici vycházet z konkrétních úkolů a situace. Skrytá činnost zabezpečuje v každé deni a noční době s účelným maskováním maximální skrytí vůči průzkumu protivníka. Kromě toho může ztráta času při čekání na setmění mít nepříznivý vliv na plánování průzkumu. Teoretické práce a praktické poznatky řízení průzkumu a spojení stále více směřují k tomu, organizovat v zájmu rychlejšího toku informací a hlášení pokud možno vlastním telefonním spojením a pohraniční hláskou sítí využívat jen výjimečně, příp. k dílčím úkolům.

Úkoly průzkumu při zahájení agrese závisí vždy na reálných možnostech. Průzkumné údaje, které by měl získat vojskový průzkum při zahájení agrese, nebudou úplné. Až do přijetí rozhodnutí je sotva možné podstatně je doplnit prostředky svazků. Náčelník průzkumu bude v důsledku toho donucen vycházet ze zásad použití, taktických norem, výsledků rozborů cvičení s vojsky (u protivníka), jakož i ostatních hodnocení. Proto budou vždy nutná až do zahájení bojové činnosti různá upřesnění při zjištění uskupení protivníka a při hodnocení jeho možné činnosti. Neúplné průzkumné údaje do zahájení bojové činnosti jsou také důsledkem toho, že pozorováním — jako hlavní metodou vojskového průzkumu — mohou

být získány údaje maximálně z hloubky 3–5 km. Protivník má však v takové hloubce často jen zajišťovací nebo průzkumné prvky, zatím co hlavní síly jsou připraveny v hloubce 30–60 km. Pozorování musí být proto v tomto období zaměřeno výlučně na veškerou činnost protivníka v bezprostřední přilehlé oblasti, aby z množství údajů bylo možné vyvodit aspoň určité závěry. Kromě toho musí pomoci zabránit pronikání sil a prostředků studené války.

Jen rádiový průzkum taktického svazku může získat údaje z hloubky 30–50 km. Je ale během zákazu vysílání (protivníka) závislý na periodických relacích v rádiovém styku a může teprve po delší době — na základě určitých příznaků a změn v rádiovém režimu vyvodit odpovídající závěry o uskupení, záměrech, umístění prostředků jaderného napadení a bojových stanovišť.

Prostředky zvukoměrného průzkumu mohou zjišťovat souřadnice palebných postavení střeleckých dělostřeleckých jednotek.

Radiolokační prostředky zachycují pohyblivé cíle (objekty) jen v rozsahu optické viditelnosti. Pohyby ve větších vzdálenostech ke státní hranici nebo terénu, který zabírá optickému zjišťování, průzkum vyhodnotit nemůže.

Prostředky vzdušného průzkumu armády mohou být použity na vyžádání svazku v jeho prospěch. Mohou získat údaje o území protivníka vizuálním pozorováním nebo z leteckých snímků, aniž by narušovaly státní hranici. Přesto velká rychlost letounů snižuje přesnost údajů o objektech, zjištěných vizuálním pozorováním. Kromě toho pilot může těžko rozlišit, zda jde o skutečný cíl nebo o maketu. Denní doba, světlo a povětrnostní vlivy nemožnou vůbec nebo jen v nepatrné míře ovlivnit radiolokátory průzkumného letectva — nový prostředek vzdušného průzkumu, takže tyto mohou získávat spolehlivé údaje. Vrtulníky jako průzkumný prostředek létají ve srovnání s tryskovým letounem v nepatrné výši. Mohou v důsledku toho pozorovat protivníka jen do určité hloubky. Zásadně však pro vzdušný průzkum platí, že musí získávat údaje vždy podle okamžité situace. Vyhodou je, že pozorovatel z letounu doručuje nejnovější údaje bez mezipřepnutí ihned přímo na velitelské stanoviště.

Všechny uvedené průzkumné možnosti v taktickém rámci objasňují, že nepostačují postihnout rozsáhlý obraz o činnosti protivníka, pokud tento nepřesel k aktivní činnosti. Např. prostředky jaderného napadení přemísťují se do palebných postavení několik hodin před zahájením úto-

ku. Průzkumné (zajišťovací) a představené jednotky rozvíjejí se na nejdůležitějších útočných směrech a jsou připraveny přerušit hranice.

K této době musí průzkumný systém svazku být připraven k činnosti. Rozhodující způsob průzkumu je a zůstává také zde pozorování. Postupující protivník mu umožňuje získat věrohodné údaje. V této době bude také možno získávat důležité průzkumné údaje z rádiové korespondence protivníka. V tomto období pomáhají také všechny ostatní taktické průzkumné jednotky zhušťovat průzkumné údaje. Tok informací mezi nadřazenými, na roveň postavenými a podřízenými štáby bude narůstat. Je třeba si uvědomit, že různé údaje, které jsou pro jednoho bezpodstatné, mohou mít pro druhého velký význam. Vzájemná výměna informací je proto velmi důležitá.

Průzkumné možnosti protivníka při rozvíjení vojsk k zajištění státní hranice

Na závěr je nutné zaměřit pozornost na průzkumnou činnost protivníka v období zvýšeného napětí, abychom vyvodili konečné závěry k zajištění a maskování vojsk, jakož i oklamání protivníka při rozvíjení k zajištění státní hranice.

Velení NATO přičítá průzkumu zvlášť v období zvýšeného napětí daleko větší význam než dosud. Proto došlo k podstatným změnám v organizaci a byly uvedeny do pohotovosti významné síly a prostředky. Velení NATO se snaží zlepšit průzkumné možnosti v taktické hloubce k efektivnějšímu použití raket a těžkých zbraní v jejich okruhu působnosti. Stále lepší použití moderních prostředků pro vidění v noci, radiolokátorů, průzkumných vrtulníků, letounů a prostředků vzdušného průzkumu (DROHNE) si vynucují protipatření i z naší strany.

Protivník může pomocí radiolokátorů průzkumných praporů a dělostřeleckých jednotek armádního sboru a divízi za příznivých podmínek dosáhnout hloubku průzkumu 25–30 km. Pomocí nových přístrojů pro noční vidění může také nepřetržitě pozorovat rozvíjení průzkumných a zajišťovacích sil. Neefektivnější prostředek v období zvýšeného napětí je vzdušný průzkum. Letouny opatřené bočními radiolokátory „SLAR“ umožňují průzkum pásma terénu až do hloubky 90 km na obě strany od osy letounu. Tím může protivník, aniž poruší státní hranici, zjišťovat pohyb cílů, směr, vzdálenost a rychlost pochodovalých proudů a za necelou hodinu po průzkumu doručit detailní obraz pro-

zkoumaného prostoru. Průzkumné letouny mohou pomocí infra-přístrojů zjišťovat soustředování vojsk, velitelská stanoviště, techniku ap.

Uvedené průzkumné možnosti ukazují, že protivník může v období zvýšeného napětí zjišťovat přivádění a rozvinování našich útvarů a svazků, popř. jejich soustřeďování při zajišťování státní hranice. Čím více se útvary budou blížit ke státní hranici, tím větší jsou jeho možnosti k průzkumu a střežení. V této souvislosti je třeba poukázat na samostatné prapory a roty hloubkového průzkumu v americkém a západoněmeckém armádním sboru, které mohou vést průzkum důležitých objektů až do hloubky 200 km.

Tyto malé příklady o možnostech průzkumu protivníka by měly ukázat, že je nutné trvale dodržovat zásady bdělosti a utajení, chránit vlastní jednotky před vzdušným a pozemním pozorováním protivníka, jakož i činit aktivní protipatření vůči jeho průzkumu a diverzním silám. Při organizaci průzkumu je také nutné všestranně brát v úvahu činnost sil a prostředků studené války. V tomto období je velmi důležité jak v pohraniční oblasti, tak i v týlovém prostoru přísně dodržovat rádiovou kázeň.

Je nutné učinit vhodná opatření proti nepřátelskému průzkumu a ke včasnému zjištění a zabránění diverzní činnosti. Jinak může protivník rozsáhle zjišťovat přivádění a rozvinování hlavních sil, narušovat jejich přesuny a tak předčasně vyřadit z boje důležité části našich vojsk.

Nepřetržitý průzkum protivníka, trvalé sledování jeho činnosti v přihraničním pásmu již v době míru je úkol, který přesahuje národní rámec a slouží ve prospěch koalice socialistických států.

Znalost průzkumového režimu protivníka, opatření ženijní úpravy přihraničního pásma apod. jsou důležité předpoklady ke splnění úkolů při zajištění státní hranice pozemními silami v období zvýšeného napětí. Proto se průzkum pohraničních útvarů nesmí omezovat jen na zabránění průlomů v určitých úsecích, ale musí být současně organizován a veden ve prospěch pozemních ozbrojených sil.

Při organizaci obrany státní hranice soustřeďuje se štáb svazku i na útočnou činnost, která může následovat po zajištění státní hranice a určuje k tomu hlavní směry průzkumu. V období zvýšeného napětí musí použití průzkumných orgánů nařídít velitel armády. Poněvadž během zajišťování státní hranice jsou možnosti průzkumu omezeny, musí být použit tak, že se pozorovatelný navzájem překrývají a všechny možnosti průzkumu jsou plně vyčerpány. Z toho vyplývá, že informaci uvnitř štábů, i mezi nadřízenými a podřízenými, musí být věnováno mnohem více pozornosti. To se vztahuje analogicky i na součinnost a spolupráci ve štábu svazku. Snahou všech velitelů a průzkumných orgánů musí být soustředit všechny síly k průzkumu protivníka a k odhalení jeho záměrů.

Upraveno z tisku NDR.

ZÁKLADY VELENÍ VOJSKŮM

(Výzva k vědecké spolupráci)

XX. století je nazýváno stoletím řízení. „Řízení se přeměňuje na vědu a tuto vědu je nutné si pokud možno co nejrychleji a nejhlouběji osvojovat a svědomitě se jí učit,“ řekl s. Brežněv.¹⁾ K tomu, aby věda o řízení sehrála odpovědnou a důležitou úlohu při zdokonalování řídicí praxe, je nutné mít jasné představy o předmětu a obsahu této vědy, jejíž název v naší společnosti se ustálil na „sociálně-tické vědě o řízení“.

Pro potřebu jakékoliv praxe je účelné a nezbytné se zabývat teorií. V. I. Lenin: „... kdo se pouští do důležitých otázek bez předchozího řešení otázek obecných, bude neodvratně na každém kroku, aniž si to uvědomí, „narážet“ na tyto obecné otázky. A narážet na ně slepě v každém zvláštním případě, znamená odsunovat naši politiku na nejhorší kolísání a bezzásadovost.“²⁾

Zbraně hromadného ničení a další nové bojové prostředky, motorizace a mechanizace vojsk způsobily radikální změny v charakteru a způsobech vedení války. Zvláště složitým se stal proces velení vojskům a vznikla nutnost zrevidovat staré a hledat nové prostředky a metody řízení boje.

K tomuto napsal nedávno zemřelý maršál Sovětského svazu Zacharov: „Soudobé podmínky bojové činnosti vojsk se výrazně liší od podmínek známých z období druhé světové války. Soudobá bojová činnost bude charakterizována rychlým tempem, potřebou rychlého soustředování a rozptylování vojsk a stálými změnami bojové situace. V souvislosti s tím se značně rozšířil rozsah činnosti velitelů. Aby bylo možné v krátkém čase přijmout rozhodnutí o vedení boje, přesunu či rozptýlení a pak o novém soustředění, bude třeba provést složité propočty. Přitom je zcela evidentní, že jakákoliv chyba, byť sebe- menší, může způsobit vážné následky. Všechno to vede k nezbytnosti hledat a rozpracovávat pomocí matematiky metody řešení bojových úkolů.“³⁾

1) Pravda 14. 4. 1970

2) V. I. Lenin: Úplné sebrané spisy 15, str. 368 (rusky)

3) M. V. Zacharov: O naučném podchodu k rukovodstvu vojskami, str. 37

V této situaci vzniká objektivní nutnost všestranných analýz všech jevů a činností v systému velení, objevuje se potřeba vypracovat vědecky zdůvodněné metody jejich optimalizace, objevit možnosti kvantifikace jevů, činností i zákonitostí ve velení vojskům apod., tj. rozpracovat problematiku velení do harmonického systému teorie.

Teorie velení jako prostředek a nástroj pro dosažení nové kvality velení vojskům musí zejména upřesnit a rozvinout svůj obsah, rozpracovat své metodologické stránky, vytvořit podklady pro programové dílo řešení operačně taktických úloh, rozvíjet metody operačního výzkumu a na základě teorie vojenského umění a socialistické vědy o řízení, kvalifikovat jevy ozbrojeného zápasu. Vytvořit předpoklady pro využití mechanizačních a automatizačních prostředků v rozhodovacích a informačních procesech velitelů a náčelníků.

Cílem konstituování teorie velení jako vědního oboru je vytvořit teoretické předpoklady k racionalizaci současného systému velení a uceleného teoretického základu ideového koncepčního projektu nového systému velení.

Dosavadní přístup k problematice velení je většinou jevově popisný. Je proto nutné, na základě analytického rozpracování jednotlivých disciplín teorie velení, přejít k syntetickému zpracování podkladů pro racionalizaci současného systému velení. Tím vytvořit ucelený teoretický základ zkoumání problematiky velení v jeho rozhodujících oblastech a pro další jeho rozvoj.

K realizaci tohoto cíle je na VA AZ rozpracován vojenskovědecký úkol pod názvem „Základy velení vojskům“, jehož plnění je rozloženo do pěti až sedmi let a zahrnuje tuto problematiku:

1. Obecné principy teorie velení v ČSLA
2. Rozpracování metodologických otázek rozvoje velení vojskům
3. Teoretické základy pro zpracování analýzy procesů informování a rozhodování v ozbrojených silách s důrazem na požadavky polního systému velení
4. Obecné zásady racionalizačních opatření ve velení vojskům
5. Teorie organizačních struktur v aplikaci na armádní organismus

6. Teorie a zásady metod a stylů práce velitelů a štábního pracovníka ČSLA

7. Formulace obecných zásad zavádění mechanizačních a automatizačních prostředků ve velení na operačním a taktickém stupni

8. Obecné zásady přípravy a výchovy velitelských kádřů ve zvládnutí požadavků vyplývajících z rozvoje velení

9. Požadavky na teoretické rozpracování otázek rozvoje velení z hlediska vztahu velitel—technika a působení psychologických a morálně politických činitelů na vojáka při velení v soudobém boji a operaci.

Splnění těchto dílčích úkolů však předpokládá spoluúčast všech vojenských ústavů a zařízení ČSLA, správ MNO, okruhů armád, výběrově i civilních vysokých škol a všech příslušníků velitelského sboru, kteří se chtějí podílet na řešení tohoto úkolu.

Ke stanovené problematice byla vypracována a oponována anotační zpráva. Úkoly, jež z ní vyplývají můžeme řešit vědeckými studiemi, články do vojenského odborného tisku, dílčími vědeckými úkoly na jednotlivých pracovištích, kandidátskými a doktorskými pracemi a jinými pracemi smlouvou o dílo. Těm pracovníkům, kteří projeví zájem o práci na některém z uvedených dílčích úkolů sdělí podrobnější informace pracovníci VA AZ K-404.

Proces poznání patří k lidské teoretické činnosti. Teorie je zobecnění praxe, odraz skutečnosti v lidském vědomí. Můžeme vytvořit ideální plány na rozvoj velení, ale tím se nic ve velení nezmění. Velká a aktivní úloha poznání, myšlení a teorie záleží v tom, že může a musí ukázat cestu, jak dosáhnout nové kvality velení vojskům. Praxe velení vojskům je základem a hybnou silou vývoje teorie. Požadavky praxe velení ukazují směr vývoji teorie a popohánějí ji vpřed. B. Engels napsal: „Má-li společnost technickou potřebu, pohná to rozvoj vědy více než deset universit.“

A v tomto duchu je vznik i možné cesty řešení vědeckovýzkumného úkolu „Základy velení vojskům“ objektivní nutností k racionalizaci současného systému velení a k vytvoření základních předpokladů pro kvalitativně nový systém velení v budoucnu.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Ликвидация последствий нападения оружием массового поражения 71

В статье приведены некоторые взгляды относительно возможных способов сокращения сроков, необходимых для оценки последствий ядерных и химических ударов противника и принятия решения по их ликвидации.

Разведка при прикрытии государственной границы 76

В статье обсуждаются некоторые особенности разведки при прикрытии государственной границы, возможности развития средств разведки по району и времени и также необходимое взаимодействие органов разведки соединения с приграничными частями. В заключении приводятся необходимые мероприятия, вытекающие из указанного для действий своих войск.

ИНФОРМАЦИЯ

Кандидат военных наук, подполковник Владимир Брадач

Основы управления войсками 81

Речь идет о вызове к научному сотрудничеству в Военной Академии имени Антонина Запотоцкого в целях решения долговременной задачи «Основы управления войсками».